

شعر شيداسی

عزیز نسین

تیلماج: محمد حلیم یارقین

شعر شیداسی!

عزیز نسین

تیلماج: حلیم یارقین

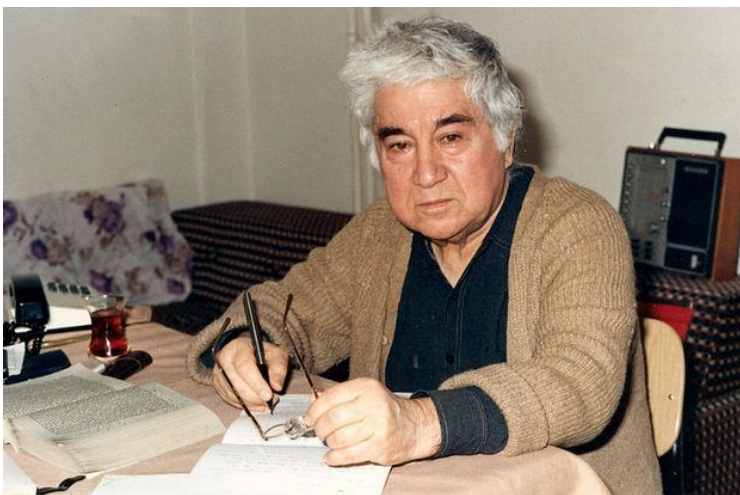
قویاش ۱۴۰۳.م/۲۰۲۴

کتاب بېلگيلری:

- اثر آتی: شعر شیداسی!
 - یازووچی: نسين، عزیز
 - تیلماج: یارقین، محمد حلیم
 - باسیلگن بیلی: قویاش ۱۴۰۳.م/۲۰۲۴
 - باسیلگن بیلی: کابل
 - نشر اېتووچی:
 - سانی: ۱۰۰۰
 - مقوا دیزاینی: ضیایی، دکتور نجیبه
 - بیتلرنی بېزه تووچی: توران، محبوب الله
-

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«انسان أیتکن سۆزلىرى بىلن گىننه مسؤول اېمس؛ بلکه جىم توریشلىرى
(سۆزلمه گنللىکلىرى) اوچون هم مسؤول دىر!»

فهرست

- ا..... قيسقه كيريش سوز.....
- ۱..... عزيز نسين نينگ اوزى يازگن ترجمه حالى.....
- ۱۰..... شعر شيداسى!.....
- ۲۱..... مهم قوريلتاي.....
- ۲۷..... مسترى امين.....
- ۳۶..... ايشتيني (يده كى)!!.....
- ۴۴..... طبابت معجزه سى!.....
- ۵۶..... بير كون بيزنينگ ده نوبتيميز بيتر!.....
- ۶۸..... بير ملا قيشلاقده.....
- ۷۲..... عياللر نينگ تشقريده ايشلشى يخشى مى؟.....
- ۷۷..... يشه سين يورت!.....
- ۸۹..... بيزنينگ دردلريميز شو!.....
- ۹۹..... بله لرنى ييغلتمنگيز!.....
- ۱۰۵..... بويورتمه بيانیه.....
- ۱۱۶..... عرصاتده قالگن اوى!.....

قیسقه کیریش سؤز

۱۳۴۴-۴۶ ییللر سرپیل شهری منهاج سراج اؤرته مکتبده (حاضر لیسه) اؤقیب یورگن چاغلرده کؤپراق قیسقه داستانلر، ناوللر و رومانلرنی زؤر اشتیاق و مراق بیلن اؤقیر اېدیم. بو اثرلر اساساً ایرانلیک یازوچیلر (محمد علی جمالزاده، صادق هدایت، صادق چوبک، جواد فاضل، حسینعلی مستعان، ارونقی کرمانی، امیر عشیری، محمد حجازی، پرویز قاضی سعید، حمزه سردادور، ...) و ایران ترجمانلری ارقه‌لی فارس تیلده‌گی جدا کؤپ چپت اېل یازوچیلری (ماکسیم گورکی، تولستوی، چخوف، گوگول، داستایوفسکی، چنگیز ایتماتوف، غفور غلام، عبدالله قهار، الکساندر دوما، ژان ژاک روسو، ویکتور هوگو، بالزاک، جک لندن، ارنست همینگوی، اناتول فرانس، ژول ورن، جرجی زیدان، عزیز نسین، ...) و افغانستانلیک یازوچیلردن (عزیزالرحمن فتحی، اسدالله حبیب، رهنورد زریاب، جلال نورانی، ...)نینگ اثرلری اېدی. یازوچیلریننگ بو فهرستی تؤلوق اېمس، البته.

کؤریب تورگینگیزدېک، یازوچیلریگه کؤره اثرلر عشقی، تاریخی، پولیسی، جنایی، فلسفی، سیاسی کبی تورلی موضوعلرده بؤلگن. او پیتلرده، مېنده مطالعه و کتاب اؤقیش اشتیاقی جدا کوچلی اېدی. حتی بیر کتابنی بیر کبچهده توگه‌تر اېدیم، دېسم مبالغه اېمس.

بو کتابلرنی رحمتلی بابام (استاد قاری عظیمی) و رحمتلی آتم (ذره عظیمی) لرنینگ میده کتابخانهلری، افغانستان خلق دموکراتیک حزبی سرپل بولیمی کتابخانهسی (عبدالستار گلشنی اویدیه)، حرمتلی محمد قیوم عزیزى و محمد یحیی حفیظی لرنینگ شخصی کتابخانهلریدن آلیب اوقیر ابدیم. اینیقهسه حزب، عزیزى و حفیظی کتابخانهلریده جدا کوپ کتاب بار ابدی. بولردن تشقوری، صنفداشله و اورتاقلر هم بیر-بیریمیزنینگ کتابلریمیزدن فایدهلر ابدیک. قیسقهسی، قؤلگه ایلینگن کتابنی البته اوقیب چقیر ابدیم.

مهن انه اوشه عجایب چوچوک یاشلیک دورده، مشهور تورک طنزچیسی عزیز نپسین اثرلری ییلن تانیش بولیب، اوته مراق و اشتیاق ییلن اوقینگمن. بو آقیم کپین هم بوتون عمر بویى حاضرگچه دوام ایتماقده. دېمک، مشهور فزیک عالمی ایزاک نیوتن "مهن اوزاقلرنی بویوک انسانلرنینگ ییلکهسیدن توریب کورالمهمن" دېگیدېک، بدیعی نثرده انه شو بویوک یازوچیلرنینگ اثرلری مېنگه ده تورتکی و یوللاوچی بولیب کېلگن. اینیقهسه طنزچیلیکده عزیز نپسین اثرلری نینگ تأثیری جدا کوپ بولگن.

قرهنگ که، ییلر اوتیب مهن هم خدا بېرگن آزگینه "طنز" استعدادی طفیلی "طناز" لر جرگه سیگه قوشیلیب، نېچه ییلدن بېری شو ترماقده قلم تېبره تیب کېلماقدهمن.

بو آقیمده اوز ایجادی ایشیمدن تشقوری، اؤلکه میز و چېت ابل طنزچیلری اثرلریدن ده (هم) اوزبېک تیلیگه اؤگیریش و سېوملی تیلداشلیریمیزگه بیتکه زیش اوی و ریجهسی تاپیلدی. شونگه کوره، بیرینچی ایش افغانستان تانیقلى طنزچیسی جلال نورانی نینگ بیر نېچه داستانینى اوزبېکچه گه اؤگیریب، اونى ۱۳۹۲ ییلی "بو اوشه بېچاره گینه!" عنوانلی کتابده نشر ایتدیک. بو کتاب، افغانستان بدیعی نثر

ترجمەسى بۇيىچە، طنز ترجمەسى تراغى نىنگ باسىلىپ چىققن بىرىنچى مستقل كىتابى ابدى .

عزيز اوقوچيلر، منه يوقاريدە اېسلنگن اوشە اۋى و ريجهگە كۆرە، طنز ترجمەسى بۇيىچە ايكىنچى طنزلر تۈپلىمى قۇلىنگىزده. كىتابدەگى ۱۵ تە طنزنىنگ دىپىرلى برچەسى، قرداش توركيە نىنگ عالمشومول بويوك يازووچىسى رحمتلى "عزيز نىسين" نىنگ داستانلريدن عبارت دىر .

كىتابدەگى طنزلر ايران تىلماجلىرى ارقەلى فارسچەگە اۋگىرىلىپ، ايراندە باسىلىپ چىققن كىتابلر يا هم انترنت سايتلريدن تىلب آلىنگن . اولزنىنگ كۆپلىرى سوژە و مضمون نقتە نظردن جامعەمىزدەگى موضوعلر و خلقىمىز عرف- عادتلىرىگە ماس دىر . اولردە عكس اېتىرىلگن نارسالىكلر، توبىلىكلر و كمچىلىكلر حاضر هم جامعەمىزدە بىداد قىلىپ، خلقىمىزنى اېزىب تورگن .

ترجمە قىلىنگن طنزلرنىنگ مضمونى و اۋتكىر تىقيدى تىلى و كولىگىلى اۋزەللىكلرى، تىلىمىز اۋزەللىكلرى (خصوصىتلرى) و امكانىتلىرىگە كۆرە سقلەنىپ قالىشده تلاش بۆلگن .

دېمك تۈپلمدەگى طنزلر، سىز سېومىلى اوقوچىلرگە هم مراقلى و قىزىق بۆلەدى، دېب اومىد قىلەمن .

حلىم يارقىن

سويدن- استكهلم

قوياش ۲۰۲۴ .م/۱۴۰۳

عزیز نسين نینگ اۋزى يازگن ترجمە ھالى

آتەم اۋن اۋچ ياشلرئده آناتولى قىشلاقلىرى نىنگ بىرىدن استانبولگە كېلدى .
آنەم ھەم چقە لاقلىگئده آناتولى نىنگ تىغىن بشقە بىر قىشلاغئدن استانبولگە كېلدى .
اولر سفر قىلىشگە مجبور اېدىلر ، چونكە مېنىنگ توغلىشىم اوچون اولر بىر-بىرلىرى
بىلن اوچرەشىب ، اوبلنماقلىرى كېرەك اېدى-دە .

مېنىنگ تىلش حقىم يوق اېدى ، شونىنگ اوچون جدا ناقولەى بىر پىت ،
بىرىنچى جھان اوروشى نىنگ اېنگ كئىف كونلرىدن بىرىدە ، ۱۹۱۵- يىلى ؛ "ھىيلى
آرالى" اتلى يمان بىر بېردە توغئلدىم . "ھىيلى" استانبول يقئندە جايلىشگن توركىە
بايلىرى نىنگ يىلاقى دىر . بايلىر ، كىمبىللىرىسىز يىشالمە گنلىكلرى اوچون ، بىزلىر ھەم اۋشە
آرال (جزىرە) دە يىشرا اېدىك .

بو سۋزلىر بىلن اۋزىمنى بختسىز بىر آدم اېدىم ، دېماقچى اېمس من .
عكسىنچە ، باى-بدولت ، نجىب زادە و تانىقلى بىر عايلەدن بۆلمەگنىم اوچون خوش
شانس من .

آتىم "نصرت" اېدى . نصرت عربچە بىر سۋز بۇلىب ، معناسى "تېنگرى نىنگ
كىمكى" دىر . بو آت عايلەمىز اوچون جدا قولەى و اۋرىنلى اېدى . چونكە اولردە
تېنگرىدن اۋزگە اميد يۇق اېدى .

قدیم اسپارتالر، ضعیف و کوچسيز بله لرینی اؤلدیریب، یلغوز کوچلی و ساغلام بله لرینی باقیب، وایه گه یتکه زر اېکنلر. بیراق بیز تورکلر اوچون اوشبو ایش یا آقیم (جریان) طبیعت و جامعه ارقه لی عملگه آشیریلر اېدی. تۆرتته اوکه م محیط نینگ ناقله ی شرایطیگه چیدالمه ی، چقه لاقلیکلریده اؤلگنلر دېسم، تیریک قالماق اوچون قچهلر شله و کله شق آدم اېکنیمنی بیله سیز. لیکن آنه م ۲۶ یاشیده اؤلدی و بو گۆزله دنیانی کوچیلرگه قویب کتدی.

سرمایه دارلیک اؤلکه لرده، شرایط سوداگرلرگه و سوسیالیستیک اؤلکه لرده اېسه یازووچیلرگه قوله ی دیر. یعنی معیشت عقلی بؤلگن کیشی سوسیالیستیک جامعه ده یازووچی بؤلشی و سرمایه دارلیک جامعه ده اېسه سوداگر بؤلشی کپره ک. بیراق، یریم یا کچیک سرمایه دار بیر اؤلکه بؤلگن تورکیه ده یشب تورگن عایله میزده کیشی سوادلی بؤلمه گن. بیراق مېنی قره ننگ که یازووچی بؤلشگه تصمیم آلدیم.

آتم، بله لرینگه فکرلش اصولینی اؤرگه ته دیگن برچه یخشی آته لردېک مېنگه: "بو یازووچیلیک دېگن احمقانه فکرنی اونوت، یشه ماغینگ اوچون بیرار یخشی و شرافتمندانه ایشنی اویله گین" دېب توصیه قیلدیلر! بیراق مېن سؤز لرینگه قولاق آسمه دیم.

کله شقلیگیم همان دوام اېتماقده اېدی. یازووچی بؤلیب، قلمنی قؤلیمگه ایشنی ایستردیم، بیراق قؤلگه میلتیق بېره دیگن مکتبگه باردیم.

تورموشیم نینگ بیرینچی ییللریده اؤزیم یاقتیبه دېگن ایشلرنی قیلامه دیم. قیله دیگن ایشلریمنی یاقتیرمس اېدیم. یازووچی بؤلماقچی اېدیم، بیراق عسکر بؤلدیم. او زمانلرده، کمبغل و پولسيز بله لر تېکین درس اوقی ایلدیگن مکتب،

حربى مکتبلرگينه اېدى. شونینگ اوچون، شو مکتبلر نینگ بيريگه كيريشگه مجبور بولديم.

ميلادى ۱۹۳۳-يىل

دايمگيدېك كېچ بېتىب بارديم. بو سفر برچه چيرايلى آتلىر توگه گن اېدى و افتخار قيله ديگن بيرار عايلىوى آت (تخلص) قالمه گن اېدى. "تسين=نې سېن؟" نى قبول قىلىشگه مجبور بولديم. يعنى "سېن نيمه سن؟" درواقع هروقت آتيمنى چقىرگنلريده، نيمه ليگيم حقيده اؤيلشنى ايستر اېديم.

۱۹۳۷ نچى يىلى افسر بولديم. ناپليون بولديم. ايشانمه يىسىزلىرى مى؟ مېن هنوز ناپليونلردن بيرى اېديم. برچه يىنگى افسرلىرى اؤزلىرىنى ناپليون، دېب اؤيلر اېدىلر. بو كىسلىك ايرىملىرىده علاجسىز اېدى و عمرلىرى نىنگ اداغىگچه دوام اېتر اېدى. بعضىلىرى اېسه بير آز مدتدن سؤنگ ساغلىر اېدىلر. "ناپليونىتىش" خوفلى و يوقىملى بير كىسلىك بوليب، بېلگىلىرى بولردن عبارت دىر: كىسلىر ناپليون نىنگ شىكستلىرىگه اېمس، بلكه غلبه لىرىگه گينه اؤيله يدىلر. اولر بير نقشه قرشى سىگه توريب، بير قىزىل قلم بىلن بېش دقيقه اىچيده بوتون دىنانى فتح قيله دىلر و كېين بو دنيا نېگه مونچه كىچىك دىر، دېب قىغورلر. اولر اىستيمه سى جدا يوقارى بولگن كىمسه لردېك، الجيره يدىلر. بشقه خطلر هم بار. كېينگى باسقىچ (مرحله) لرده اولر اؤزلىرىنى امير تېمور، چىنگىزخان، آتىلا، هانبيال يا حتى هيتلر، دېب هم اؤيلشلىرى ممكن!

مېن يىگىرمه ايكى-يىگىرمه اوچ ياشلى تازه نفس ياش افسر صفتيده، قىسقه مدتده بير قىزىل قلم بىلن دىنانى تسخير قىلىشگه اېرىشديم. ناپليونلىك عقدهم بير يا ايكى يىل چؤزىلدى. بو مدتده هيچ قچان فاشىسىم گه تمايلىم يوق اېدى. ياشلىگىمدن نمايشنامه يازووچىسى بولشنى ايسترديم. اردو ده، پياده قطعلر،

تۇپخانىە و تانىك بار ابدى. بىراق نمايشنامە نويسلىك قطعەسى يۇق ابدى. شونىنگ ا وچون، او يېردن چىقىش يۇللىرىنى ايزلر اېدىم. نهايت، ۱۹۴۴ نچى يىلى قوتىلىب، اېركىن بۇلدىم.

ايرىم افسرلر، حتى جنرال بۇلگنلريدن سۇنگ هم شعر يا رومان يازيش ارمانيدە بۇلەدىلر. بولر بشقەلرگە ياقىملى بۇلماق اوچون شو حسرتدە، نې اۇزلىرى اوچون، البته. ليكن اگر بير اېلىك يشر شاعر اردونىنگ قوماندانى بۇلەمن، دېسە نظرلريدە احمقانه و بې معنا ايستك تويەدى!

عسكرلىك دوريدە داستان يازماققە باشلەدىم. او يىتلردە، روزنامەلردە مطلب يىتەدىگن افسر اۇزىدن يوقارى بۇلگن افسرلر و باشليغلىرى تاماندن ياقىتيريلمس ابدى؛ شونىنگ اوچون مېن اۇز ايتىم بىلن يىتمس اېدىم، اتمە نىنگ آتى - "عزىز نسین" بىلن ايشلر اېدىم. شونداق قىلىب، اۇزىم نىنگ ايتىم "نصرت نسین، تانىلمەى قالب، اونوتىلدى.

اولر مېنى ياش يازووچى صفتيدە تانىر اېدىلر. حال بو كە اتمە قرى كيشى ابدى و قىزىغى شوكة، بير يۇلى قيسى دير ادارهگە ايش بۇيىچە بارىب، اۇزىنى "عزىز نسین" من، دېب تانىتگنيدە كيشى سۇزىگە ايشانمەگن اېمىش. او وفات يىتگونىچە هم "عزىز نسین" اېكنلىگىنى اثباتلش اوچون تلىشى!

نېچە يىلدىن ساره، كتابلرىم اۇزگە تىللىرگە ترجمە قىلىنگنندن كېين "عزىز نسین" ايتىگە حوالە بۇلگن حق التاليفىم نى آلماقچى بۇلدىم. ليكن بو آتگە مېنى تن آلمەدىلر. چونكە تذکره دە ايتىم "نصرت نسین" ابدى و "عزىز نسین" اېكنىم نى اثبات قىلماق اوچون جدا سرسان بۇلىب، كۇپ كوره شدىم.

بوكونلرده شاعرمن، دېب اۋىلب يورگنلرنيڭ كۆپلىرى، ايتگن نرسەلرني
شعر دېب اۋىلەيدىلەر، چونكە شعرگە هيچ قنراق ارزش و احترام قايل اېمسلر-دە!
شاعرليڪ بويوك بير هنر، دېب اۋىلەيمەن. يىخسى شاعر بۇلامەگن كۆپلەپ
يازووچىلەر، موقق و تانيقلى يازووچى بۇلىشگە مجبور بۇلدەر. بونى اۋز حقيمدە
ايتمەيمەن، چونكە قنراق قىلىپ يمان شعر اېتىش ممكەن ليگىنى كۆرستگەنمەن.
مېنىڭ شعرلرئىمگە كۆپراق اعتبار بېرىلىش سىبى، اولرنيڭ گۆزەللىگى اوچون
اېمەس، بلكە اولرنيڭ اداعيدە بير خاتىن كىشى نىڭ آتى يازىلگىنى اوچون دەر.
شعرلرئىمنى بير مستعار خاتىن آتى بىلەن نشر قىلگەنمەن. بو آتگە اتب جدا كۆپ
سېوگى نامەلر يازىلگەن اېدى!

بلەليگىمدەن مردم نىڭ كۆز ياشلرئىنى آقىزەديگەن مطلبلرئىنى بيتىشنى آرزو
قىلر اېدەيم. شو اىستەك بىلەن بير داستان يازىپ، مجلەلردەن بيرىگە آلىپ باردەيم.
مسئول مدير اۋقىب، اونىڭ اصل ماھىتىنى توشىنمەي، يىغلىش اۋرنيڭە قاه-قاهلەپ
يوكسەك كولدەي. برچەلر كولگنلرئىدەن سۇنڭ البتە، او كۆز ياشلرئىنى اريتىشگە
مجبور بۇلىپ: "جدا عالی، شونداق داستانلردەن تەغىن ھەم بىزگە بيتگىن" دېدى!

شو آقىم يازوويمدە دوام اېتدى. اۋقووچىلرئىم نى يىغلىتماق اوچون يازىلگەن
كۆپلەپ نرسەلرئىمگە، اولر كولر اېدىلەر! شونىڭ اوچون، حتى تانيقلى طنزچى بۇلىپ
يېتىشگىنمەن سارە ھەم، طنز نىمەليگىنى بىلمەس اېدەيم. حتى حالى ھەم بىلەمەن دېب
ايتالمەيمەن، ايشانىڭ! طنزچىلىكنى، اجرا اېتىشى بىلەن اۋرگندەيم. كۆپىنچە، مېندەن
خودى بير نىسخە يا فورمول دېب اۋىلب، طنز نىمەدى؟ دېب بير تورلى سۇرەيدىلەر.
مېنىڭ بىلىشىمچە، طنز بير جدى موضوع دەر.

۱۹۴۵ نچى يىلى حكومت "تان" روزنامەسىنى يۇق قىلىش مقصدە، مېنگلەپ
قلاق و مرتجع كىشىلرئىنى تحريك قىلدى. مېن ھەم اۋشە روزنامەدە ايشلر اېدەيم و

كېن ايش سيز بۇلىب قالدېم. اولر اوز آتېم بېلن يازىلگن هېج بېر مطلبنى آلمس اېدىلر. شو اوچون، ايكى يوزدن آرتىق تورلى مستعار آت بېلن روزنامه لرگه مطلب يازر اېدىم. باش مقاله و لطيفه دن آلب، گزارش و مصاحبه و داستانلر و پوليسي رومانلرگچه. روزنامه اېگه سى مستعار آت مېنىكى ليگىنى بېلىشى بېلن آق، مېن اوزىمگه بشقه بېر آت اختراع قىلر اېدىم!

اوزىم تاپىب قۇيگن بو يَسْمه آتلر نىنگ اۇزى هم كۆپ ماجرالرگه سبب بۇلر اېدى. اورنك (مثال) اوچون، قىزىم و اؤغلىم آتلرى نىنگ بېرىكمه سىدن "رويا آتش" نى تنله دىم و بله لر اوچون بېر كتاب يازدىم. حكومت بونى بىلمس اېدى و شو باعث، برچه باشلنغىچ مکتبلرده فايده له نىلر اېدى. "رويا آتش" بېر عيال يازو وچى صفتيده تورك يازو وچىلرى نىنگ كتابنامه لريده نشر بۇلدى.

بشقه بېر داستانى بېر فرانسوى مستعار آت بېلن بېر مجله ده چاپ قىلدىم. بو داستان جهان طنزلريدن تنلنگن كتابده فرانسوى طنز صفتيده مطرح بۇلدى.

بېر داستان هم بېر چىنايى يَسْمه آت بېلن يازىب نشر قىلىنگن اېدى. كىنلرى قره سم، مجله لردن بېرىده چىن تىلدىن بېر ترجمه دېب باسيلگن اېكن.

يازالمه گن پىتلريمده، بقاللىك، ساتو وچىلىك، محاسبلىك، روزنامه ساتو وچىلىگى و عكاسلىك كىبى جدا كۆپ ايشلرنى سىنب كۆردىم. بىراق اولر نىنگ بىررانتە سىنى هم يىخشى بجرالمه دىم، البته.

يازوولرىم اوچون يىغىندىسيده بېش يىم قىلدىم. آلتى آبي مصر پادشاهى ملك فاروق و ايران شاهى رضاشاه نىنگ اىستكلرى بېلن اېدى. اولر نىنگ ادعاسىچه، مېن يازوولرىمده گويا اولرگه توهين قىلگن اېمىش من. اولر انقره ده گى ايلچىلرى ارقلەلى مېنى محكمه گه تارتدىلر و آلتى آيگه محكوم اېتىدىلر.

تۆرت فرزندیم بار. ایکیتەسی بیرینچی خاتینیم وینه ایکیتەسی هم ایکینچی خاتینمدن.

۱۹۴۶- ییلی بیرینچی قتله اوشلندیم. بوتون آلتی کون پولیس مېندن:
"سېننگ آتینگ ییلن نشر بۆله دیگن مقاله لریننگ حقیقی یازووجیسی کیم دیر؟"
دېب سۆرر اېدی.

اولر، مقاله لرنی مېن یازگنلیگیم گه ایشانمس اېدیلر!

چمه سی (تخمین) ایکی ییلدن ساره ماجرا تېسکری (برعکس) بۆلدى. بو سفر پولیس، ایریم مقاله لرنی اؤزگه آتلا یازگن سن، دېب توریب آلدی. بیرینچی سیده، مقاله لرنی مېن یازگنمن، دېب اورینگن بۆلسم ده، ایکینچی سفیده مقاله لرنی مېن یازمه گنمن، دېب اینتیلر اېدیم! بیراق کۆزی بیرتیق، حیاسیز بیر شاهد تاپیلیب، بیر مقاله نی مستعار آت ییلن یازگنیم گه شهادت بېردی. شو دلیل ییلن آلتی آی اؤزیم یازمه گن بیر مقاله طفیلی قماققه قملدیم!

بیرینچی خاتینیم ییلن تۆیمیز مراسیده موزیک آرکستری "تانگو" آهنگینی چلگن حالده، افسر دوستلریم نینگ قیلچلری آستیده بیز یوریب بارر اېدیگن. بیراق ایکینچی اویله نیش نینگ اوزیگنی قماقخانه نینگ میله لری آرتیدن عمریولداشیمگه بېردیم. چندان پارلاق باشلە نیش بۆلمه گن لیگینی کۆره سیز می؟

۱۹۵۶- ییلی جهان طنزنویسلیک بېلله شوویده بیرینچی بۆلیب، "آلتین نخل" ساورینی (جایزه سی) نی آلدیم. ایلگری یازوولریمنی باسیب چیقمرمه یدیگن روزنامه و مجله لر، قره ننگ که اېندی اولر اوچون باش یارر اېدیلر. بیراق بو شرایط کۆپ هم دوام اېتمه دی.

روزنامەلردە يازوولریم نینگ باسیلیشی تەغین قەدغن بۇلدى. روزنامەلر و مەجلەلردە قەتیب آتیم چىقىش اوچون، ۱۹۵۷-يىلى ینە بیر "آلتین نخل" ساورینی یوتیب آلیشگە مەجبور بۇلدىم. ۱۹۶۶-يىلى دنیا طنزچىلىک بېللەشوی بلغارستاندە اۆتكەزىلدى. اوندە ھەم بیرىنچى طنزچى صەفتیدە آلتین "تېپىر تىکان" (خارپشت) ساورینی قۇلگە کىرىتدیم.

تورکەدەگى ۱۹۶۰-يىل، ۲۷ نچى مەى انقلابیدە، اۆز خواھشىم بىلن "آلتین نخل" لرىمدن بیرینی دولت خزانەسىگە بەغىشلەدیم. بو ماجرادن نېچە آی کپن، مېنى قماققە تشلەدیلر. اىکىنچى "آلتین نخل" و "آلتین تېپرە تىکان" (خارپشت طلايى)نى کېلەسى قوروانچلى کونلر اوچون اسرەب قۇیب مەن. دردگە یرەشلىرگە شک یوق، دەب ایتدیم اۆزىمگە، اۆزىم.

ھالىگچە اىکى مىنگە داستاندن کۆپ يازگنلىگىم گە مردم تەعجب قىلەدیلر. بىراق بونىنگ ھېچ ھەم حىرتلنرلى اۆرنى یوق. اگر عایلە اعضاء ۱۰ کىشى اۆرنىگە ۲۰ کىشى بۇلگنیدە اېدى، تۆرت مىنگ داستاندن کۆپراقنى يازىشگە مەجبور بۇلر اېدیم. ۵۳ یش مەن. ۵۶ جلد کتاب يازگنمەن. تۆرت مىنگ قرض، تۆرت فرزند و بیر نېرەم بار. یلغوز یشەیمەن. مقاله لرىم ۲۳ تە تىل و کتابلرىم بۇلسە ۱۷ تىلدە باسیلب چىققن. نەمايشنامە لرىم يېتى مەملەکتدە اجرا اېتىلگن.

یلغوز اىکى نرسەنى گینە اۆزگەلردن یشیرالە مەن: چرچاغىم نى و ياشىم نى. شو اىکى سىدن اۆزگە برچە نرسەلرىم تىنىق و آچىق بۇلگن. ياشىمگە کۆرە ياشراق کۆرینەسن، دەب ایتەدیلر. اونىنگ دىلىلى ھەم، مېنىنگ اززانچە ایش بىلن بندلىگىم و قرى بۇلىشگە وقت تاپمەگنیم بۇلسە کېرەك!

هيچ قچان اوزيمگه: "اگر قيته دن دياگه كهلسم، شو ايشلرنى قيته قىلر اېديم"
دېب ايتمه گن من. بو حالده، كؤنگليم ايلگریدن كؤره كؤپراق ايشلشنى ايسته يدى.
جدا- جدا كؤپ و اززانچه يىخسى .

اگر بشریت تاريخيده بير كيشى گينه منگو (جاويدان) بؤلسه، مېن هم قنفاق
منگو قاليشيم يۇللرينى كؤرسه تيب بېرماغى اوچون اؤشه نى ايزله يمن. افسوس كه
حاضرچه هيچ بير اؤلگوم (اؤرنه گيم، نمونه م) يۇق. بونده مېنينگ گناھيم اېمس،
برچه لر سينگرى مېن هم اؤليشگه مجبور من. بيراق بو دره كدن جدا عصبانى من.
چونكه انسانلر و انسانيتنى سېوه من.

حاضرچه بو يلغوز مېنينگ توگه مه گن داستانيم دير. اؤقو وچيلريننگ اوزون
يازوولردن چرچشلىرىنى بيله من، شو اوچون داستانيم نتيجه سى كؤپ چؤزىق
(اوزون)، دېب اؤيله مه يمن. مېنينگ مشتاقلىرىم بيليشلىرى لازم بؤلگن نرسه شو كه، بو
داستان نينگ اداغىنى هيچ قچان يلالمه يمن.

شعر شيداسى!

محلە مېزدە صابربېگ نىنگ عايەسى ، برچەلر ھوس قىلگودېك اۋقىمىشلى و تىنچ عايەلردن اېدى . بىركونى شونداق كوچەگە قرەب تورسم ، قۇقسدن (ناگھان) صابربېگ نىنگ اېشىگى اچىلىب ، او اۋق اوزىلگندېك قاجىب كوچەگە چىقدى . ارقەسىدن ھوادە بىرتە سوپورگى (جاروب) و عياللرنىنگ بىرتە اياق كىمى ھم اۋتىلگنى كۆرىندى!

صابربېگ نىنگ ساچلرى پتېغ و مجال تاپمەى شكىللى ، بىر اياغىگە چىلك و بىر اياغى بۇلسە يىلنگ اېدى!

او ھول جانىدن يوگورگنچە حويلىمىز اېشىگى تمان كېلدى . مېن بۇلسە حىرت عالمىدە دراۋ بارىب ، صابربېگ نىنگ قۇلتىغىدن توتىب ، اىچكرىگە مھمانخانەگە باشلب االىب باردىم .

صابربېگ تىنچ اۋرىندىقلردن بىرىگە اۋلتىردى و ھرسىللب ، تېز-تېز چوقور نفس آلدى . مېن بۇلسە دراۋ او كىشىگە بىر گىلاس موزدېك سوو بېرىب :

- اىچىنگ صابر بېگ ، دَمىز اۋنگلنەدى (راستلنەدى) ، دېدىم .

صابرېڭك بولسه اۋته چنقه گن كيشيدېڭك، بېر دمده سوونېڭك دېرلى ېرمېدن
كۋېنى شنقه كۋته رېب سېقاردى. او رحمت دېب، گىلاسنى ميز اوستېگه قۋىدى و
قولى بېلن آغېز و بوروتىنى سېلب، آه ارەلش چوقور بېر نفس تارتدى.

شونده مېن، حېرت و سېنچكا و لېك ارەلش لحنده:

- كېچېرىڭك صابرېڭك، تېنچلېك مى؟ بېران ياردم كېرەك مى؟ دېب
سۋرە دېم.

- اونچە هم تېنچلېك اېمس. ماجرانېڭك قەسەسى بېر آز اوزون، بېرچە سېنى
حاضر سېزگە اېتىب بېرەن، دېدى او نفسى كويىب-كويىب.

- بويورىڭك صابر بېڭك، اېشېته من. قولايىم سېزده!

او قەسە سېنى شونداق باشلەدى:

- سېزگە اېتسەم دوستېم، بوكونگى ماجرانېڭك ايلدىزى بۋىداقلىك-
(مجردلېك) كېز(زمان) لرىمگە بارىب تاقىلەدى.

- سۋزلهى بېرىڭك، اېشېته من!

- سېزگە اېتسەم، هر بېر جانزادىڭك اېرگى (نرى) ده اورغاچى (ماده) سېنى
جلب يا رام اېته دېگن اېرىم بېلگى يا خصوصىتلر بۋلەدى. اۋرنك اوچون خۋرازنى
قرەنگ: خۋرازىڭك چۋغدهى لاويللېب يانېب تورگن قېپ-قىزىل تاجى و جىلا
بېرىب تورگن رنگمە-رنگ تاولەنېب تورگن اوزون دۋمىنى قېسى تاووق كۋرىب،
اۋزىنى توتالەدى؟!

یا منه بوقه نینگ کوچلی گوده (تنه)سى، بورتیب چیققن عجایب بۇكنى و اؤتكیر شاخلىرى هر قنداق غونه جین نینگ یوره گینی سوو قیلیب، کبکسه اینکلرنی هم رام قیلیب قۇیه دی! منه قیزیغی ارسلان نینگ ابرکگی نی کورینگ: اونینگ کبلیشگن گوده سی، سبکلیبلب تورگن غو یالی و صلابتدن تۇله شکوهلی کورینیشی شونچه لیک جاذبه لی و مراقلی که، حتی اورغاچی ارسلان نینگ اؤزی مغرور و پرواسیز تورگن ابرکک ارسلان نینگ قاشیگه کیلیب، تیار یاته دی!!

- صابر بېگ جنابلىرى، جدا قیزیق و بیز اعتبار بېرمه گن عجایب نکته لرنی اېسله دینگیز!

- هه، دوستیم. گپ انه شونداق. خودی حیوانلر سینگری بیز ابرککلرده هم خاتین طایفه سینی قیزیقتیره دیگن و جلب اېته دیگن نرسه لر یا خصوصیتلر بار؛ مثال اوچون: مال-دولت؛ اشوله چیلیک (خواننده لیک) هنری؛ کبلیشگنلیک و گۆزه للیک؛ یا هم منصب و دبدبه؛ حتی سیزگه ایتسم شیلقینلیک و یلغان-یشیق سۆزلر بیلن شیدالیک کورستگن ابرککلرگه هم کؤپل عیال ذاتی لقه ایشانیب، کؤنگیل بېریشلىرى ممکن!

بیراق، بيله سیز می؟ مینگ افسوس که، بو نرسه لر نینگ هیچ بیرى مېنده ذره بین بیلن هم کورینمس اېدی! یعنی خاتین ذاتینی جلب اېتیب، رام قیلماق اوچون نې بایلک و منصب؛ نې خوش صدالیک و کبلیشگن گوده (اندام) و نې هم شیلقینلیک و خیلسیلیک مهارتی مېنده بار اېدی!

لیکن سیزگه ایتسم، مهربان تېنگری بو دنیاده هیچ بیر جانزادینی نعمتلیردن قوروق قۇیب، میدانگه زار قیلیب تشله مس اېکن. مېنگه تېنگری مینگل نعمتلیردن عجایب بیر کمال نصیب اېتگن اېدی.

- مېن اېسه اۋر نېمده بېر قۇزغە لېب، قنى اۋتېنگ-چى؟ دېدېم قىزىقىب!

- ھە، قۇشنى. مېنگە تېنگرىم يوزلب تورلى شعرلرنى يادلشگە کوچلى حافظە و كېزى كېلگندە، اولرنى كىشىلرگە اۋقىب بېرىشە چىرايلى شعر دىكلېمەسى قابىلىتىنى نصىب قىلگن اېدى. ھە، بار-ياغىم شعر بېلىش و گۈزەل دىكلېمە قىلىش كمالى اېدى!

ايشانىنگ، مجلس و ضىافتلرە نېمە حقەدە كىشىلر سۇز آچگندە، مېن ھم قۇشلىب، صحبت موضوعىگە مناسب و اويغون بيتلرنى جدا چىرايلى يۋسىندە اۋقىب، مجلسنى قىزىتردېم. اۋرىنلى عجاب "شاه بيت" لرنى اۋقىب، كىشىلرنى قايل قالدېر اېدېم!

قىسى بېر آقشام، كتە بېر ضىافتدە كۈپلېب اېركك-خاتىن مېمانلر مجلسىدە سېوگى و گۈزەللىك ماجرالرى حقىدە سۇز آچىلگندە، معمولگە باقە كىمىنە ھم ارەلەشدىم. مجلسدە اېنگ سۈنگى مھارتىمدن فايده لەنىب، كۈنگىلرنى ايسىتىب، يورەكلرنى تىترەتەدىگن جدا گۈزەل و ياقىملى شعرلرنى اۋقىب بىرچەنى اۋزىمگە جلب اېتدېم. قرەنگك كە شعر اۋقىش اوج آلىب، بىرچە قايل بۈلېب تورگن بېر پىتدە، مجلسدەگى گۈزەللردن بېرى شعرلر مضمونى يو مېنىنگ استعداد و مھارتىمگە محو و شىدا بۈلېب، بىردن اۋزىدن كېتگندەى بۈلېب، قوچاغىمگە اۋزىنى تشلب بىياردى!

ھە، قۇشنى، سىزگە اۋتېسم بو قىز چىندن ھم اشدى "شعر شىدا" لرىدن اېكن. او عجاب استعدادىمنى مقتب، مېنگە ياپىشىب آلىب، مېن بىلن اويلنماقچى لېگىنى يلىنىب اۋتېدى!

مېن بۈلسە حىرتلەنىب:

- یخشی قیز، مېنىڭ نې بايلىك و نې منصېم؛ نې توزوك ايشيم و نې هم
يخشی آيلىگيم بار، دېدىم!

- يۇق جانگينه م، مېنى بولرنيڭ هيچ بيريسى قيزيقتيرمه يدى. اولر مېنگه
كېرەك اېمس، دېدى كۆز-قاشلرینی سيزيب!

- عزیزيم، مېن حالی-بېرى عايله قوريشگه تيار اېمس من!

بيله سيزمی او نيمه جواب بېردى؟ هه، او كۆزلرینی خمار قىليب دېدى:

- چوچوك تيليزدن اورگيله ی، مېنگه مال هم، منصب هم، موتر-پوتر هم،
دئغيله مه حویلى هم كېرەك اېمس، شیرينگينه م!

مېن آغيز آچگينيمچه مجال بېرمه ی، عجایب نرسه نی آیتدی:

- جانگينه م، عسليم، مېن شعر شيداسی و عاشقی من. مېنگه فقط و فقط شعر
اؤقيب بېرسنگ، بۇلدى. مېن حتی سوو و هوا اؤرنیگه هم سېنىڭ شیرين تيلينگدن
شعر اېشيتسم، بۇلدى!!

ياتوبه، قنداق موجودگه دوچ كېلدىم، دېب يوره گيه گه كېچدى....

قيسقه سی، مېن اوشبو "شعر شيداسی" بيلن مختصر و ايخچم تۇى قىليب،
آسانگينه و ارزانگينه اېر-خاتين بۇلدىك!

بیز اېر-خاتين بۇلگندن سۇنگ، هرفرسته اوييمزده شعرخوانليک بزمی
اېدى. مېن چيرايلى شعرلرنی اؤقيب، خاتينيم نی محو و شيدا قیلر اېدىم. حتی شاعر
بۇلشيمگه آز قالدى!

بیز شعرخوانلیککه اۋته بېریلیب، حتی کۆپینچه قزان-تباق ایشی میدانده قالر
یا تیار آشنی بیماغی اېسیمیزدن چیقردی!!

عمریم بۆلیب، بونداق آدمنی بنی بشر ذاتیده کۆرمه گن اېدیم. هر بیر بیت
اۋقیلگنده، خودی بیر خُم اېسکی زور چاغیر ایچگن مستلردېک، گۆزهل کۆزلری
خمار بۆلیب، اۋزی مومدېک یومشب، قوچاغیمگه ییقیلردی!... بیر-ایکی بیتنی
اۋقیر-اۋقیمس، باشینی بیلکه مگه قۆیگن حالده شیرین اویقوگه کبتردی!

عادی بیتلرده، خاتینیم بیرار نرسه ایسته سه، مېن درحال چیرایلی بیر بیتنی
اۋشه موضوع حقله اۋقیر اېدیم. اۋ اېسه جیم بۆلیب، ایسته مسدی!

بیرکونی دوگانه لریدن بیر ییگی ساتیب آلگن کۆیلگینی خاتینیم گه
کۆرسه تیب، اونى هم تشویق قیلیدی. او مېنگه اۋشه کۆیلکنی آلمس مېکن؟ دېب
ایتدی.

مېن اېسه دراو اونگه بو بیتنی اۋقیدیم:

«گر سیم برگ گل نی قیلسه لباس اۋزیگه

بۆلغه ی مو ای گل اندام کۆنگلک بیلن تینگدېک؟» (۱)

ایشانینگ، شو بیتنی اۋقیگنیم بیلن آق، او:

-واه-واه عجایب مصرعلر! دېب ییگی کۆیلک آلیشدن واز کبچدی!

بیر کونی خاتینیم بۆنیمگه قۆلترینی حلقه قیلیب، مېنگه:

- عزیزیم، اپرته گه بازار باریب، بیر آز بزهش و آرایش وسایلی ساتیب
آلسک، دېب قولایمگه یومشاقینه شیبیرله دی.

مېن اېسه دراو اونگه اوشبو چیرایلی بیتنی اؤقیدیم:

"گۆزه للیگینگ گه قره ب آی و کون خجل بؤلگه ی

یسن-توسن نی گۆزل بؤلمه گن گه قوی، گۆزه لیم!" (۲)

بو مقتاولی بیتنی اېشیتیب آق سسته یدی و نیتیدن اؤتدی!

هه، دوستیم. بیزنینگ کچه یو کوندوزیمیز شعر اؤقیش و شعر اېشیتیش
اېدی. تاتلیگینه تورموش کچیرماقده اېدیك. بیرکونی، نماز عصر چاغی
دوگانه لریدن بیرى کھلیب، آرایشگاه گه باریب تونی قیلینگن مرغوله ساچلرینی
کؤرسه تیب، خاتینیم نی هم تشویقات قیلیب کتگن اېکن!

کېچقورون ایشدن قیتیب کھلیب، ایکله میز چایله شیب اؤلتیرگنیمیزده، خاتینیم
ساچلرینی کؤرسه تیب:

- عزیزیم، اپرته گه آرایشگاه باریب، ساچلریمنی بیرآز قیرقیب، تونی بېریب
جینگله قیلسم، نیمه دېسیز؟ دېدی.

شونده دراو میه مدن شو بیت تیلیمگه جاری بؤلدى:

"ساچلرینگ هر تاله سیگه یوز یوره ک باغلندی-کو

کېسمه ساچینگنی یوره کلرگه ترحم ایله گیل!" (۳)

خاتینیم بو شعرنی ایشیتیب آق، درحال آرایشگاه بارماقدن واز کپچدی!

ای ی ی دوستیم، نیمه سینی آیتهی. افسوس که دنیانینگ برچه نرسه لری
کبی، بو چوچوک دملر هم اؤتکینچ اپکن!

- نیمه بؤلدى، صابرېگ؟!

- گپ شو که، سیزگه آیتسم باریب-باریب شعرلیم خاتینیم گه عادى بؤلیب،
یاقمس بؤله بېردى. ایلگریلر هر بیر مصرع یا بیتنى اؤقیگنیمده اؤزیدن کپتیب قالسه،
وقت اؤتیب، نه یلغوز اونینگ کؤزلری مستلرچه خمار بؤلمس اېدی، بلکه اونگه
اصلاً تأثیر قیلمه گینى هم سېزه باشله دیم!

بیراق بو حالت بلکه دوام قیلمس، دېب ینگى-ینگى شعرلرنى تاپیب اؤقیسم
هم، اونگه تأثیر قیلمه ی قؤیدى. حتى کؤیینچه شعرنى ایشیتیر-ایشیتمس، استهزالی
کولیم سیرب، قاشیمدن تورکیلیب کپته دیگن بؤلدى!

مېن بؤلسه میداننى بؤشتمه ی، شعرلرنى تازه لب، اپنگ رومانتيکدن آلیب،
اؤته قیتغله دیدیگن شوخلریگچه اؤقیب، سینب کؤردیم. بیراق مینگ افسوس،
برچه سی "قوروق لای دیوارگه یاپیشمه گن" یدېک، اونگه هیچ قنراق تأثیر
اؤتکزالمس اېدی.

دېمک، کون سه یین اونینگ شعرگه نسبتاً پرواسیزلیگی آشیب، حتى بیرکون

بقیریب:

- جیم بؤلینگ، بو بیمعنى شعرلریز جانیمگه تېگیب کپتدی، دېدی!

هه، وضعت كېسكىن توس آلماقده اېدى. مېن بې هنزىنگ شعردن بشقه نيمه م هم بار اېدى؟ شو اوچون ميه مده گى قالگن-قوتگن شعرلر بيلن تغي ن اونىنگ كۈنگىلىنى آلب، رام قىلماقچى بۈلدىم! بىراق ينه هر سفر اوزىلگن اۋقلىرىم، اونىنگ بقىرىق و اۋپكه له نىشى بيلن اۋزىمگه قىتر اېدى!

منه شوگون هم اۋشه لحظه لر نىنگ كېسكىنله شىب، اېنگ اوجىگه چىققنلر يدن بىرى اېدى. نيمه اوچون دىر، اېندى آغزىمنى آچىب بىر شعرنى مراق بيلن باشله گنىمده:

- كپل آغزىنگنى ياپه سن مى يا ياغ مى؟ دېب قۈلده گى گىلاسنى مېن تمان آتدى. اونگه هم بس قىلمه ي، ميز اوستىگه قۈيىلگن گلدانچه نى هم گل-مولى بيلن مېنگه حواله قىلىب، آغزىدن كېلگن بار چېنه سۈزلر و سۈكىشلىرى اۋزىم و يېتى ئۇشتمىگه تۈكىب ساجدى. او، حتى بوتون شاعرلرنى هم آغزىدن كېلگنچه سۈكىب، ساووردى و قۈلىگه ايلىنگن نرسه لرنى مېن تمان آته بېردى.

هه، او عراس تىرىب، كۈزلرى پىاله ده ي-پىاله ده ي كته بۈلىب، اۋق يىگن يۈلبرسدېك مېن تمان تشله نردى. مېن بۈلسه اويمه-اوى قاچىب، آتلىگن بويوملردن اۋزىمنى چىتله تىش گه اورىنر اېدىم....

نهايت، ايچكرى اويلردن تشقريگه، حويلى نىنگ يوزىگه چىقىب قاچدىم. قره سم، قوتره گن جانزاد سىنگرى مېنگه يورش قىلىب كېلماقده. مېن بۈلسه، تىپىرچىل يوگورگنچه حويلى نىنگ اېشىگىنى آچىب، اۋزىمنى كوچه گه آتېب، قوتىلدىم!...

مېن صابرېگ نینگ كويىنىب سۆزلب بېرگن اچىنرلى حالىنى كۆرىپ،
بىچارەگە اززانچە يورەگىم كويدى. پىالەسى نىنگ چايىنى تازە قىلىپ، او كىشىنى بىر
آز يوپتماق (كۆنگلىنى كۆترماق) و بو آغىر وضعىتىدن قوتقرماق اوچون:

- صابر بېگ، حالىنگىزگە كۆپ اچىندىم. لىكن كۆپ ھم بو حقەدە
تشيوشلنمىنگ. بو جنجالدن قوتىلىش، سىز اوپلەگىچە آغىر و قىين ھم اېمس،
دېدىم.

او دراو: قىنداق؟ آيتىنگ-چى دوستىم؟ دېب خودى سووگە چۆكىب
كېتەياتگن كىشى اۆزىنى قوتقرماق اوچون ھرقىنداق نرسەگە چىنگ سالگىندېك،
سۆرەدى شاشىلىپ.

- گپ شو كە، انسان ذاتى تنوع پسند، طبعىتى اۆزگرووچن دىر. ھرنرسەنى
ايشلەتىشى، قوللىشى، كۆرىشى، اېشىتىشى، ... نىنگ چىگرەسى بۆلەدى. پىت(وقت)
اۆتىپ، نرسەلر عادى بۆلىپ، بارە-بارە سىرىغ ياغدەى يورەككە اورەدى.

- ھە، البتە كە شونداق.

- سىز، بىچارە خاتىنگىزنى اۋن-اۋن بېش يىلدىن بېرى توزوك بېدىرمەى؛
يخشى اىچىرمەى؛ چىرايلى كىيدىرمەى؛ اوياق-بوياققە مىلەگە اېلتىپ سىر
قىلدىرمەى؛ كۆنگلىنى قووانتىرماق اوچون بىران ساوغە آلىب بېرمەى؛ ... اونى
خودى قنارى قوشچەدېك اوى قفسىدە قىمب قۇيگن سىز. بىران نرسە اىستەسە، ھە
دېب بۆلمە غور شعرلرنى اۋقىب بېرگن سىز. كۆپلىك دېسە ھم، شعر كىيدىرىپسىز؛
سېلگە چىقەيلىك دېسە ھم، شعر آيتىپ سىز؛ تاقىنچاق دېسە ھم، اونگە فقط شعر
تاقىپ سىز! اخىر، سىرىغ ياغ بۆلسە ھم يورەككە اورەدى-دە!!

- اېندی، بویاغی قنناق بۆله دی، جان قوشنیم؟ قۆلیم اېتگیزگه، مېنى بو جنجالدن قوتقرینگ!

- اېندی گپ شوکه، سیز موضوعنى اۆزگرتیرینگ!

- قنناق قیلیب؟

- قنداغی شو که، منه مثال اوچون بو کونلر میده-کته، خاتین-اېرکک، سوادلی-سوادسیزلر برچهسى سیاستگه یوز کېلتیرگن. دفترگه می؛ بازارگه می؛ مسجدگه می؛ میخانه گه می؛ اوراقه می، مشاقه می، قهپیرگه بارمگ، برچه-برچه لر سیاست، حزب، سیلاولر،... دن سۆزلب، بحثلشه دیلر. انه، سیز هم شوکوندن باشلب، شعر اوقیماقتی تاخته-تینگ. اۆزینگه چیرایلی و جاذبه لی سیاسی بحثلر و نطقلرنی خاتینیز و عایله اعضالرینگیزگه پیشکش قیلینگ. خدا خواهلسه یخشی بۆله دی، دېدیم!

صابر بېگ مصلحتیمنى یخشیلب اېشیتدی. او اۆرنیدن توریب، یوره گی بۆلر- بۆلمس جۆنب کېتدی....

هه دوستلر، اؤشه کوندن بېرى، هر قچان صابر بېگ اویى نینگ آلدیدن اؤتسک، اوییدن جۆشقین نطقلر و گولدوراس قرسکلر سېسى اېشیتله دی!!

(۱) بو بیت ظهیرالدین محمد بابرنیکی دیر.

(۲) و (۳) بو بیتلر دکتور شفیه یارقین نیکى دیر.

مهم قوريلتاي

مکروفون ارقه سیده تورگن سۆزلاوچى اېشك عریله دی:

- نهایت سبویملی اورتاق اېشکلر!

بشقه اېشکلر اونینگ سۆزلىرىنى اېشيتيب آق جيم بۇليب، اوزون قولاغلىرىنى
تيكکه قىليب، تاووش تمان تېز قىلدىلر.

سۆزلاوچى زمرد ياشلىرى كۆزىگه حلقه اوريب تورگن قرى اېشكکه باقىب،
دېدى:

- اېشکلر قوريلتايىنى آچيشدن آلدین، قصابلر پيچاغى و محنتلر باسىمى
آستىگه جان بېرگن برچه اورتاقلر و تانىشلىرىمىزىنىگ پرفتوح روحلىرى كېچىرىلىشى
اوچون بير دقيقه جيم بۇله ميز.

اېشکلر اونگه اېرگه شيب، جيم بۇلدىلر.

سكوتدن سۇنگ، سۆزلاوچى دوام اېتدى:

- برچه ننگ نىنگ صحبتلىرىنگىزدن ممنون من. فرصتدن فايده له نيب چين
كۇنگىلدىن اېرگو و اېشکلرچه احساساتىم نى حضورلرىنگىزگه تقدیم قيله من.

بیر عدەلر سۆزلوچیگه گولدوراس قرسکلر چالدیلر و بیر عدە هم عر-عر قیلیب، اونى جیم بۆلیشگه چارله دیلر .

سۆزلوچی بیر نېچه قتله بیرگه ایاق تېیب، جیملیک برقرار قیلیشگه ابریشدی:

- التماس، اېشکلیک نامیدن التماس قیله من که، اېشکلیک آبرویمیزنی سقلش اوچون شکوهلی کنگره میزنی انسانلر کنگره سیگه تبدیل قیلمنگلر. بیز انسانلر سینگری نظم و ترتیب اؤرتماق اوچون پولیس و دنده دن فایده لنمه میمز.

نېچه اېشک اعتراض آمیز دېدیلر:

- سیزلر بیزنی استعمار قیلیشنی ایسته ی سیزلر. بیز هیچ قچان ابرکین لیگیمیزنی قۇلدن بیرمه میمز!

سیزلر ینگلیشه سیزلر. دنیا یره لگنیدن بیری بیر یوزیگه اؤتلب یورگنلردن بیری، انسانلر بیزنی اسیر قیلگن لیکلرینی بیله سیزلر. بیراق شونی بیلسینلر که، بیز هیچ قچان و هیچ لحظه اولرنینگ قۇلی بۆلمه میمز و ابرکین لیگیمیزدن دفاع قیله میمز.

ایریم اېشک اؤرتاقلریم انسانلرنینگ ناروا ایشلرینی قیلیدی، دېب مېنگه تهمت اوره دیلر. مېن بوندن افسوس ده من. مېن هیچ قچان بیراونینگ حقینی بیمه یمن، ابرکینلیگینی ایاق آستی او یاقده تورسین ...

سۆزلوچی اېشک نینگ طرفدارلری گولدوراس قرسکلر و عر-عرلر بیلن اونى تشویق قیلیب، سۆزینی دوام اېتتیریشگه اونده دیلر .

- اورتاقلر، بو قوريلتائىنى يۇلگه قۇيىشدين مقصديم میده-چويده مسألرلر اوستيگه بحثلشيش اېمس اېدى، بلکه مقصديم مينگ افسوس که اولرنى جدى خطر تهديد قيله ديگن انسانيت تمانگه ميلان تاپگنلرى و بير عده هم جنسرلريمىزنى اوشبو خطردين قوتقەريش اېدى.

بو حقدە شاشلينچ تصميم آماق كېرەك. عكس حالده آز مدتده انسان و اېشك ارەسیده گى فرقنى بېلگىلش مهم قىين چىلىكکه ایلنەدى.

بو پيشنهادنى برچه قبول قىلدى و دوستلرى نینگ قوتقرماق اوچون اۇيلاوگه توشدىلر. اولر ارەسیدن بىرى دېدى:

- پيشنهاديم شو که انسانيتگه مايىل بۇلگن برچه اېشکلرنى ارەمىزدن هیده ب، اولرنى ايرى بىر منطقه ده سقله يلىك. اۇشندە اولرنىنگ اوشبو يمان خوى-عادتلىرى يۇقالسه كېرەك. بشقه بىرى اعتراض بىلدىردى:

- دوستلريمىزنى اۇزىمىزدن يىراقلشتىرىش توغرى ايش اېمس. اېشك قنچەلر انسان بۇلسە، ليكن اېشكلىك خوى-خاصيتىنى يۇقاتمەيدى. بىزىنگ اساسى قىين چىلىگىمىز تېزلىكده اېشك بۇلە ديگن، بىزگە يقىنلەشيب كېلە ياتگن انسانلر دىر. بىز كۇرئىنشىلرى انسان بۇلگن انسانلرنى آلدىنى آلىشىمىز كېرەك.

- سىز حق سىز. بىز اېشك بۇلگن يا بۇلە ياتگن انسانلرنى ارەمىزدن يۇقاتىشىمىز كېرەك. دنيا ده هيچ بىر موجود اېشك بۇلگن انسانچە ليك خوفلى اېمس!

سۇزلاوچى يىنە سۇز رشتەسىنى قۇلگه آلىب دېدى:

- عزیز دوستلر، بیز انسانلرنی سورگون (تبعید) قیلماق اوچون چپگره‌لری بېلگی لنگن مملکتیمیز یوق. اوندن تشقیری، بیز بونداق انسانلر ارقه‌سیگه پالان و تۇقۇم قۇیب، ایاعلریگه تقه (نعل) قاقیشگه قادر ایمس میز. همه‌دن مهمراغی شو که، بیز اگرده شونداق بیر کوچگه اېگه بۇلگن تقدیرده هم، اېشک بۇلگن انساندن نیمه فایده‌لنه آله میز؟

اۇرتهدن بیرته عر-عر قیلیب دېدی:

- هیچ بۇلمه‌گنده اولردن اوزاقله‌شیب، جمعیتیمیز فاسد بۇلیشی نینگ آلدینی آلیشیمیز ممکن!...

سۇزلاروچی دېدی:

- اۇرتاقلریم، اېشک مانند انسانلردن بۇش بیر اجتماعنی تاپیش یا که یره‌تیش جدا قیین. دنیا‌ده انسانلر اکثریت دیرلر. بیز اېشکلیککه مایل بۇلگن بیر نېچه انسان اوچون معطل بۇلیشیمیز کېرەك ایمس. فقط جمعیتیمیز فاسد بۇله‌یاتگینینی کۇرگیمیزده‌گینه، شونداق موجودات بۇلمه‌گن یا لاقل کم بۇلگن منطقه‌لرگه بارشیمیز کېرەك. بیرته ایتدی:

- مادامی که شونداق تصمیم‌لرینگیز بار اېکن، اوندە تېزراق جۇنه‌شیمیز کېرەك!...

- نېمه اوچون؟

- بو اوچون که شونچه ییلده چین انسان بۇلگن بیرار انسانگه کم اوچرەگن من-ده!

بشقە بیرتە ایتدی:

- سیز حق سیز. تیز جؤنه شیمیز کبره ک! بشقه بیر او دېدی:

- جنابلر، پیر یوزیدن انسانیت بوتوله ی یوق بؤلگن، ایشانینگ. منه قره نگر ایشانیش قیین. تا بیزلر بار اېکنمیز، انسانلر بیر-بیرلرینی شلاقلب، خاتین-فرزند دېب یمان سؤکه دیلر یا که اېرکینلیک لرینی سلب قیله دیلر.

بشقە بیرى دېدی:

- دوستلریمیز حق دیرلر. اېنگ انسان بؤلگن انسان مېنینگ اېگم، دېب اویله یمن. اېگم سوت ساتووجی. هرکونی اېرتەلب کتە سوت ایدیشلرینی ارقه مگه آرتیب، سوت ساتیب آماق اوچون اویدن چیقە میز. هرچند او هر بیر لیتر سوتنی ۱۲۰ قروش ساتیب آلسەده، اونینگ پنی و قیماقینی چیقەریب آگندن سؤنگ، یوزگه ۵۰ سوو ارەلشتیریب تازه سوت دېب ساتەدی. بیچاره آدملر هم عمرلریده هیچ قچان حقیقی و خالص سوتنی ایچمه گنلیکلری اوچون، اونى حقیقی سوت دېب اویله دیدیلر و آچ قالمسلیکلری اوچون بیر لیترینی ۱۵۰ قروش آله دیلر!

نېچه کون ایلگری اېندی مزه قیلیب سوو ایچه یاتگنیمده، باشیمگه چوب بیلن شونداق بیر قتیق ضربه اوردی که، دنیا کوزیم آلدیده قپ-قرانغو بولیب کبتدی. اوزیمگه کېلگنیمدن سؤنگ، تینگله سم او شونداق دېر اېدی:

- انشاءالله که اؤلگین. اېندی مېن سوتلرگه نیمەنى قوشەى. کور میسن، "ایچمیلیک سوو شرکتی" ایچه دیگن سوونی مردملرگه بیتکزامه یاتیدی؟

نېچیتە اېشک سوره دیلر:

- خوب، ضررنی جیره سی او چون کپین اېگه ننگ نیمه قیلدی؟
- هیچ نرسه، او ایکی کون مېنگه بیم بېرمه دی و بیر آی هم سوتگه ۸۰٪ سوو قوشر اېدی.

سۆزلوچی:

- اما بولزنینگ عمومیتی یوق. قناعت بېروچی دلیلر، اینقسه سند ارائه قیلش لازم.

بیر عده اېشکلر دېدیلر:

- انسانلر بیر-بیرینی سؤکیش یا مردم نینگ حقینی بېماق، یوللرنی تۆسیش، اۆزگه لردن تقلید قیلیب یششدن کۆره یخشی دلیل بار می؟ قوریلتای انسانلر بیلن بیزنینگ اره میزده گی مشکلنی حل قیلیشینی ایسته یمیز.

قوریلتای اعضاسی سۆنگگی نتیجه نی اعلان قیلش مقصده شور و بحثگه کیردی. نهایت اوشبو بیاننامه نی نشر قیلدی:

قوریلتای نینگ تصویبی اساسیده قیشلاقلر، شهرلر و جایلرده یشب یورگن برچه اېشکلر بیلسینلر که، اېشک سیمان انسانلر کۆپه یشی و اخلاقی فساد اولرگه یوقیش احتمالینی سېزگنلریده، دراو اؤشه بېرنی ترک اېتیب کېتماقلری کېرەك!

مستری امین

چېت اېللیکلر، "ملتیمیزنینگ میه سی تېگیرمان تاشیدېک ایشلهیدی" دېگنلری بی چیز اېمس! اینیقسه اولوسیمیزنینگ ابتکار و ایشلریلرمانلیکلری هر بیر چېت اېللیک نینگ تیلیده، دېسم مبالغه دېمنگ.

وطنداشلریمیز، آلمانده گی موترلر گورستانیدن قراضه و ایشدن چیققن موترلرنی ساتیب آلیب، مملکتیمیزگه آلیب کېلگنلریده، آلمانلیکلرنینگ آغزی حیرتدن کرهیدېک آچیلیب قالب، شاشیلیب:

- او جناب، بو آلگن نرسه ییز هیچ ایشگه یرمهیدی-کو!، دېگنلریده، وطنداشلریمیز مخصوص اکت ییلن، اولرگه قاش اؤینه تیب دپیدیلر:

- ییز مردم اؤلیکتی هم تیریلتیراله ییز، بو که موتر. اونگه قره گنده ییزلردی آلدی ییزگه بو نسوار هم اېمس! بیر قره ننگ، بو موتردی تورتته تایری یاغ می؟ کؤریب تورگنیزدهی، بار. پس بشقه نرسه لری هم تشریفاتدن اؤزگه نرسه اېمس-ده. یخشی اېشیتینگ، ییزلردی فکری ییزچه، بیر موتردی تورتته تایری بؤسه، بؤلدى. اوندن هر قنداق فایده نسه بؤله دی.

فرض قیلینگ فنرلری سینگن بؤسه، دراو چپرکتی ۴-۵ ته فنرینی اؤرنه تیب قؤیه ییز. یا دېنگ اوتوماتیکی بوزیلیب، تیل کېلمه یی قالسه. بونی هم چاره سی

آسان. دراو تانكى سىنى جنگله سى اوستىگه چىقه رىب قويسك، ايش بىته دى! بلكه گهرى بېسورلىك قىلب، ايشله مهى قالىشى ممكن. بو هم اونچه ليك قىين اېمس. گهر اوز جايىگه توشكىنچه، موتردى قىمىرلته بىز. بلكه سلف اورمهى قالسه چى؟ دېرسىز. بو كه چندان قىين نرسه اېمس. مملكتى بىزدى هر بورچگىده بىكار اولتىرگن آدملىر غىژ اورىب ياتگن. اوشلردن بىر نېچه كىشى سىنى چقىرىب، فايده لنه بىز! اېشىكلرى توزوك ياپىلمسه كېره ك. بو هم اونچه ليك قىين اېمس. دراو اونى بىر اىپ مېنن محكم بىلغ قوئىش ممكن!

بولردن تشقرى، مملكتىمىزده شونداق لايىق و ماهر مسترىلر بار كه، بوتون دىياده جوكى ياغ، دېسم ايشانىنگ. اگر سىز بىزلردى مسترى امين بىزدى كورسه بىز، اونى متخصصلىك و ماهرلىگىنى كورىب، حىرتدن شاخ چىقره سىز! چونكه مسترى امين بىر بالقه و تېمىر قلمى مېنن، قىلالمه دىگن ايشى ياغ! بونى اوزى هم دايم ايتىب يوره دى:

- هيچ موتر مېنى بالقه م و تېمىر قلمىم آستىدن امان قوتىلالمه يدى!

مسترى امين نىنگ وركشاپى او بىمىز يقىننده. مېن كوئىنچه اونىنگ آلدىگه باره من. اونىنگ بىر قولىده دايم سگرت و بشقه سىده چاى و قند دىر. قولىده شو نرسه لر بولمسه، اونده بالقه و تېمىر قلمى مېنن تورلى موترنى ترمىم قىله دى.

نېچه كون اىلگرى بىر تورىست تى موترى بوزىلگن اېكن. اونى مسترى امين دى آلدىگه آلب كېلدىلر. مسترى امين اېسه اورنىدن تورمىسدىن، شاگردلرىدن بىرىگه باقىب، دېدى:

- ياللة، تور. قره ب اولتىرمىسدىن شره سلندردى باشىنى آچ!

شاگرد بولسه چقان سلندردی باشینی آچماقغه باشلهدی. شونده سهویملی موتری بیلن نیمه قیله یاتگینی بیلمه‌ی تورگن خارجی اعتراض آمیز بیر نیمه‌لر ایتدی. بیراق نپ مستری امین و نپ هم مهن و شاگردلری اونینگ سوزلریدن هیچ نرسه توشونمه‌دیک. فقط مستری امین دېدی:

- کافر و ایمانسیز، بیرآز صبر قیلسنگ-چی. حاضر بیر پسته ایشینگدی توغریله‌یمن!

کپن مستری امین موتردی ماشینی گه بیرآز تېلموریب، شاگردلریگه بطرینی هم توشیر، دېب بویوردی.

شاگردلری بیرآز اورونیب، بطری نینگ پیچلرینی آچالمه‌دیله. اولردن بیرى موضوعنی مستریگه خبر بېردی. مستری بولسه ناراحتلیک بیلن دېدی:

- سیزلر آدم بولمه‌یسیزلر و ایش اورگنمه‌یسیزلر. پیچلردی آچماق اوچون بیرتنگ یوگورینگ، تېز باریب بالقه و تېمیر قلمیم دی کپتیرینگ!

بیچاره توریست مستری قؤلیده بالقه و تېمیر قلمدی کؤریب، اونى مانع بولیشگه ایتیلدی. بیراق مستری امین اونى بیر یاققه سوریب، دېدی:

- بو بی‌پدر بو بېردی هم خارج، دېب اویلب بیزگه ناز و نخره قیله‌دی. بیلمه‌یمن بو بی‌صاحب بطرینی پیچلرینی فقط قاجیب کپته‌دیگانده‌ی، نیمه اوچون مونچه محکم قیلگنلر. بو تماندن بو کافر هم ایشیم گه خلل بېریب توریبتی...

مستری امین بالقه‌سینینگ بیرینچی ضربه‌سی موترگه اوریلگنده، ضربه خودی توریست نینگ باشیگه تیککندېک شاووقین سالدی:

- سېن... سېن... سېن!

- وځه تور بدجنس يات. بو پېرده سېن و مېن كېره ك اېمس!

- سېن... سېن... تاخ تاخ...

توريست بير ياقدن سېن... سېن دېب، بشقه تماندن پېرگه توشيب ياتگن
پلاس و رينجلرنى مستريگه كورسه تر اېدى.

مېن مسترى امين گه باقيب دېديم:

- اوستا جان، مېن نيمه دېگننى بيلديم.

- خوښ، نيمه دېدى؟

- او، بالقه مينن اېمس، منه او رينج مينن آچ، دېدى!

- اونگه ايت، اوز باشيگه مېنى ايشيم گه اره لشمه سين! رينج ضربه سى بو
پيچلردى آچالمه يدى.

- اوستا جان، مېن خارجى تيلدى بيلمه سم بو گپتى قنداق قىليب اونگه ايتەى؟

- اؤشنداق كه توشوندينگ، بير تورليك قىليب توشينتير. حيران من، ايتگننى
بيله سن، ليكن توشينتير ماغينى بيلمه يسن! اونگه ايت:

- هر موتر مېنى وركشاپيم گه كېلمه گونچه اېگه سينكى. اما بو پېرگه كېليب
كيرگندن ساره، حتماً ترميم بؤليب چيقيشى كېره ك. يا كه ديناميت قوييب، تكه-
پرچه سيني چيقره من.

بیچاره توریست اۋته ناراحتلیک بیلن اوستا مستری نینگ تېگره گیگه
پوپلکده ی ایله نردی. اونینگ قۇللىرىنى اوشلب، بالقه اوریشیگه مانع بۇلیشگه تلاش
ابدی.

مستری امین خارجی نینگ مزاحمتینی كۇریب، اونی آلدیدن اوزاقلشتیریش
بویورر ابدی.

بو بویروقدن کبین تۇرت کیشی شاگردلری، بیچاره توریستنی قۇل-یاغیدن
آلیب وركشاپدن تشقریگه اہلتیلر. مستری امین اہسه، خارجی نینگ شاقین-
الہمتہ ساریگه قرہمہی، کپتمہ-کپت بالقہ ضربہ لیرینی بطری نینگ پیچلریگه حوالہ
قیلہ بوردی.

لیکن پیچ مقاومت قیلیب، آچیلمس ابدی. مستری اۋیکہ لہ نیب، دبدی:

- پدر لعنت تی ایچیگه فقط ایتینگ که قارون دی گنجی قۇیلگندہی، مونچه
محکم قیلیبتیلر. اخیر پست و بلند ادعا قیلیب یورگن منہ بولردن، نیمہ اوچون بو پیچ
تی شونچه محکم قیلیب سن، دہب سۇرہ دیدیگن کیشی یاغ!

بالقہ نینگ ضربہ لری ایش بیرمہ گندن سۇنگ، مستری امین تہمیرچیلر
ایشلته دیدگن کتہ بالقہ نی آلیب، ایشلندی. توریست بو صحنہ نی كۇریب قتیق شاقین
سالیب، یبرگہ ییقیلدی!

مستری امین نېچتہ قتیق ضربہ اوریب، نہایت پیچنی آچیشگہ موفق بۇلدی.
بیراق پیچ آچیلگن زہاتی ماشین نینگ ایچیگہ توشیب کتدی. مستری بو غلبہ دن
سارہ، شاگردلریگہ توریستنی قۇیب ییبارینگلر، دہب بویروق بوردی.

بیچاره توریست موتری نینگ بیر قسمی بالقه بیلن پچق پوچوق بؤلگینی کۆریب، اول ییغله دی، کپین آنه-آپه سؤکیشلیریگه اؤخشش نرسه لرنی مستری امین گه تۆکیب ساجدی.

مستری امین بۆلسه ناراحتلیک بیلن دېدی:

- ای اېشک، ییغله مه! بیزلردی تورک دپیدیلر، تورک. منه اېندی پیچ تی قنناق قیلیب مهارت مینن چیغرگیم دی اؤز کۆزینگ مینن کۆریب مزه قیله سن، دېدی.

خارجی مردک بیر نیمه لر دېب، پوپلکدېک موتری نینگ تېگره گیگه ایله نر اېدی.

مستری امین بیر آزدن ساره ماشیندی بیر یېرینی شاگردلردن بیر ییگه کۆرسه تیب:

- بار اؤشه کته برمه نی کبلیتر، بو سبیل قالگور پیچ تی چیقماق اوچون اؤشه یپردی تېشکین. تېشکندن کپین، مَرده ی دی ماشین یی عیب بؤلماغی اوچون تېشیلگن جایگه بیر سیخ تی ولدینگ قیلیب قوی! دېدی.

توریست باش قۇلی بیلن ایمالر قیلیب، اولرگه تۇسیق (مانع) بؤلماقچی بۇلردی.

شاگرد، مستری ایتگن یېرنی تېشیب، اېندی نیمه قیلە؟ دېب خلیفه سیدن سؤره دی.

مسترى تېشىلگن يېرنى كۆزدن كېچىرىب: لعنتى، مېن مېدە تېشكىن دېسەم،
سېن بوتون ماشىن دى اوى پت قىلىپ قۇيىپ سەن-كو! بىر قرە، ماشىندىن قىنداق
مىلائىل شەرس آقىب ياتىبتى!...

تورىست اېسە تېنتىك بۇلىب، بىر و كۆكتى ساووردى. مسترى بۇلسە اوندىن ھەم
كۇپراق عصىلرى ترەنگ بۇلىب، اونگە قرەب بقىردى:

- بو بىشرف كافر تورىست تى بىر ياققە اېلتىنگلر. بوكون بىزدى ھالى بىزگە
قۇيمەي، ايشى بىزگە مزاحم بۇلدى. آو، مېنى مسترى امين دېدىلر. تېشىلسە،
تېشىلىبتى دە. آھاي بىگىتلر، ولدىنگ دى تېزراق كېلتىرسنگلر-چى!

مسترى امين موترىنىگ تەيىگە كىرىب، ھەم شاگردلرى تېشگن يېرنى و ھەم
بىشقە كېرەكسىز تېشىكلرنى لىم قىلىپ، بېركىتدى. كېين شاگردلرىگە:

- ماشىندى قىتەدن بىرمە قىلىنگلر، لىكن ۱۰ سانتىدىن بىر مىلمتر ھەم كۇپ
تېشىمىنگلر، دېب بوپروق بېردى.

مسترى امين نىنگ شاگردى ماشىنى بىرمە قىلەياتىب، بىر قۇشىقنى ھەم
خىرگاھى (زمزمە) قىلردى. بىراق قۇشىغى چلە قالىب، شاگرد مسترىگە:

- اوستا، بىشقە تېشالمەيمىن! دېدى.

- نېگە؟

- چونكە بىرمەنى اوچى سىنىب، اىچىگە قالدى!

مسترى امين موترىنىگ آستىدىن چىقىپ، دېدى:

- تشویشلنمه، اصلیده بو لامذهب بیدین مردک بیزلردی ایشله گنی قویمه یدی .
اېندی باریب اؤشه کته میخ تی کبئیر . او مینن ایشله !

مستری امین کته میخ نی تېشیلهدیگن یبرگه قویب، کته بالقه بیلن اونگه اوره
باشله دی .

اېندیگینه هوشگه کپلگن توریست بو حالنی کؤریب، تغین هوشدن کبئیب
قالدی !

مستری بو سفر کته بالقه نی شاگردلریگه بېریب، دېدی :

- اور... محکمراق اور !

موترنینگ آستیده یاتگن شاگردلردن بیری بقیردی :

- اوستا، اورمنگ آو، ماشین اؤز-اؤزیدن تېشیلدی، دېدی !

اوستا دېدی :

- قره، اؤشه ویلدینگ قیلینگن پرچه تېمیر هم اوزیلدی می ؟

- یاغ اوستا، او اوزیلمه گن . لیکن ماشیندی یریمی جاییدن آیریلدی !

- کؤپ یخشی، بار بیر توته تېمیر کبئیر . قیته ویلدینگ قیله یلیک . "نامسلمان
آدمدی پولینی برکتی یاغ !" دېگنلری چیندن هم توغری اېکن . بشقه هر قنداغ موتر
بؤلگنده، حالی اله قچان توزه لگن بؤلردی و مونچه بیزلردی آزار بېرمس اېدی .

مستری امین ماشین نینگ بیر قسمی نی ویلدینگ قیلگندن کپین، اونى بالقه اوریب تېكىسله گنگه بویوردی. نېچه دقیقه دن سۈنگ، بیر تاووش همه نینگ قولاغیگه اېشیتیلدی. شاگردلردن بیرى موترنینگ ماشینی بیرگه توشیب کېتتی، دېب خبر بېردی!

مستری بۆلسه ناراحتلیک بیلن دېدی:

- بو نامسلمانلردی قۇلى بېخیر و برکت، دېب ایتمه بیدیم می. فلاکت کېتیردی.
یاالله جرتقیل دی کېتیرینگلر!

مستری امین ماشینی قیته جایگه قۇیب، ولدینگ قیلینیشی نی بویوردی. یریم ساعتدن سۈنگ، موترنینگ ویلدینگ ایشی توگه دی. لیکن بیچاره خارچی مردک تېز بېری هوشگه کېلمه دی. هوشیگه کېلگنیده هم خودی مست آدملرگه اۇخشردی!

توریست کۆپ زحمت بیلن جلوگه اۇلتیردی. بیراق حالی نېچه آدم یورمه ی، ورکشاپ نینگ بلند دیواریگه تېگیب، پمپر و گلگیری سینیب، پچق بۇلدى.

مستری امین اونینگ یانینگه باریب، کۈنگلینی کۈته ره توریب، دېدی:

- قره، مېنى مستری امین دیدیلر. موتردی مېنگه تاپشیردینگ می، کپین خاطرینگ جمع بۇسین. اونى توزه تمه ی قۇیمه یمن. منه کۈریب توریب سن، موترنینگ دیوارگه اوریلیب، همه بېری میده-میده، جغزی-جغزی بۇلدى، لیکن مېن ویلدینگ قیلگن جایلر جانیم هم دېمه ی، بلا هم اورمه گن! آهای بله لر، اۋشه کته بالقه نی کېتیرینگلر!!!...

ایشتبني (یده کی)!!

مېن بيلن مصطفى كۆپ يىللر صنفداش بۇلېب، درس اۋقىگن اېدىك. مصطفى اېندى بوروت چيقەرىب، قشقە مجرد بۇلگنيدن باشلب، كته-كته گيپرىب، دايم باي-بدولت و آت-آوازەلى آدملىرى باردى-كېلدى قىلردى!

او حتى اۋشە بلەلىك چاغلىرىدە هم اۋزىمىزىنىڭ محلەمىزنى تىشلب، بايلرنىڭ محلەسىگە بارىب، اولرنىڭ بلەلىرى بيلن اۋىنردى. ايرىم پىتلردە اۋىنىداش (ھىمازى) اۋرتاقلرنى بىزىنىڭ قاشىمىزگە كېلتىرىب، بىزگە شونداق تانىشتىر اېدى:

- "بو فلان فابرىكە داردى اۋغلى"،

- "بو ھىم فلانچە تاجردى اۋغلى"،

- بو بۇسە، آوو فلان مشهور داكتردى اۋغلى بۇلەدى..."

بىراق بونگە قرەمەى، نېگە دىر اۋزى كته آدم بۇلمەگنىگە حىران من. كۆپ يىل آوارەلىكلردن سۇنگ، زورغە احصائىە ادارەسىدە ايشگە كىردى و اونى شەرچەلردن بىرى نىنگ بۇلىمىگە بىباردىلر. نېچە كون بورون اونى كۆرماق اوچون، او ايشلەيدىگن شەرچەگە باردىم.

حال-احوال سۆره شگنیمیزدن سۆنگ، مېنگه:

- يور، سېنى شەرچە مېزدى كته كانلرى مېنى تانىشتىرەي، دەدى.

- مصطفى جان، سېن ھالى ھم اوشە اېسكى عادىتىنگ دى تشلەمب اېكن سن دە! مېن چرچب من، حوصلەم ياغ. بو نرسە اۋرنىگە، يور كافي گە اۋلتىريب، بىر آرز اختلاط قىلەيلىك، دەدېم.

- برچەسى يۈلمىز اوستىدە. بىر سلام بېرەبىز و اۋتەبىز....

دفتىردىن چىقىپ شەرچە نىنگ ميدانى چېكە سىدە گى بىرىنچى دكانگە كىردىك. دكاندى بىر تمانىدە كنجىد و پختە بوجى لرى تېرىپ قۋىلگن اېدى. بشقە تمانىدە بۆلسە مېز، چوكى، گاوصندىق و حساب-كتاب دفتىرلى قۋىلگن اېدى.

مصطفى مېنى دكان اېگە سىگە تانىتدى. كېين اونى مېنگە تانىتدى:

- "شەرچە بىزدى بىرىنچى اعتبارلى شىخىتى دىر، حلمى جنابلى!"

اۋلتىريب حال-احوال سۆره شدىك. دكان اېگەسى چاى بويوردى. دكان دىوارى نىنگ يوقارىسى قىزىقرلى منظرە اېدى. بىر نېچىتە بىرق آسىلگن. اۋرتە لرىدە اېسە حزب اعلانلرى و شىعارلرى نصب قىلىنك اېدى.

برچە دن يوقارىدە "عصمت انىنو" (توركيە نىنگ اىلگىرى باش وزيرلىرىدن- تىلماچ) نىنگ عكسى اورىلگن اېدى. برچە اعلانلر ھم "خلق جمھورلىك حزبى" گە تېگىشلى اېدى. بىر ياقدە ھم جناب حلمى نىنگ "عصمت انىنو" نىنگ قۋلىنى اۋىپب تورگن صحنە نىنگ كته عكسى اېدى.

صحبت آب و هوا، قیر یۇللرنینگ یمانلیگی، قیمت چیلیک بیدادی و نرخ و نوانینگ کون سایین آشه باره یاتگنیدن باشله نیب، حزب مسأله سیگه یبتدی.

حزب نینگ گپی کپلگنده، حلمی جنابلیری خودی بیر متعصب دین ملاسی، دین و مذهبدن دفاع قیلگنیدېک، اۋته هیجان و حرارت بیلن سۋزلردی!

او آغزینی تۋلدیریپ: "حزیدن دفاع قیلش یۋلیده قانیم نینگ اېنگ سۋنگگی تامچی سینی هم نثار قیلشگه تیارمن!" دېردی.

مصطفی اېسه، حلمی جنابلیردن هم کۋپراق کیف قیلیب:

- یشنگ حلمی جنابلیری! دېر اېدی.

او کپین مېنگه یوزله نیب دېدی:

- بولر یېتی اکه-اۋکه لر. بیری، بیریدن یخشی. بیراق حلمی جنابلیری بشقه نرسه-ده! همه سینینگ سره سی....

حلمی اېسه اۋزینی شیشینتیریپ:

- هه، بیزینگ مونداق شهرچه ده یشه گنیمیزگه اعتبار بېرمنگ. بیزینگ تشکیلاتیمیزدېک تشکیلات، حتی مرکزده هم یاغ، دېدی.

قیسی تشکیلاتدن مقصدینی بیلمه دیم. حزبی می یا سیاسی؟! لیکن بو حقده سۋره مه دیم.. چونکه ینه ایکی-اۋچ ساعت قالیب کېتردیک.

چاینی ایچیب، اوندن رخصت آلیب چیقدیک. مصطفی مېنی یانیده گی دکانگه آلیب بارماقچی اېدی. مېن اېسه:

- بوندن قوتيلديك، سېن اپسە بشقە سىنينگ توزاغيگە توشيرماقچى ميسن؟
دېدىم.

- كۆرمە سەك، يىخشى بۇمەيدى. بونى آتى آصف و حلمى نى اينى سى
بۇلە دى. حلمى دن كيچيك بۇسە هم، جدا وارد آدم، ايشان!

ناچار كۆنىب، بارە بيز كۆره يليك-چى قنداق آدم اپكن! دېدىم.

دكانگە كىرىب باردىك. بو هم خودى اكه سىدهى اپكن. دكاندى بىر ياقى
تورلى جنسلردن تۇلە. بشقە تمانى اپسە حزب، آلدى-ساتدى حساب-كتابلرى
تشكىلاتى ابدى!! فرقى شونده ابدى كه بو "عدالت حزبى" نىنگ طرفدارى ابدى.
ديوارگە حزبتى بېلگىسى بۇلگن بىر آت تى عكسى نصب قىلىنگن ابدى. عكسلر
تېگرەگى حزب تى تورلى شعارلريدن زيچ تۇلە ابدى. برچە عكسلردن يوقاريدە
حزب رهبرى "سليمان دېميرىل" دى كتە عكسى اۋرنە تىلگن ابدى. بو عكس تى
تگىدە آصف خان "دېميرىل" قۇلىنى اۋپىب تورگن منظرە سى نصب قىلىنگن!!

مصطفى گە سېكىن ايتىدىم:

- بولر قنداق اكه-اوكلەر. بىرى عدالت حزبى و بشقە سى خلق جمهورلىگى
طرفدارى دىر؟!

برماغىنى بورنىگە قۇيىب استە "اوووش!!" دېدى. اۋلتىرىب بىر قهوه
اىچدىك. آصف خان سۇزلەى باشلەدى:

- دېميرىل... اۋلكە ميزدى اپنگ بويوك سياستچىسى دىر. بشقە حزبلردە
تېنگى ياغ!...

دېميريل حقيده، يوره گيم گه سريغ ياغدېك توشگن درجده لقيلهدى. آصف خان مينن خيرله شيب چيقدىك. بيراق او حالى هم دېميريل حقيده سۆزله ماقده اېدى.

دكاندن چيقيب اياغى ييز تشقريگه يېتيشى بيلن آق، مصطفى ياننده گى دكاندى اېشىگىنى آچتى. او سۆزلىشگه مجال بېرمىسدىن، مېنى ايچكريگه ايتردى.

- حمدى خان سلام، قلهى سن؟

- به-به عجب، كېلىنگلر!

مصطفى دكان اېگه سىنى تانيتدى:

- حمدى جنابلرى، حلمى صاحب نىنگ اورتىچى اينى سى.

اۆلتيريشىمىز بيلن او سوت و كاكائو بويورتمه بېردى. كۆنگليمگه غلغله توشيب:

- رحمت جناب، اشتها ياغ!

دكان اېگه سى ايلجه ييب كولدى.

- اختيارىز، ليكن قوپه-قوروق هم بۆلهدى مى؟

اې تېنگريم، دكان ديوارلريگه كۆزيم توشيب، حيرتدن قاتيب قالدیم. ديوارلر "ملى اينان حزبى" نىنگ عكسلر و شعارلريدن ليق تۆله اېدى. هرياقده حزب نىنگ بېلگىسى بۆلگن ييريك موگوز(شاخ)لى قوچقار باشى نىنگ عكسى اېدى. سېكىن باشىمنى مصطفى قولايگه يقينلشتيريب، دېدىم:

- مصطفی بونیسى هم بشقه بیر حرب تى آدمى اېکن-کو!!

او ینه هم مېنگه ایملب ، سۆزله مسلیککه اوندهدى....

حمدى جنابلرى هم عکسلردن بیریده، حزب باشلیغى "فیضى اؤغلى"
نینگ قۇلینى یله گودېک اؤپماقده اېدى. عکسگه تېلموریب قره ب فالگنیم دى
دکان اېگه سی کؤریب، دېدى:

- هه، تېنگلیک و ایناغه لیک پروگرامى نى بو یورته میدانگه چىقرکن
بیرینچى سیاستچى، حزیمیز بویوک رهبرى منه شو فیضى اؤغلى جنابلرى دیر.

بیلمه دیم یقیندن سیز اونى کؤرگن میسیز، یاغ مى؟ او جدا جدى آدم.
ایشانینگ، شو کونلرده او قدرتنى قؤلگه کیرته دى. اؤشنده کېلینگ و پلانلرنى
کؤرینگ و عملگه آشیریلیشى نى تماشا قیلینگ... منه کوره سیزلر، یورتیمیز گلستان
بۆله دى.

حمدى جنابلرى بویوک باشلیغى جدا مقتب، کؤکلرگه کؤتردى. او
بۆلمه گنده اؤلکه میز جهان نقشه سیده بۆلمسدى، دېگن اؤینى اویغاتردى، کیشى
ده!! قیسقه سی، بیر عذابلر بیلن اوندن قوتیلیب، چىقدیک. مېن دېدیم:

- مصطفی، حالى هم بو مسخره بازلیکلرینگى ترک اېتمه گن اېکن...!

گېم توگه مهى، آغزیمگه چله بۆلیب فالگن اېدى، او الله قچان یانیده گى
دکان نینگ اېشىگىنى آچدى:

- نیمه قیله سن؟ دېب سؤره دیم شاشیلیب. او دېدى:

- برچەنى كۆرىپ، جبار آغا قالسه، يىخشى بۇمەيدى. اگر بشقەلر آلدینگە باریب، اونى كۆرمسم قتیق خفه بۇلەدى. یور، كۆپ اۆلتیرمەى بیز...

قربانلیك قۇیدەى باشمىدى اېگىب، آرتیدن جبارآغانینگ دكانینگە كىردیم. اونینگ دكانى دیوارلرى "دموكرات حزبى" نینگ تولى عكس و شعارلرىدن تۇلە ابدى!! حیرت بیلن دەدیم:

- مصطفى، بیز حزبلرنینگ عكسلىرى و شعارلرى كۆرگزمەسینی كۆرگنی كېلگن بیز می؟!

- عیبى ياغ، تماشا قىلسنگ-چى!... دردسر تاپىلمەگنى اوچون گىرمسنگ، يىخشى!

جبارآغا مىزى ارقەسیدن توریب كېلىب، بیزنى ایلجەیب كوتیب آلدی و قۇلتیغیمیزدن توتیب، مىزى تمان باشلب باردی.

- سبویملی مهمانلر، خوش كېلىب سیزلر!

جبارآغانى مىزى اوستینگە "دموكرات حزبى" رهبرى "بیز بېگلى" نینگ چیرایلى چوكات قىلینگن عكسى قۇییلگن ابدى. بشقە بىر عكسده اېسه، جبارآغا "بیز بېگلى" نى قۇلىنى اۇپیب تورگن ابدى!!

- جنابلر، نیمه میلز بار؟

- هیچ نرسه كېرەك اېمس، چای هم، قهوه هم ایچدیك، كاكائو هم بېب كېلدىك.

- هيچ نرسه يېمىسدىن خو بۇمەيدى!

او بىر تە يېگۈلىك بويوردى. بويور تەمە كېلگۈنچە جبار آغا سۆزگە باشلەدى:

- دنيادە "يىز بېگلى" دەك روشنفكر ياغ دېسىم، مبالغە اېمس. دنيادە هيچ بىر آنە مونداق بلە توغمەگن و توغمەسە كېرەك!...

يىز اونى سۆزلىرىگە قولاق سالمىك هم، او ايزچىل رىز بېرماقدە اېدى!
حزىلردن ميداندى اوزىب كېتسە، اوشندە يىزلردى ايشىمىز يىخسى بۇلمىلىكى
ممكىن. شو اوچون، مېن بار حزىلرگە قۇشىلمەي، روز مبادا اوچون ايشىبنى (يدكى)
بۇلىب قالىگنمن!!

بويور تەمنى يىب بۇلگىچ مصطفى نى چىمچىلب، جبار آغا گپى نىنگ
اۋرتەسىدە اۋرنىمىزدن توريب، خىرلشديك.

اېشىك آلديدە دېدىم:

- مصطفى، خدا حقى كۇرىشلىر يېترلى. ايچ قرنىم قىسىلب كېتى. يور بىرار
گوشه گينهگە باريب اۋلتيره يلىك. بىراق او قۇلىمدن محكم توتىب:

طبابت معجزه‌سی!

رحمتلی تاغهمدن جدا خفه من. اونی اصلاً یقینلریمدن، دېب بيلمسدیم. سببی، او ازانچه کینیسک (خسیس) و قتیق اېدی. اگر اوشه "درد بیدوا" گه اوچرهمه گنیده، آلتیش ییلی اؤتیب، اونینگ قنچه کؤپ مال-دولتی بارلیگینی کیشی بيلمسدى. بیراق مینگ افسوس، او اوشبو آغیر کسللیکدن قوتیلماق اوچون برچه بایلیگی نی داکترلر ایاغیگه تؤکدی و شو بیلن اونینگ قنچه لر بای اېکنلیگی هم بېللی بؤلیب قالدی.

قیزیق، تاغه جانیم کسللیگی نینگ انیق یېری، کیندیک بیلن سؤنگگی یومورته نینگ بیر قریچلیک اره لیغیده اېدی! بیراق داکترلر کسللیک نینگ اصلی علتینی تشخیص قیلماقده قادر اېمسدیلر. شخصاً اؤزیم هیچ قچان وطنی داکترلرگه ایشانمس اېدیم. سببی، جهان عالملى میلیونلر کیلومتر اوزاقلیکده گی فلان سیاره نینگ برچه ایچکی و تشقی خصوصیتلرینی سوودېک آسانگینه بېللی قیله آله دیلر. بیراق بیزنینگ داکترلریمیز بؤلسه ایکی قریچ مسافه ده گی کسللیک نینگ علتی نی تشخیص قیلالمه ییدیلر. چیندن هم خجالت یېری بار!....

تاغهم ایتردی:

- قارنیم ایچیده دایم بیر نېچيته ایت و موشوک (پشک) بیر-بیرینی تلب یاتگندېک سېزه من. اېندی اگر بیر صندوق ایچی گه نېچيته ایت و پشک تی تشله سنگ، نیمه حال بولیشی نی بیر اویله گین؟! مېنینگ حالیم هم خودی شونداق.

تاغهم کسللیگی نی مونداق شاعرانه توصیف قیلیشی گه دلیل بار اېدی. اصلیده، او بیر پیتلر بیر ادبی مجله ده ایشلب، تورلی مقاله لر یازیب، یشه گن اېدی- ده. عکس حالده، ایت ییل پشک اونینگ قارنیده نیمه قیلردی! بیراق کاشکی شونداق بولسه اېدی؛ چونکه هیچ بولمه گنده، شارواللیک اولرنی کوچوله-موجوله بېریب اؤلدیریب، بیچاره تاغهم دی قوتقرردی!

اؤزی قه پیری آغریگینی یخشی بیلردی، چونکه آغریق باشلنگن زهاتی قارین و دومغوزه سی نینگ اؤرته سینی کؤرسه تیب، نالیب ایتردی:

- بولر (ایت و پشک) منه شو بیرده جزام دی بېرگنلر...!

بونگه قره مه ی وطنی داکترلر نه یلغوز کسللیک علتی نی ییلمسدیلر، بلکه اونینگ آتینی هم ییلمس اېدیلر.

تاغهمدی آلیب بارمه گن داکتر قالمه دی. هرکیم قه پیرده بیرار داکترنینگ آدرسینی بېرسه، ییز دراو اونگه یوگوریب بارردیک. اؤرنک اوچون قوشنیلردن پیری نینگ خبر ترقه تیشیچه، فلان پروفیسور داکتر تاغهمدی دردیکه چلینگن بیر کسلنی دوالب اېمیش، دېگن گېنی اېشیتیب آق، درحال پروفیسورنی قاشیگه باردیک. پروفیسور جنابلری اوزاق تېکشیروودن سونگ، دېدی:

- سیزده معده تکلیفی بار...!!

مېن مکتب دوریدن آزگینه حیوانلر فیزیولوژی سی حقیده معلوماتیم بارلیگی اوچون، دېدیم:

- اما جناب پروفیسور، تاغهم آغریق جایی نی کورسه ته دیگن پیر، معده دن انچه قوییده-کو!

پروفیسور یا قیملی ایلجه ییب، دېدی:

- سؤزیز تۆپه-تؤغری، لیکن تاغهم ییزدی معده سی اؤز جاییدن بیر آز قویبی توشگن و شو اوچون عملیات بؤلشی کپره ک!

تاغهم قارن آغریق دن قینه لیب کپتگنلیگی اوچون، پروفیسور سؤزیگه دراو کؤنیب، عملیاتگه راضیلیک بیلدیردی.

لیکن بو عملیات نه یلغوز تاغهم دی مرموز درددن قوتقرمه دی، بلکه اونی تاباره کۆپه یتیریب ییاردی. قیزیغی ایدی، پروفیسوردی عیال دستیاری نینگ ایتیشیچه:

- پروفیسور تاغهمدی قارنینی بیرتیب قره سه، حیرت بیلن مېنگه بو معده بو یاشده کؤرگن دنیانینگ اېنگ ساغلام معده سی اېکن. کپین کسل نینگ پولی بیکارگه کپتمه سین، دېب معده سی نینگ یریمی نی کپسب آلگن اېکن!!

تاغهم اوشبو ایشی اوچون پروفیسورگه قتیق اعتراض بیلدیری. پروفیسور هم اېلتمه ی-کپلتیرمه ی دېدی:

- اکه جان، بیر کون کھلیب معدەنگیز "معدە زخمی" کسللیگی گە دچار بولیشی اتیق اېدی. نیمە فرقی بار، ایلگریدن اونینگ چارهسی کوریلیب قویلسە، یخشی-کو!

"معدە زخمی" گە دچار بولگنیزدە، کوپ قینلمنگ دەب مېن شو ایشتی قیلدیم!!

شو علیاتدن کھین تاغەم دی وضعی یمانلشە بېردی. ناچارلیکدن داخلە کسللیکلر متخصصی بولگن مشهور و تجربەلی بیر داکترگە باردیک. داکتر کسلنی تېکشیریب، دېدی:

- سیزدی بویرهک تکلیفیز بار اېکن. عملیات بولیشی کېرەک...

شو بیلن، اېکینچی یؤلە تاغەمدی قارنی ییرتیلدی. بیراق داکتر بویرهکلردی کوریب آق، اولر اېنگ ساغلام بویرهک اېکیننی بیقەدی! شو اوچون داکتر ناچار ایکیتە بویرهکدن ییرینی چیقردی و بو ایشی اوچون شونداق ایضاح بېردی:

- بیرینچیدن، بوگونگی انسانلردە ایکیتە بویرهک بولیشی کېرەک اېمس. اېکینچیدن، اگر مېن شو ایشتی قیلمەسم اېدی، کسل هیچ عملیات بولگنیم یوق دەب، اویلردی. اېندی بولسە، عملیات اوچون منە شو چیقەرلیگن بویرهک محکم دلیل بولیب، اعتراض گە اۋرین قالمەیدی!

تاغەم عملیاتدن سۋنگ شفاخانەدن چیقیب، روزنامەلردە تشکرنامە یازیب، شفاخانە داکترلری عملیاتی تیغی آستیدن اۋلمە ی تیریک قالگنیدن متتدارلیک بیلدیردی!

بو ایشلر اونینگ دردینگه هیچ تېگیشلی بۆلمەى، آغریق اۋشه شدتى بیلن
كۆپه یماقده اېدى.

بیر کونى تاغەم نینگ دوستلریدن بیری اونى كۆرگنى كېلگن اېدى. او اصل
قۇصیه دن خبر بۆلگندن سۇنگ، دېدى:

- مېن ھم عجیب و غریب بیر كسلیككە یۇلیقیب، بارمەگن داکتریم قالمەى،
۱۶ یۇلە عملیات بۆلدىم. لیکن ھیچ بیر فایدە كۆرمەدیم. بیراق داکتر ... گە باردیم.
اونینگ بیر نسخه سى مینن "یک بە یک" بۆلیب ساغلدیم!

سیناو اوچون ھم بۆلسە او كیشى بېرگن آدرسگە باردیک. داکتر اوزاق
تېكشیرولردن سارە دېدى:

- افسوس، ایلگرگی برچە داکترلر دردنى بیلامبدیلر. سیزدى تکلیفیز، ایچک
(روده)نى تاوله نیب قالکنى دیر!

مېنیمچە داکترینگ تشخیصى تۇغرى اېدى؛ چونکہ تاغەم اۋتە کینیسک و
قتیلگی طفیلی فقط باد و هوا ییماققە میل قیلردى. ھیچ نرسە بیمەى، كۆپینچە آچ-
ناھار یورگن كیشى نینگ ایچگی توگیلب قالیشى او یاقده تورسین، موندن قتیقراق
کسللیككە یۇلیقیشى ممکن!

نهایت، تاغەم نینگ قارینى اوچینچی قتله بیرتدیلر. داکتر تاغەم نینگ
ایچکلرینى كۆریب حیرتدن كۆزلرى پیالەدەى-پیالەدەى کتە آچیلوب قالدی. چونکہ
ایچكى نینگ اوزونلیگی ۱۰-۱۵ متر اېدى. بو دېگنى ایچک ساغلام كیشى نیکیدن
اوزون اېدى! داکتر دېدى:

- طبابت عالمیده مونچەلیک "روده دراز" آدمنى كۆرمەگن اېدیم.

داکتر حقلی اېدی؛ چونکه کلته بویلی تاغهم سینگری کیشی ده مونچه اوزون ایچک چیندن هم حیرتلنرلی اېدی-ده! خوب میلی، خدانینگ ایشی. نیمه هم دېب بوله دی.

داکتر تاغهم نینگایچگیده هیچ قنناق نقص تاپمگن بولسه هم، اونینگ قارنی نینگ ایچی گۆزل بولماغی اوچون دپیرلی یریمی نی قیریب آلیب تشله دی.

هرچند تاغهم ایچگی نینگ عیبی یوقالکن بولسه-ده، بیراق اصل آغریق نه یلغوز آزهیمه دی، بلکه شدتی تاباره آشیب کبتدی.

بیر مدت اوتیب، بشقه بیر داکتر قاشیگه باردیک. اوشبو داکترنینگ آدرسینی بیزگه کیشی نینگ ایتیشیچه، باردی یو بو داکتر هم تاغهم نی دواله ی آلمسه، اوندە بو کسلیکدن قوتیلماق اوچون یگانه یول اوزینی اؤلدیریش دیر!

بو داکتر تاغهم نینگ قصه سینی اېشیتیب، شونداق دېدی:

- سیزدی ایچکلریز یللیغله نیستی (التهاب آلیبتی). عملیات قیلمسک بولمهیدی.

داکتر ایچکلرنی عملیات قیلیب قرهسه، تاغهم نینگ ایچکلری ۱۸ یاشلی ساغلام قیزنینگ یوره گی ده ی پاکیزه و بیغبار اېکن و هیچ قنناق التهاب-ملتهابی یاغ اېکن!

اېندی خشت قالبدن کوچیب، تاغهم نینگ قارنی بیرتیلیب میدانده اېدی. شونده داکتر عملیاتدن قولى قوروق چیقمه یین دېب، ایچکلرنی کۆپ تیکله دی.

تاغەمدى جانى خودى ايچكلريگە باغلانگندېك، بو عملياتدن ساره وضعى آغىرلىشىدى. آغرىق طفىلى نىمە يى كە دېسەلر قىلر، قەيىرگە بار دېسەلر بارردى. يېمەگن دارى و بارمەگن داكترى قالمەدى، دېسەم ايشانىنگ.

مېن بو وضعىتنى كۆريب حيران قالگندىم. شونداق باي-بدولت تاغەم بۆلە توريب، حالىگچە خبرىم يۇق اېكن!

بيراق بو انسان قىسقه عمرىدە مونچە بايلىككە قنداق قىلىپ اېگە بۆلگن اېكىن؟! دېب اۇيلر اېدىم. حتى وجودى نىنگ ذرە-ذرەسى هم رشوت بىلن آذىقلانگندە هم، مونچە شول و دولتگە اېگە بۆلە آلىشى عقلگە سىغمەيدىگن نرسە اېدى.

... مىلى، باشنى قاتىرمسەن بوندن اۋتە يلىك.

بارە-بارە تاغەم دارى-درمانلردن بېزىب، مايوس بۆلىب توشكونلىككە توشدى. اېندى قۇلى هر يېردن اوزىلىپ، تېزراق اۇلىب، مونچە عذابلر و آغرىقلردن قوتىلسە و اېنگ مەمى شونچە بايلىگى جالاددن يمانراق داكلرلر چۈنتگى گە توشمە، دېب اۇيلردى!

بيراق "انسان اميد بىلن تىرىك" دېگنلرى كى، تىغىن بىر يۆلە تەرىفىنى كۆپ اېشىتگن بىر ماھر و حاذاق داكلرگە باردى.

او هم تاغەمنى تېكشىرىپ، كىسلىك ماجراسىدن خبر بۆلگندىن سۇنگ، دېدى:

- عجب!!... سىزدە... بار. بىكارگە شونچە عمليات بۆلىب سىز!

- لیکن داکتر صاحب، تاغەمدی فقط کیندیک مینن دومغوزە ارەلیغی
آغرییدی!

شونده داکتر ایلجەیب:

- سیز حق سیز، البتە. لیکن قرەنگ، تاغەبیزدی بدنیدە عملیات بۆلەدیگن،
جراح نینگ پیچاغی دەمگە ایلنەدیگن بیران آباد یپردی اۋزی قالمەگن. شو
اوچون، مین تماغلی نینگ تنلە لیرینی عملیات قیلش گە مجبورمن!

- نینگە ایندی؟!

- بونینگ فایدەسی، بیز تنلە لرنینگ یلیغلنگنی آلدینی آلگن بۆلەمیز. شو
بیلن کەلەجکە تاغەبیزگە دردرسر توغدیرمەیدی!

شو بیلن تاغەم نینگ تنلە لری هم عملیات قیلندی. بیراق آغریق همان
شدتی بیلن قالگن ایدی.

تاغەم نینگ بدنی مونچە عملیاتلر طفیلی خودی بلیقچیلرنینگ توری دەی
بۆلیب قالگن ایدی. ایندی داکترلرنینگ عملیاتی اوچون پیچاق-میچاق کەرەک
اېمەسدى. کۆکلریدن بیرینی تارتسەلر، بۆلدى. اۋز-اۋزیدن بشقە کۆکلر آچیلیب،
ایستلگن یېرنی عملیات قیلش لری ممکن ایدی!

بونینگ یخشی تمنانی شونده ایدی که او ایندی تالیب، بقیر-چقیر قیلیب
اۋلتیرمەسەن، فقط بلند بیر تاووش چیقرسە، بۆلدى ایدی. چونکه بو بیلن کۆکلر
سۋتیلیب، قرنیدەگی بار نرسەلر تشقیرگە تۆکیلردی....!

باریب-باریب تاغهم نینگ کسللیگی میه سیگه هم تأثیر قیلدی و الجیره ش گه باشله دی:

- "ای تېنگریم، نېگه باشدن ییز آدملردی بدنیمیزده بیر کشک اؤرنه تیب قۆیمه دینگ. اگر شو ایشتی قیلگینگده اېدی، بو بباش بیلیمسیز داکترلر کسللرنی شونچه گپ بېریب، الدالمسدیلر و بدنلرینی تکه-پرچه قیلیب، بار پوللرینی شیلیب آلمسدیلر...."

بیر عذابلر بیلن تاغهم نی تینچیتدیگ و بیر داکتر ایزیدن بیاردیک. داکتر کبلیب کۆردی. قره سه، کسل نینگ بدنیده عملیات قیلگودېک توزوک پیری قالمه گن. او دېدی:

- مېنیمچه تاغه ییزدی هورمونلری کۆپه یگن. تېزده اونینگ تخمدانلریدن بیرینی چیقهریش کپره ک. چونکه بدن بېزلری توگب، تخمدانلر فعالیتی ناراحتلیککه سبب بۆله دی!

تاغهم بقیردی:

- ای اوکه، مېنگه بۆسه ایکلە سینی بیردن چیقهر و مېنی تینچیت، دېدی!

بیراق داکتر انسان نسلی تقاضاسی و انسان دوستلیک غایه سی حرمتی اوچون فقط بیرته سینی چیقهریش کپره ک، دېدی و شو ایشتی قیلدی!

بیراق نی فایده؟ بو ایش هم کسلگه مؤثر بۆلمه دی. پیچاق سویگی گه یېتگن بیچاره تاغهم بو سفر اؤزینی اؤلدیریش گه قصد قیلدی. شو مسأله بۆیجه جنجال و هیاهو جریانیده اورتاقلریدن بیرى فلان داکترگه هم بیر بارسه ییز یخشی بۆله دی، دېدی.

داکتر تاغەمدى تېكشىرىب، باشىدن اۋتگن برچە گېلردن خبر بۇلگندن سارە،
دېدى:

- چىندن ھەم سىزگە جداكتە جفا بۇلگن...؛ ايشانچ بىلەن ايتىشىم مەمکن كە بىر
يىنگى آدم توزەتيلەدىگىچە نرسەلردى بدنيزدن عمليات قىلىپ چىقەرىيدىلەر، ظالملەر!
ليكن ايشانتىرىب ايتەمن، سىزدى برچە تەكلىفلەرىز اياغىزىدەگى اۋسىمەتە (غەدە،
دانە)لردن دىر!...

تورلى-تۈمەن كتە عملياتلەرگە قرەگندە، اياغ اۋسىمەتەسىنى عملياتى جدا
كېچىك و آسان كۆرىنەردى. داکتر اوچون قىسى ضررى يۇق اېدى. قىسقەسى تاغەم
اياغىدەگى بار اۋسىمەتلەر برچەسى عمليات قىلىنىپ آلىندى.

بو عملياتدن كېيىن شەردەگى برچە داکترلەر لىستى نى كۆزدن كېچىرىپ
قرەسەك، تاغەم اوستىگە ھېچ ايش قىلمەگن فقط ايكى داکترگىنە قالگن اېكن،
خلاص!

اولردن بىرىگە تاغەمدى آلىپ باردىك. او تاغەمدى آدمىزاد بۇلگنى گە
ايشانالەمەى تورگن حالەدە، برچە طبى ماجرالارنى باشدن-اياغ اېشىتىپ دېدى:

- طب علمىدن سىزگە بىران ايش بۇلالەدى، دېب اۋىلەمەيمەن. ليكن سىزدى
بو وضعىتىز مېنىن حالىگچە تىرىك سەلب قالگنى اوچون، سىز بو علمدن مەنتدار
بۇلىشىز كېرەك. سىز خەلق ارا داکترلەر قورىلتايدە، اوشبو ساحە نىنگە عجاب
موھبتلىرىدن بەرەمەند بۇلگن كىشى صەفتىدە تانىتىلىشىنگىز كېرەك!

كېيىن داکترنىنگ بو پروغى گە كۆرە تاغەمدى ساچ-سقالى، قاشلىرى و
كېيىرىكلەرنى قىرىپ تەشلەدىك!

ايکينچى داکتر هم تېکشيريپ، اونينگ بوپروغيگه کوره تاغهم نينگ برچه قالگن-قوتگن تيشلرى سوغريليب آليندى!

شونجه عملياتلردن كپين، بيرکونى تاغهم ايتدى:

- کوره سن، مېن تيريک قاله ديگن اېمس من. خودى بير پوفک (پوقانه) گه اؤخشب بؤشب قاليب من و سل ييل (شمال) ده هواگه اوچيب كېته من. شونداق اېکن، قؤى شو چېت اېل داکترلرى هم پوللريمدن بي نصيب قالمه سينلر!

سؤزلرى حقيقتگه يقين اېدى. نهايت بيله له شيب انچه پولنى بېلگه توگيب، پاريس گه قره ب جؤنه ديك. او يېرده هيچکيم نى تانيمسديک. شو اوچون داکترلرينگ بيرىگه باردىک.

داکتر معاينه قىليب، دېدى:

- آغزىزدى آچينگ!

تاغهم آغزىنى آچتى. داکتر بيرته ميده انبور مينن بير آق ساچ تاله سىنى چيقردى. ايتيدن تيش بورس نينگ قىلى گه اؤخشردى. كپين سؤره دى:

- خوش، اېندى حاليز يخشى بؤلدى مى؟

تاغهم تعجب بيلن دېدى:

- هه، هه ... جدا يخشى من. هيچ قنذاق آغريق سېزميمن!

- جدا يخشى، برچه تکليفلريز انه شو تيش بورسى ساچيدن اېدى. موندن بويان تيشلريزدى يووگينچه، اره سيگه ساچى كيريب قالمسليککه دقت قىلينگ!

شونداق قیلیب تاغهمدی حالی یخشی بۆلدی و بیز پاریس دن قیتدیك.
بیراق نې فایده؟ ساغلكنیدن آلتی آی اؤتر-اؤتمس، او اؤلدی و ساغلاملیك داغینی
اؤزی بیلن گورگه آلیب کبتدی.

بیراق اؤلیمی سببی عملیاتلر طفیلی بدنی شوشب قالگنلیگی اېدی می یا
بۆلمسم وطنی داکترلر نصیب اېتگن فقر و بیچارهلیك می دی؟

لیکن بولرگه قره‌مه‌ی، مېنیمچه او جدا چیدملی و قتیق جان اېکن؛ چونکه
داکترلر شونچه بلالر باشیگه یاغدیرگنی گه قره‌گنده، او کوپ ایلگری اؤلیب کبتیشی
کېره‌ک اېدی!!

بیر کون بیزنینگ ده نوبتیمیز یېتر!

شاعر بیلن خاتینی نینگ صحبتی:

- نابغه من، دېب یورگنینگ اخماقلىگینگ... بیلدینگ می؟!؟

- بیلدیم جانیم... اما بونی سېن نېگه یوزیمگه ترته سن؟!... کۈنگلیمدی شو
مین خوش قیلیب یورگنیم دی نیمه عیبی بار...!؟

- بشقه چیدالمه می من.

- ییغله مه سېوگلیم. یوره گیم اېزیلیب کېته دی... مېن اۋزیمدی نابغه بیلگنیم
تۋغری، بیراق حالگېچه بو حقدە هیچ کیمگه چوروق هم اېتمه گن من.

- "مېن بیر نابغه من!" دېب، روزنامه لرگه گینه اعلان قیلگنینگ قالیتی،
خلاص. گرچه اعلان بېریشتی هم کبره گی یاغ. سېن اۋز قیلیمیشلرینگ مینن برچه گه
بو موضوعنی کۋرسه ته سن. سگرت چکیشینگ بشقه لردن اۋزگېچه؛ یوریش-
توریشینگ؛ یۋتلگنینگ؛ مردمگه حقارت آمیز باقیشلرینگ برچه برچه سی نوبغینگ
بېلگىسى دیر!

- مېنینگ نابغه لیگیم کیم گه نیمه زیان کېلتیره دی؟

- برچه گه... مېنگه... بله لریمیزگه... دولت سېنگه اؤخشه گنلرگه ایش برمه یدی! بونداق آدملر مینن معامله قیلشتی مردم ایسته مه یدی. حتی محله نینگ بقال و ناناویلری هم بیر کیشی نینگ نابغه لیگینی بیلسه لر، اونگه نسیه برمه یدیلر... منه قیش کېلاتیتی... نې کؤمیری بیز بار... نې هم کییم بیز بار... بیکار گپلردی اؤرنیگه بیر آز ایتگن نرسه لریم حقیده هم اؤیله گین، اخیر.

- سهوگلیم ییغله مه... تورموشی بیز شونداق بؤلشینی مېن هم ایسته مه ی من. منه شو کونگچه تورتته شعر کتاییم باسیلیب چیققن، اما مردم شعر و ادبیات قدرینی بیلمه سه لر مېن نیمه قیله ی؟...

- دبیلیک قیرفته کتایینگ باسیلیب چیقسه هم، نیمه فایده سی بار؟!

- ای بابا... مېنینگ گؤنگلیم هم پولدار بؤلشتی ایسته یدی... مېن هم بیرار شاهکار یره تیب، بای بؤله ی، دېب تلاشیب یاتیب من... بیراق مېنینگ نیمه عییم بار؟ قلم تېبره تیشیم اوچون بیرار بویوک حادثه یوز بهریشی کېره ک، اخیر. اؤشنده، مېنگه سوژه تاپیله دی. هه، مېن شاهکار یره تماق اوچون بیر بویوک حادثه نی گینه کوتیب توریب من. التماس، ینه بیر آز چیده گین. بلاخره بیر بویوک حادثه یوز بهریب روحیمگه تأثیر قیلر. اوشنده بیزنینگ هم نوبتی بیز بیتر!...

جلاد بیلن خاتینی نینگ صحبتی:

- بشقه جانیمدن توییب کېتیم... یاالله تېز طلاقیم دی بېر و مېنی تینچلت... بدبختلیک و بیچاره لیک تی هم حدی بار، آدم قنچه قینه لب چیداله دی؟...

- اخیر خاتین، بوکونلرده ایشلر کساد بولیب، مزه سی بؤلمه سه، بونده مېنینگ نیمه گناهم؟ قاضی بیراو دی اعدام قیلمه گنده، مېن کؤچه گه چیقیب هرکیم دی

كۆريب، قۇلیدن اوشلب ابلتیب دارگه آسالمه‌ی من-كو!!... اما بلاخره بیر کون کلبیب بیزنینگ هم استفاده قیلیش نوبتی بیز بیتر. قدیمدن "صبردن حلوا پیشر" دېب ایتگنلر...!!

- ینه اؤتگن ییل یمان اېمس اېدی... هیچ بۆلمه‌گنده بله‌لرنینگ قرنی تۆیر اېدی... بو کونلر حتی قوروق نانی بیز هم یاغ...

- سېوگلیم ییغله‌مه... بله‌لریم آچ-نهار اوخلشینی قچان کؤنکلیم ایسته‌یدی؟! علاجیم یاغ... اگه قۇلیمگه بؤسه اېدی، کونیده مینگ کیشینی دارگه اورر اېدیم... خدا حقى ایش بؤسه، کپچه یو کوندوز تینمه‌ی ایشلشگه تیارمن!!! مېن دنگسه و تنبل آدم اېمس من-كو... بیراق قنى ایش؟!!

- اونده نیمه بۆله‌دی؟

- بیرآز بشقه هم چیده. بلاخره قاضیلر بیرارته‌نینگ اعدام حکمینی بېرلر و مېن اونى دارگه آسیب، بیران نرسه‌گه اېریشه‌من.

- یعنی بو مملکتده دارگه آسلیشگه هیچ مستحق کیشی یاغ می؟!!

- نېگه... جدا کۆپ بار، بیراق اولر قانون چنگالیدن قنفاق قلیب قاقیشتی یخشی بیله‌دیله... اېندی بیران اخماق و پخمه آدم بیرار جرم قلیب، یولی دارگه بیتگینچه کوته‌یلیک. بیلدینگ می؟!... ییغله‌مه سېوگلیم، چیده‌گین. بلاخره بیر کون کلبیب بیزگه هم نوبت بیتر!

قبركن بيلن خاتىنى نىنگ صحبتى:

- تىلمچىلىك قىلگنى كېتەن... بلەلرنى ھەم آلىب كېتەن... بىكارە...
وقوف سىز سېن آدم اېمس سەن!!!

- خاتىن بو گېلەر نىمەدى؟! مېنىنگ نىمە گناھىم بار...

بوكونلر قىر قازىش اوچون كىشى اۆلمەيدى-كو!... يوزتە اۆلىك كېلتىردىلر و
مېن قىرلىرىنى قازىشە ناز قىلگن بولسم، دېب اۆيلەى سەن. نىمە قىلەى، مېن دولت
مامورلىرىدەى ايش بۇسە-بۇسە آى دى آخرىدە تحوئىلداردن آىلىك آلەدىگنلردن
اېمس سەن... بىرارتە اۆلىب، مېن قىرىنى قازسە-دە بىر مونچە پول آلەن!... اۆز
باشىمگە بارىب قىر قازىب نىمە قىلەى؟!... ايشىم شوق و ذوق مېنن قىلەدىگن بىر
ھەرى يا تفرىحى ايش اېمس!!

- اوندە مېن بيلن بلەلر نىمە قىلەىلىك؟! آخىر بو سېنى خاتىنىنگ بولىشىم
قنداق بختسىزلىك اېدى...

- بىرآز صىرلى بول... بىزدى ھەم روزى بىز بىتەر، تېنگرىدن امىدتى اوزىش
كېرەك اېمس. بلاخرە بىركون كېلىب بىزدى ھەم نوبتى بىز بىتەر!

خبرنگار بيلن خاتىنى نىنگ صحبتى:

- ياشلىگىم دى برچە ارمان-اىستكلرى برباد بولدى... قنداق عجاىب سېوگى
و اشتىاق مېنن سېنگە اولىندىم، ا. قنداق آرزو-ارمانلرىم بار اېدى... بىراق حىف.

- يىغلەمە سېوگىم، سېنگە تولىق بېرىشگە امكان بىر.

- سۆزلىشگە بشقە نېمە گېنىڭ بار؟! نېمەنى تۇزىش بېرماقچى سەن ، اۋزى؟!!
- كۆپ يىخشى ... سەن حق سەن ... فقط يىغلمە ... سەداتىنىڭ اوچون كېچە يو كوندوز ايشلىشگە تيار اېكىم دى اۋزىنىڭ يىلە سەن .
- نېمە فايده سى بار؟ ايشىنىڭ دردگە يىرمەيدى ... بو كىمىم و بو ھم اويى بىز دى ھالى .
- والله مېنىڭ ھېچ گناھىم ياغ . اۋزىم دى كۆرسەتەش اوچون بىران ھادىئە يوز بېرمەيدى . بىر كتە ھوايى سانھە ، بىر خوفلى زلزە ... بىر كتە يانغىن يا بىر سىرلى جنائىت يوز بېرگندە اېدى ، اۋشندە نېمە قىلگنىم دى كۆرر اېدىنىڭ . تيارلەگن راپورتاژىم بىرچە روزنامە لىرىكىدن يىخشى بۇمىسە ، آتىمدى بشقە قۇيە مەن . بىراق نېمە قىلەي ، مېن كوتگن فرصت كېلمەي ياتىتتى . لىكن نا اھمىد شىطان ، اونچە نا اھمىد ھم اھمىس مەن . بلاخرە بىر كون اھمىس ، بىر كون قىناق قىلىپ بۇسە ھم بو فرصتتى قۇلگە كىرىتە مەن .
- "بىزك بىزك نىمىر جو لغمان مىرسە" دېگنلىرىدېك ، بو فرصت ھېچ قىچان مىسەر بۇمىسە كېرەك ... مېن قىچانگىچە سىال و شرىكتى آلدىگە خجالتدن گىيىرمەي يورەي؟
- يىغلمە سېوگلىم ، يورەگىم تەكە پارە بۇلەيدى . سېنى يىغىنگىدى كۆرالمەيمەن . قرە ، مېن ھم يىغلمەقچى مەن !! بىر آز سېر قىل ، بلاخرە بىر كون بىزلىردى ھم نوبتى بىز يېتەر .

پولیس بیلن خاتینی نینگ صحبتی:

- ای خدا! قنداق بختسزلیکنی نصیبیم قیلدینگ، ا. قیسی گناھیم اوچون بو نالایق مردک تی قۇلیگه توشتم؟

- سېوگلیم، سېوگیم، جگریم. نېگه اۇزینگدی ناراحت قیلیب قینه یسن؟.. بیرآز چیده گین، مېن تېزده درجه آله من. آیلیگیم کۆپه یه دی. تیریکلیگینگ دی توزه ته من.

- اؤلگنیمدن کپین تیریکلیگیم دی توزه تسنگ، نیمه فایده سی بار؟

- اخیر مېنی نیمه گناھیم بار؟ مردمگه جنجال قیلیشگه "مدار" قالمه گن، اۇغیرلیک، قتل و جنایت خو اویاقده تورسین. اگر اؤتگن چاغلر بؤلگنیده، مېن حاضر امنیه قوماندانی بؤلگن بؤلر اېدیم.

پولیس ترفیع قیلیشی اوچون سرلی جنایتلر، کته اۇغیرلیکلر کبی مهم واقعه لر یوز بېرماغی کپره ک. اؤشنده اوشبو جنایتلرنی کشف اېتگندن سؤنگ، کیشیگه ترفیع و درجه بېریله دی.

- شهرده اگر بیرار حادثه یوز بېرمسه، بیز نیمه قیللیک؟ خاتین تیریکلیک ایسته یدی. خاتین نینگ خرچی بار.

- سېوگلیم ییغله مه، مېن اوچون سېنینگ ییغله شینگ هر قنداق رنج و عذابدن یمانراق. بیرآز چیده، بلاخره بیرکونی بیزنینگ نوبتی بیز هم یېتیب، آرزولری بیزگه یېته بیز.

دواساز بیلن خاتینی نینگ صحبتی:

- کیملریم اېسکریبتی، بوتیم تېشلیب، سوو اۋته دیگن بۆلگن. بیر کۆیلکتی نېچه قتله کییش ممکن؟ آدم خجالت چېکه دی!

- ییغله مه عزیزیم... پنی سیلین و آسپرین ساتیش مینن خو کۆپ پول قۆلگه کېلمه یدی. کته نسخه لر و کمیاب دوالر بۆلیشی کېره ک. اۋشنده هم بیرته -ایکیته مینن چاره بۆمه یدی، تورموشلریزدی یخشی قیلماغیم اوچون هرکونی کمیده اۋتیز-قیریقته نسخه کېلیشی کېره ک!

- مردم اگر کسل بۆمسه، اونده بیز نیمه قیله یلیک؟ وضعی بیز قنداق بۆله دی؟!

- بیرآز چیدمینگ بۆلیشی کېره ک... بلاخره بیرکون بیزلردی هم نوبتی بیز یتته دی. سېوگلیم بیرآز صبر قیل، خدا مهربان، کسللر قۆلیده نسخه لری دواخانه آلدیگه صف تارتیب توریش وقتی هم کېلر!

داکتر و خاتینی نینگ صحبتی:

- آو مردکه مېن بیر داکتردی خاتینی من. بختسیزلیکدن اۋزگه بو اسم و رسمدن مېنگه بشقه نیمه یتگن؟ بونداق چانسگه توف اوردیم، قنداق یخشی خواستگارلریم بار ابدی، ا. همه سینی قۆلدن بېردیم.

- سېویملی خاتینگینه م، ییغله مه.

- قۆی مېنی اۋز حالیمگه، دایم مېنی گپ بېریب الدهی سن. بشقه گپلرینگدی اېشیتیشگه طاقتم یاغ.

- عزیزیم خدا حقی بونده مېنى گناھیم یاغ... ایشان، اؤن بېش کوندن بېرى حتى بېر کسل هم معاینه خانه مگه کېلمه گن. آدملىر کسل بؤللمسه لر مېن نېمه قېله ی!!

معاینه خانه گه کېله دیگنلری هم برچه سی کمبغل و بیچاره. ایاغلىرى معاینه خانه گه بیتگنده، نفسدن قالگن بؤلله دیلر. بیز داکترلر اوچون اینگ یخشی کسل اؤشه که، نې یخشی بؤسه و نې هم اؤلسه. اؤشنده داکتر اوندن یخشی فایده له نېب بېله دی! التماس، ییغله مه گین، دايم شونداق خو قالمه یدی. بلاخره بېر کون یخشی پولدار کسل گېرى بېزگه توشیب، بیزدی هم نوبتى بېز بېته دی!

وکیل و خاتینی نینگ صحبتی:

- انه شو حاضر آتم نیکيگه کېته من. مېنى بشقه لردن نېمه کمليگیم بار؟!

- بېر آاز صبر قیل، عصبلرینگ تره ننگ بؤللمه سین عزیزیم.

- شونچه عذاب چېکتیم یتى پشتیمگه بېته دی. مېن هم اېر قیلدیم، دېب خوش من. قنى ایت-چی، شو کونگچه مېنگه نېمه قیلدینگ؟ فقط جناب محکمه ده وکیللر، دېب یوره بېره ی می؟ آغیزدی تۆلدیره دیگن عجب عنوان. تشى مردم دی، ایچی بیزدی کویدیرگن. خدا حقی شو هم تیریکلیک بؤلدى می؟!

- سېوگلیم، شونچه تېز بویوک سېوگی بیزدی اونوتتینگ می؟!

- قوروق سېوگی خو قرین دی تویغز مه یدی.

- عزیزیم، اؤزینگ بېر اؤیلب کۆر، مېنى نېمه گناھیم بار؟ بېر آیدن بېرى کیشی دفتریمگه کېلمه گن. حیران من، نېگه مردم مونچه یخشی و آرام بؤلیتیلر؟ نې

جنجال و نې دعوا، نې حق تلفلیک و نې هم الدهش و اوغیرلیک. هیچ بیر حادثه یوز بیرمه یدی!!!

- دېمک، بیزلردی تورموشی بیز قتل و جنایتگه باغلیق اېکن-ده؟!

- حد اقل بیر ملکی جنجال هم تاپیلمه گن، ا. آخ، اگر بیرته-ایکیته بو میلیونرلر بیر-بیری مینن اوروشسه اېدی، او شنده نانی بیز یاققه باتیب، قنداق تیریکلیک توزه تیب بېریشیم دی کورر اېدینگ!! هرچند بیزلردی ایشی بیزگه کوره، هر لحظه شونداق وضعیت یوز بېریشی ممکن...

بیر کون کته بیر آلتین بلیق توری بیزگه توشیب، بیزدی هم نوبتی بیز بیتگینگه ایشانه من، خاتین!

بلاخره اؤشه کون بیتدی!!

قیشلاق نینگ کته خانی و رعیتلر اورتھ سیگه اختلاف تاپیلدی.

قیشلاق خانی آتھ سیدن میراث اېتگن بیر قباله گه استناد قیلیب، تېگره ک- تاشده گی برچه بېرلرنی مېنکی، دېب ادعا قیلدی. رعیت شونچه مدتده اجاره حقى بېرمه گنلیکلری اوچون، خان محکمه گه عرض قیلیب، بېرلرنی بؤشه تیشلرینی ایسته دی.

ساده قیشلاقلیکلر، بېراو بیر پرچه کاغذ بیلن ییللر بؤبی اوستیگه محنت قیلیب، اؤز قؤللری بیلن آباد قیلگن بېرلرنی اولردن آلیب اېگه لیک قیلیشگه ایشانمس اېدیله.

خان دوستلریدن بیرینینگ توصیه سی بیلن بیر مدافع وکیل تاپیب، دعوا ایشلرینی اونگه تاپشیردی. یاش وکیل اؤته اشتیاق و علاقه بیلن ایشگه کیردی... قۇلیده گی محکم سند بیلن محکمه گه دعوانی مطرح قیلدی.

قباله و سند-منددن هیچ نرسه نی بیلمه گن قیشلاقلیکلر، اؤزلرینی حقلی بیلیب، بیللر بؤیی محنت قیلیب، پیشانه تهری تۆکیب، یاشلیک و عمرلرینی بو یۆلده فدا قیلیب اېندی اونى بشقه بیراؤگه بېرگیلری یوق اېدی.

محکمه نینگ ایشی تېز ارده ده توگه مس اېدی... خان بو وضعدن عذاب چپر اېدی. عصبلری تره نگلشدی. عصبانیتلر و روحی باسیملر طفیلی اونینگ قند اندازه سی کۆته ریلدی... قان باسیمى هم کۆپه ییدی. بلاخره ایشی کۆپ مدتدن بېری باى کسلنى کوتیب یاتگن (داکتر) نینگ معاینه خانه سیگه توشدی.

داکتر، کسل نې ساغھلیب کپتیشی و نې هم اؤلشیکه جدا دقت قیلر اېدی. هرکونی قیمت نسخه لر و خارجی دوالر تجویز قیلر اېدی!

تیش کریمی و بورسینی گینه ساتیشدن جانگه یېتگن دواساز، داکتر یازیب بیبارگن نسخه لرنی کۆریب کۆزلری جره قلب، یوره گی قووانچدن تۆلدى و اونینگ عایله سی سعادتى هم تامینلندی.

دعوا وکیللی هم کۆپ یوگوریشلر و تارتیشولردن سؤنگ، نهایت محکمه دن املاک نینگ بؤشه تیش فیصله سینى آلیشگه موفق بۆلدى. شونداق قیلیب، او خاندن کته حق الوکاله آلیب، کۆپ بیللردن بېری آرزو قیلیب یورگن سعادتگه ابریشدی و تیریکلیگی تامینلندی.

شو پیتده محکوم بولیب، بیر قولیدن آلینگن قیشلاقلیکلردن بیر غضبله نیب، خاننی نهچیته چاقو ضربه سی بیلن اولدیردی. قیشلاقلیکلر اوشنجه جهالتلیگه قره مه ی، مهارت بیلن قتل عاملی تانیلمه یدیگن ایش توتدیلر.

کۆپ ییللردن بیری ترفیع آلامه ی، سرلی بیر جنایتتی کوتیب یورگن "پولیس" گه اوشبو جنایت نینگ تیرگاؤ و کشف ایتیش ایشلری تاپشیریلدی. او کپچه یو کوندوز تینمسیز فعالیت قیلیب، نهایت قاتلنی تاپیب قؤلگه توشیردی. نتیجه ده، پولیس تقدیر بۆلدی و درجه آلدی. آرزو قیلیب یورگن سعادت عایله سی نصیبی بۆلدی.

اوشبو عجایب قضیه نینگ راپورتاژینی "خبرنگار" بشقه لردن کۆره آلدینراق تیارلب، مسؤل مدیرگه تاپشیردی. اوشبو موفقیت بیلن او "ییل خبرنگاری" صفتیده تانیلدی و نقد مکافاتدن تشقیری، روزنامه نینگ مسؤل مدیری ایتیب تعیینلندی. شو بیلن اونینگ هم عایله سی سعادت تاملینلندی.

کۆپ مدتدن بیری بیرار کیشینی دارگه اوره یین، دهب یورگن "جلاد" هم آرزوسیکه بیتدی. قاتلنی اعدام قیلیب، حق الزحمه سینی آلدی و او هم عایله سی سعادتینی تاملینلشگه ابریشدی.

"قبرکن" جدا قوواندی... اؤته اشتیاق بیلن قاتل نینگ قبرینی قازدی و عایله سی تیریکچیلیگینی تاملینله دی.

"شاعر" شاهکارینی یره تیش اوچون روحینی تأثیر آستیکه آلیب، اونگه الهام بپرووچی بیر حادثه نی کوتماقده ایدی. خواه-ناخواه اوشبو فاجعه دن تأثیرلندی و "بیر قریچ توپراق" عنوانلی مشهور بیر حماسه یره تدی. بو حماسه شاعرگه منگولیک بغیشله دی... اؤن مینگلک جلد اوشبو حماسه دن ساتیلدی و اؤزگه تورلی تیللرگه

اۋگيرىلدى. ھرتماندىن شھرت و ثروت شاعرگە ياغىلەبېرىپ، اونىنگ سعادتى ھم تامىنلدى.

اوشبو بويوك شاعر افتخاريگە اتب ترتيب قيلىنگن شكوهلى ضيافتدە، شھرىنىگ برچە اولوغلىرى قتنشگن ابدىلر. اولر ارەسىدە بىر ميز تېگرەگىدە اۋزلىرى نىنگ ساغلىگى اوچون ايچىب اۋلتىرگن داکتر، دواساز، دعوا وکىلى، خبرنگار و نېچە کون بورون امنىە قوماندانلىگى نىنگ معاونىتىگە كۈتەرە رىلگن پولیس كىي نېچە تانىش قىافە كۈپراق نظرگە چلىنر اېدى.

اولزىنىگ خاتىنلىرى كۈزلرىدە سعادت چقنب تورگن اېدى و اېرلىگە افتخار قىلر ابدىلر!!

شاعرىنىگ خاتىنى شربت گىلاسىنى كۈترە تورىپ، دېدى:

- چىن نابغە بۇلگن اېرىم نىنگ ساغلىگى اوچون!!!

و شاعر ھم نبوغ بېلگىسى بۇلگن مخصوص حرکەت بىلن جواب بېردى:

- سېويكىلى عمرىۋلداشيم تشکر. بىر کون بىزىنىگ ھم نوبىتىمىز بېتىگىنى كۈردىنگ مى؟

و برچە حاضر كىشىلر، سعادتلرى اۋزگە بىر كىشى نىنگ جانى عوضىگە حاصل بۇلگىنىنى اېسلب، خجالتدن باشلىرى قويىگە اېگىلدى!

بیر ملا قیشلاقده

چمه سی آتمیش ییل بورونلر بیر ملا بیر قیشلاقده ییتیب باردی.

قیشلاق نینگ اېسکی مسجدینی کۆریشی بیلن، قیشلاق اولوسی نینگ مسلمان اېکینی بیلدی. او قووانیب قیشلاق قریه داری نینگ قاشیگه باریب، قیشلاق نینگ امامی بۇلاله من، دېب ایتدی.

ییلر نماز اؤقیمه گن و جماعت نمازینی هم عمریده کۆرمه گن قریه دار، اگر بو ملاگه نمازنی بیلیمه یمن دېسه جدا یمان گپ بۇله دی، دېب اؤزیچه اؤیله دی. شونینگ اوچون، هیچ قنفاق توضیح بېرمسدن، موافقت قیلدی.

اؤشه کېچه نینگ اؤزیده او برچه اولوسنی تۇیلپ، ملا امام نینگ کېلگینی اولرگه ایتیب بېردی. اداغده نماز قاعده لرینی بیلمس لیگینی ایتیب، سیزلردن کیم شو قاعده لرنی بیلهدی؟ دېب سؤره دی.

اولوس نینگ عجب لنگن باقیشرلی قریه دارنینگ جوابی اېدی.

اداغده قیشلاق نینگ اېنگ کېکسه لریدن بیر دېدی: "مېنینگ بیلشیمچه، مسلمان بۇلیشده بیر نرسه نی بیلشینگ لازم اېمس. ملا امام نیمه یی که قیلسه، بیز هم تقلید قیلسک، بۇلدی."

بو حل یوسینی بیلن برچه نینگ خاطر ی جمع بولیب، نمازنی ادا قیلماق
اوچون اېسکی مسجد تمان جؤنه دیلر.

ملا امام صف نینگ ایلگری سیده توردی و برچه مردم ارقه سیگه تۋپلندیلر.

امام قۋلینی قولاعلری توییگه قۋیب، بیر پچیرده دی. مردم هم قۋلیرینی
کۋتردیلر، چون امام نینگ نیمه دېگینی بیلمس ابدیلر، اولر هم هر بیر پچیرده ب
قۋیدیلر.

امام قۋلیرینی قوی تشله دی و یوکسک تاووش بیلن "الله اکبر" دېدی. مردم
هم بیر نیمه بیلگنلریدن ذوقلە نیب "الله اکبر"، دېب بقیردیلر.

امام ینه تیلی نینگ تگیده بیر نیمه اۋقیدی، مردم هم تیللری نینگ تگیده ناله
قیلر ابدیلر.

امام قۋلیرینی تیزه سیگه قۋیدی و بیر نیمه دېدی. مردم هم قۋلیرینی تیزه گه
قۋیدلر و ناله چېکدیلر. امام قیته ایاققه توردی و "الله اکبر"، دېدی. مردم هم ایاققه
توردیلر و "الله اکبر"، دېب بقیردیلر.

امام توپراققه ییقیلدی و تیلی نینگ تگیده بیر نیمه لر دېدی. مردم هم توپراققه
ییقیلدیلر و هر بیر تیلی نینگ تگیده بیر نیمه نی شیبیرله دیلر.

امام تیز چۋکیب اۋلتیردی، مردم هم تیز چۋکیب اۋلتیردیلر.

شو چاغده امام نینگ ایاغی اتاق سطحی نینگ ایکی تخته سی اره سیده
اوشلە نیب قالدی و او آخ، دېب بقیر-چقیر قیلدی.

مردم هم ذوقلەنب آخ دەب بقیردیلر.

امام اۋزینی اونداق وضعیتدن قوتقەریش اوچون تلاشیب، اونگ و سؤلگە تشر ابدی و یا قولى بیلن ایکی تخته ارەسینی آچیشگە اینتیلر ابدی. مردم هم اۋزلینی اۋنگ و سؤلگە اېگیب، قۇللی بیلن یېرگە ضربه اورر ابدیلر.

امام درددن تۇلغەنب، "یا تېنگری مدد بېر!" دەب بقیرر ابدی، مردم هم اونینگ ایزیدن تېنگری درگاهیکە التجا قیلر ابدیلر.

امام "ای نادان انسانلر، کورمیسزلر، وضعیتنی کورمەى سیزلرمى؟" دەب بقیرر ابدی. مردم هم اونینگ ایزیدن عین عبارەنى بقیریب ایتر ابدیلر.

امام درددن یېرنی چنگاللب، تېنگریدن کمک ایستر ابدی، مردم هم یېرنی چنگاللب، تېنگریدن کمک تیلر ابدیلر.

نهایت، اوچ-تورت دقیقه دن سۇنگ امام اۋزینی قوتقەرالدی و قتیق درددن تۇلغەنیاتیب، جمعیتگە قیا باقیب هوشدن کبتدی.

جمعیت هم بیر-بیریگە قیا باقیب، اۋزلینی یېرگە تشلەدیلر و امام هوشیکە کبلگونچە اۋشە حالتدە قالدیلر.

ملا قیشلاققە ینگلیش (سھوا) کبلگیننی بیلیب، هیچ بیر توضیح بېرمسدن قیشلاققە ترک اېتیب، کبتدی. بیراق اۋشە تاریخدن بوگونگچە، جماعت نمازی قیشلاققە برقرار دیر. مردم "الله اکبر" لار ارەسیدەگی ذکرلردن خبرلری بۇلمەگنلیکلری اوچون اولرنی ایتمەیدیلر، البته. عوضیکە نمازنینگ اداغیدەگی مراسم نی جدا شکوھلی اجرا اېتەدیلر.

قىشلاق بىلىمدانلرى بوگونگچە، نمازلرى نىنگ سۈنگى عمللرى فلسفەسى
حقىدە ۱۲ تە كىتاب چاپ قىلگنلر. بىراق اۋشە بىرىنچى عمللردە اىرىم جزئى انحرافلر
يوز بېرگن، البته. شو باعث، حاضر اولر ۲۲ فرقه گە بۆلىنگنلر. بعضىلر بېرگە چنگ
اۋرىشده، نماز اۋقىلەدىگن بىرىننگ سطحى تخته بۆلسىن دېسەلر، اىرىملر بۆلسە هر
نرسەگە چنگ اورىلىش جايز دېب بىلەدىلر. بعضىلر نمازدن كېىن بېھوشلىك مدتى
قنچە كۆپ بۆلسە، انسان اۋشنىچە تېنگرىگە يقىنراق بۆلەدى، دېب ايشانەدىلر. لىكن
بعضىلرىننگ اعتقادىگە كۆرە بېھوشلىك نىنگ كىفىتى مهم، نې اونىنگ مدتى.

هرچند اولر جزئياتده فرقلى بۆلسەلر- دە، بىراق كلتتده عقىدەلرى بىر. او هم
شو كە، بىر عدە مرجع بۆلسىن و بشقەلر تقلىد قىلسىنلر. (اداغ)

عیالرنینگ تشقریده ایشلشی یخشی می؟

تشقریده ایشلش و اجتماعی فعالیتلرده عیاللر اشتراکی و اونینگ عایله خوشبختلیگی گه تأثیری اۋته مهم و جدی مسأله لردن سنه لهدی. بو مسأله نینگ، هم جدی تمانداشلیرى (طرفدارلری) و هم اشدی قرشیلری بار. اشدی قرشیلرنینگ عقیده سیگه كۆره: "عیالرنینگ تشقریده ایشلشلیرى و اجتماعی فعالیتلری عایله خوشبختلیگی و سعادتیه گه تۋسیق بۋله دی."

"موندن كۆره مزخرفراق سۋز بۋلمه یدی!"

مېن بو ادعائینگ عكسینی ثابت قیلشیم ممکن. بونده اېنگ یخشی دلیل و سند، اۋزیم نینگ موفقیتلی تورموشیم دیر. اۋلكه میزگه دموكراسینی وارد قیلگنلریدن بېرى، ملت وکیللری نینگ سیله نیشی كون سه یین قنچه لر آسانله شیب بارگن بۋلسه-ده، اونگه نسبتاً ملت تورموشی قینله شیب، آغیرله شیب بارگن! شونینگ اوچون، اۋیلنماقچی بۋلگنیمده، بانكده مامور بۋلیب ایشله یدیگن بیر عیالنی تنله دیم. اونینگ آلتی یوز اېلیك لیره آیلگی بار اېدی و مېن هم كېچهلری بیر روزنامه ده ایشلب چمه سی شونچه آیلک آلر اېدیم. بو بیلن، اۋیله نیش (ازدواج) نینگ یېلكه لریمگه اونچه لیک باسیم و آغیرلیگی یۋق اېدی. ایكله میزنینگ آیلگیمیز قۋشیلگنده، یخشیگینه تورموش كېچیرالر اېدیك.

تۆيميز كوني خاتينيم بانكدن رخصت آلدی. مېن هم آلدینگی كېچەسى
روزنامەدە اېرتەگچە اويغاق بۇلب ايشله گنيم گە قرەمەى، اۋشە كون اوخلە مسدن
نكاح مراسمی اجرا قیلینیشی اوچون ازدواج دفتريگە باردیم. افسوس كە مېنينگ
خوشليک و لذت چاغلريم جدا قيسقه بۇلب، آز دوام اېتدی. چونكە مېن
كېچەلری ايشلر اېدیم و روزنامە اداره سيگە باريشگە مجبور اېدیم. ناعلاج چرچب-
هاريب و حالسيز ايشگە باريب، اېرتەلبگچە ايشلر اېدیم. اويگە كېلگنيمدە اېسە
خاتينيم آلە قچان ايشگە كېتیب، ياتاغميز اېشگیگە اوشبو مضمونده گی يازوونی
كاغذگە بيتیب، سنجاق قیلیب قۇيگن اېدی: "سپوگلی اېريم، كېلگننگچە کوتیب
تورالمەدیم، كېچ بۇلر اېدی. كۆزلرينگنی اۋپەمن!"

يازوونی اۋقوب، كۆزلريم قووانچ و اشتياق ياشلريدن تۇلدى. بيراق شونچە
هم چرچب اېزىلگن اېدیم كە، بير نېچە دقيقه دن آرتيق بو تاتلی يازوو و خاتينمگە
اۋياللمەى، اوخلب قاتیب قالیب من! اويقودن اويغانیب قرەسم، سپوگلی خاتينيم
حالی هم ايشيدن كېلمەگن اېكن و مېنينگ ايشگە جۇنش چاغميدن هم بيرآز وقت
اۋتگن اېدی. شو باعث، خاتينيم نینگ يازوويگە جواب يازوو يازيب، اونی اۋشە
بېردە- ياتاغميز اېشگیگە سنجاق قیلدیم: "سپوگلیم، دیدارينگگە اۋتە اشتياقیم
بارليگىگە قرەمەى، ايشيمگە كېچ بۇلگنی اوچون كېتیش گە مجبورمن.
دوداغلرينگنی اۋپەمن!"

اېرتەسى هم بيز بير-بيريميزنى كورالمەديك. ايده آل خاتينيم ايكنيچى قتله
جدا معالی و چوچوك يازوو اېشیکكە سنجاق قیلگن اېدی: "كۆنگلیمدن اۋرين
تونگن سپوگلیم، سېنى مينگ مينگ مينگ يۈله اۋپەمن!" مېن هم جواينى
يازيب، اۋشە بيرگە سنجاق قیلیب قۇيدیم: "صدقهنگ بۇلهى، نامهنگ يېتدی جدا
ممنون من. بيرگينه اۋپيچينگ (بۇسهنگ) اوچون يوره گيم سوو-سوو بۇلگن!"

شوندن کپین بوتون شو هفته بیز یازوولریمیز ارقه لی بیر-بیریمیزی اؤپیب، معاشقه قیلر اهدیک و بیر عالم ایستک و اشتیاق بیلن، رخصتی کونینی کوتر اهدیک. هفته نینگ باشیدن اېسه تغین یازمه معاشقه میز باشلنر اهدی! لیکن باریب-باریب، هر هفته جمله لر کلتھ راق و قیسقه راق بؤلر اهدی. آیریم چاغلرده اوشبو وظیفه اونوت هم بؤلر اهدی!!

ایکی-اوچ آیدن کپین بیر اېرته ایشدن اویگه قیتگنیمده، قره سم مفصل بیر یازوو یاتاغمیز اېشیکگه سنجاق قیلینگن. حیرتله نیب اونى آلیب اؤقی باشلهدیم: "جانیمدن سېویکلی اېریم، حالیم جدا یخشی. سېنگه بیر خوشخبر بېرماقچی من. مېن و سېن تېزده بله لی بؤلهمیز. بېله سن می؟ بوگوندن باشل مېن و سېنینگ ایشیمیز کؤپ قیین بؤلهدی. بوندن بو یان کؤپراق ایشله شیمیز کېرەک. بیز بؤش وقتلریمیز حتی تعطیل کونلریمیزی هم بېهوده اؤتکزمسلیگیمیز لازم. سېنینگ یازوولرینگنی اینتیقیب کوتیب تورگنیم اېسینگدن چیقمه سین. سېوگلیم، مېن فقط سېنیکى من!"

بشقه آتھلر کبی مېن هم بو خوشخبرنی بیلپ قووانیب کھتدیم. کؤپ چرچاغمگه قره مه ی، دراو بازارگه کھتیب، خاتینیمگه بیرته آلتین بیلرزیك ساتیب آلدیم. عصرده ایشیمگه کھتیش پیتی اېشیککه بیر یازوو یازیب سنجاق قیلدیم: "فرشته م، جدا هم قووانچده من. سېنگه لایق بؤلمه سه هم بیر ساوغه تیارلەگن من. اونى یاستوق نینگ آستیکه قۇیگن من. مینگ مینگ مینگ قتله سېنى اؤپه من..وو...أ!"

چاغ(زمان) اؤتیشی بیلن اېر-خاتینلر بیر-بیریگه عادت قیلپ قاله دیلر، البته. النگه لی سېوگیلری آز-آز ساویددی. انه شونداق بؤلپ بیز هم کمراق بیر-بیریمیزنینگ اېسیگه کېلر اهدیک. سېکین-سېکین یازیشمه لریمیز اوزیلدی. بیراق

منجه ميز (تختيميز) يانیده گى ميز اوستیگه يوویلیب، اوتو قیلینیب قویلیگن کیملریم و جورابلر، خاتینیم نینگ هرکونی اویگه کېلیب، اوی ایشلرینی بجرگنلیگی نى کورسه تر ابدى!

شونداق بۇلیب، بیر-بیریمیز بیلن هیچ بیر جنجال، اوروش-جنگغیش یا بهانه تراشلیک فرصتینی تاپالمسدن، بختلی تورموشیمیزدن كۆپ ییللر اؤتدی. بیر کون كۆپ هاریگنیم باعث، سینماگه کېتدیم. سینما سالونیده عجیب بیر واقعه یوز بېردى. قیمتلى کیم کینگن چیرایلى بیر خاتین اوچته پست-بلند بله نى ارقه سیدن اېرگشتیریب، مېن تمان کېلدى و ذوق بیلن سلام بېردى.

مېن اېسه بېردن چۆچیب کېتدیم. نظریمگه قیافه سى جدا تانیش كۆرینسه هم، بیراق اونى اېسالامه دیم. قیافه م و كۆزلریم نینگ حالتیدن خاتین موضوعنى یقه دى و: مېن من، خاتینینگ. بولر هم بله لرینگ، دېدى!

مېن اېسه اویاتدن قیزه ریب کېتدیم... مونداق قره گنده حقلی هم اېدیم، چونکه خاتینیم و بله لریمنى هیچ قچان بونداق تمیز و کینگن وضع ده كۆرمه گن اېدیم. مېن اویگه کېلگنیمده اولر اوخله گن بۇلر اېدیله. اولر اویغانگنلریده، مېن ایشدن چرچب کېلیب، اوخله گن بۇلر اېدیم!...

حاضر اؤشه کوندن نېچه ییل اؤتگن. بیز بشقه نېچه بله هم كۆرگنمیز. خداگه مینگ قتله شکر بۇلسین، بیزینگ اؤرتهمیزده حتی کیچیک بیر کېلیشما و چیلیک هم تاپلمه گن و تورموشیمیز یمانلشمه گن. سببى، بېرار نرسه حقیقه بختله شیشگه یا بېر-بیریمیزگه غیدی-غیدی دېماققه اصلا فرصت تاپمه گنمیز. حال بو که، مېن ایشله مه دیدگن بیکار بیر عیال بیلن اویلنگنیمده اېدى، اؤشه بېرینچى کونى یاق بقیر-چقیق و جار و جنجال قیلر اېدیك و تورموشیمیز كۆپ دوام اېتمس اېدى.

بو سینا، اینگ یخشی دلیل بونگه که، عیالرنینگ تشقریده ایشلشلی و اجتماعی فعالیتلرگه قتنه شیشلی، هیچ قچان عایله لر خوشبختلیگی که تۇسیق بۆلمه یدی. بلکه عکسینچه، عایله لر نینگ دوامی و بقاسی اوچون یگانه مهم عامل دیر. مبن اوزیم، عیالر اجتماعی فعالیتلرگه قۇشیلشلی نینگ جدی تمانداسی و حامیسی من، ایشاننگلر!!

يشه سين يورت!

بيلمە ديم، نيمە بۇلدى يو كۆپ مدتlerden سۇنگ، جناب وزيرينگ صبر كاسهسى تۇلب قالدى مى يا شكائتلر كۆپهيدى مى و يا هم رسواليك ايسى سرپوش قۇيب بېركيتيب بۇلمه يديگن درجه ده آر تيب كېتدى مى، ناچار بيز نېچه كيشى نى "كاشر بېگ" "نينگ فلزكارليك فابريكه سيني تفتيش قىلماققه جۇنتدى.

بيز انچه تېكشيرو اۆتكەريب، ايشچيلرينگ شكائتلرى جدا كۆپ اېكئليگى نى بيلديك. بېش كيشىليك بيز هيئت او يېرگه كېتديك. هيئتده ايكي كيشى حسابچى، ايكي كيشى تفتيش و مېن هم ايش و اجتماعى ايشلر وزيرليگى نينگ تېكشيروچيسى بار اهديك.

شكائتلرنى كۆريب چىقىش تۇلىق بىر هفته چۆزىلدى. دوسيه لرنى كۆرىش و تېكشيريىش چاغده عقلدن آزىب، تېلبه بۇلشيميزگه آز قالدى. بو مۇسسەده، بشقه هيچ بىر اداره يا مۇسسەده مثلى كۆرىنمەگن حق تلفليك، اؤغريليك، خيانت، مينگ-مينگلب كئافتكارليك يوز بېرگن اېدى. ساليق (ماليات) دن قاچيش... اونچه ليك مهم اېمس اېدى، چونكه كۆپلېب فابريكه دارلر ماليات بېرمه يديلر... بله لرنى جدا از پول بىلن ايشلەتيش، ايشچيلرينگ ايش مدتى كونیده اؤن ايكي ساعت... ايشچيلرينگ اضافە كارليك لرينى بېرمىلىك... نېچه ايشچى خاتين-قىزگه

تجاوز قىلىش... ايش جريانى يا فابريكە نىنگ كته قرانى پارتلىشى نتيجه سىده اۋلگن ايشچىلر عايله سىگە كىمك قىلمىلىك.... و... و... و...

مېندن اۋزگە هيئت اعضاسى تازه كار اېدىلر. بىر اېرتىنگ وقت بىز بېش كىشى فابريكە گە باردىك. بىچارە ايشچىلر نىنگ انتقامىنى بو غداردن آلىشگە تىمىم آلگن اېدىك. اولرگە اصلا روى خوش كۋرستمىلىككە عهد قىلگن اېدىك. كاشر بېگ ظالم نى قىلمىشلىرىگە يره شه جزا بېرىشگە تىمىم آلگن اېدىك.

فابريكە نىنگ كته اېشىگىدن كىرگىمىزده، بىر نېچە كىشى بىزلرنى كوتىب آلدىلر. اولر بىلن تانىشگىمىزدن سۋنگ، اولردن بىرى ادارى مدير اېكنى بېللى بۇلدى. جدا احترام بىلن بىزنى قرشى آلدىلر، كېرەكلى حرمت كۋرسە تىش بىلن بىرگە، لبلرى اىلجە يىب، يوزلرىدن تىسم ياغىب تورر اېدى. بىراق بىزنىنگ تىمىمى ميزنى بونداق ادالر و قىلىقلر بىلن اۋزگرتىرالمىس اېدىلر.

ادارى مدير نىنگ دفتريگە بارگىمىزده، عىبانىت بىلن:

- تىشريفاتى بىر ياققە قۋىنىنگ، بىز دراو رىسىنى كۋرىشىمىز كېرەك، دېدىم.

ادارى مدير كولگن حالده دېدى:

- كۋز اوستىگە قربان، ناراحت بولمىنگىز. اتقاققە كۋرە رىس جنابلرى نىنگ

اۋزلىرى هم سىزلرنى كوتىب تورىدىلر!

- بىزنىنگ كېلىشىمىزدن اولر نىنگ خبرلىرى بارمىدى؟ دېب سۋرە دىم.

ادارى مدير تعجب بىلن جواب بېردى:

- بيلر اېديلر، البته. موضوعنى نېچە كون آلدین مېنگە ايتديلر. كېين بيزنى كۆپراق بىر موزىمگە اۇخشش بىر كته سالونگە باشلە ديلر. ديوارلر چوكات قىلىنگن تورلى عكسلردن ليق تۆلە اېدى. بىر قريچ هم دېسنگيز، بۇش بىر يۇق اېدى. ايرىم چوكاتلرده تورلى امضالى نامه لر هم كۆرينر اېدى. بشقه بىر بورچكده مداللىر بېزەب تورگن اېدى....

كته بىكسلريمىز بىلن سالونگە كىرىب بارگىمىزده تعجبىدن آغزىمىز آچىلىب قالدى. ادارى مدير بىزىنىنگ تعجبىمىزنى كۆرىب، كولىب دېدى:

- مرحمت اۆلتىرىنگلر، كۆپ چرچهگن كۆرىنه سىزلر. التماس بىر آز استراحت قىلىنگلر.

بىز حالى اۆزىمىزنى تانىتمەگىمىز و نىمە مقصد اوچون فابرىكە لىرىگە كېلگىمىزنى اىتمەگىمىز، اېندى اېسىمگە توشدى. بىراق اۆزىمىزنى تانىتمەن دېگىنچە ادارى مدير ايتدى:

- تانىتىشنى كېرەگى يۇق، بىز اىلگىرىدن سىز جنابلرگە چىن يوره كدن ارادت تاپگىمىز. جنابلرىنىنگ هر قنداق بويوريق و فرمايشلىرىنى بىجىرىشده تىارىمىز.

- اونده بىز نىمە مقصدده بو بىرگە كېلگىمىزنى بىلر اېكن سىزلر-ده؟! سۆره دىم عىجلەنىب.

- يوز فايز جناب! بىزىنىنگ بىلمس لىگىمىز ممكن اېمس. لىكن ايشگە مشغول بۆلگىنىگىزدن آلدین، التماس قهوه ميل قىلىنگلر!

- اىستەمەيمىز. ايتىنىگ، كاشر بېگ كېلسىنلر، بىز او كىشى بىلن ايشىمىز بار! دېدىم عىبانبىت بىلن.

- اونده چای میل قیلینگلر...!

- تشکر، ایشنی باشلش اوچون، سیز باریب رئیس جنابلرینی ایتینگ کپلسینلر. بیز اصلیده ی شیرینچه او بیرگه کپلگن ایدیک. بیراق اولر بیر هفته ایلگری برچه نرسه دن خبر ایدیلر!

شو چاغده سالون نینگ کته ایشیگی آچیلیب، چمه سی آلتیمش بېش یاشلی جدا شېک کینگن، قرنی کته بیر مردک و کۆرینشیدن فابریکه اېگه سی بۆلسه کپره ک، کیریب کپلدی. اونینگ کیریشی بیلن برچه کارمندلر حرمت قیلیب، اؤرینلریدن توریب او تمانگه باردیلر. بیرآز مدتدن ساره همه لری اونینگ آرتیگه صف بۆلیب توردیلر. شېکپوش مردک، بیر کۆریشده کیشیلرینگ احترام قیلیشگه اونده دیدیگن آدملردن ایدی. اولوغلرگه کۆپ احترام قیلیش علاقه سی بۆلگن تفتیشلریمزدن بیرى درحال اؤریندن توردی، بیراق فابریکه گه نیمه مقصده کپلگنی اېسیگه توشیب، قیته اؤرنیگه اؤلئیردی. کاشر بېگ بیزینگ احترام قیلمه گنیمزگه اعتنا قیلمه ی، بیز تمان کپله یاتیب دېدی:

- مرحمت، بویورینگ... التماس اؤرنیگیزدن قیمرله منگلر!

کاشر بېگ بیزلرنی اؤغیللریم دېب خطاب قیلگنیده، بېشاوویمیز جدا ناراحت بۆلدیک. اؤزیم بیلن دېدیم:

عجب آدابسیز آدم اېکن، هنوز هم ایکی وزیرلیک نینگ هیئت بیلن قنذاق کیریشی نی بیلمه یدی. مالیه وزیرلیگی تفتیشی اونینگ گپیدن شونچه لیک ناراحت بۆلدی که یوزینی اوندن اؤگیریب، سگرت چکیش بیلن مشغول بۆلدى. مهن هم ناراحتلیکدن ایاغ نی ایاغ اوستیگه تشلب، بیر سگرت یاقیب، دودینی او تمان پوفلب بیاردیم...! کاشر بېگ مخصوص صمیمیت بیلن بیزلرنی خطاب قیلیب دېدی:

- خوب سېویملى اۋغىللىرىم، كۆپدن-كۆپ خوش كېلىپ سىزلىر. قىنداق عجب، بىزنى اېسلىپ سىزلىر! خودى كۆپ يىللاردن بېرى بىر-بىرىمىز بىلن تانىشىدېك، بىز بىلن مەاملە قىلر اېدى. اونگە بىر ادبى جواب بېرىش و بشقەلرگە ھەم عبرت سېاغى بۇلىش اوچون اۋرنىمدن توريب دېدىم:

- بىز مەخصوص تفتىش ھىتى مىز. سىزدن قىلگن مونچە شكائىتلر قنچەلر تۇغرى اېكىنى نى معلوم قىلىش اوچون تېرگاۋ (تحقيق) قىلماق اوچون سىزنىنگ فابرىكە نىگىزگە كېلگنمىز. او اېسە، عجب بىر كولىب دېدى:

- كۆپ خوش كېلىپ سىزلىر تفتىش جنابلىرى...! بىز گويا قانونگە قرشى ايرىم ايشلر قىلگنمىز و بىزدن شكائت قىلگنلر، دېدىنگىز، ا. كېين ادارى مديردن بىرار نرسە كېلتىردىنگىز مى؟ دېب سۇرەدى. مدير جواب بېردى:

- جناب، نېچە قتله نيمە گە ميلىنگىز بار؟ دېب سۇرەدىك، بىراق اولر ھىچ نرسە ايستەمەدىلر.

- عجب سۇزلەيسىز. مھمان ھەم نيمە ميليم بار، دېب ايتەدى مى، بارىنگ ايتىنگ كېلتىرسىنلر.

مدير سالوندىن چىقدى. تفتىشلردن بىرى دېدى:

- زحمت چېكىنگ، بىز ھىچ نرسە ميلى بىز ياغ و غرور بىلن قۇشىمچە قىلدى:

- بىز بىماق اوچون كېلمەگن بىز، بلکہ مردم نىنگ شكائيتى نى تفتىش قىلماق و بو سىزنىنگ كارخانه نىگىزده نيمە بۇلاتگنى نى بىلماق اوچون كېلگن بىز.

- سیز حق سیز. کپین بیزلرگه جدا یقین کپلیب، نفتیشلردن بیرى نینگ بیلکه سینی سیلب توریب، بیزنینگ محبتیمیزنی جلب ایتیشگه حرکت قیله باشلهدی. او اۋزی نینگ آتەلرچە معاملەسى بیلن بیزنى شونداق هم موم دېك يوشە تیب قۇیدی که هیچ نرسە قیلیشگە قادر اېمس اېدیك. حتی مېنى سیلە ماچچی بۇلگنیده، قۇلینی قەیتەرە من دېسم، لیکن اونى ناراحت قیلیشنى كۇنگلیم ایستە مەدی!

اوچ کیشی مدیر اداری بیلن بیرگه تورلی ایچیملیکلردن لیق تۇلە اوچتە للی (پتنوس) بیلن سالونگه کپلیدیلر. اونگه ایتدیم:

- بیز ییماق و ایچماق اوچون کپلمە گنمیز، ایشگە مشغول بۇلسك یخشیراق. او، آتەلرچە لحن بیلن دېدی:

- شاشیلەمى میز، حاضر سیز مرحمت قیلینگ، کپین اصل موضوعگه هم بارە میز. للی (پتنوس) نى آلدیمیزگه قۇیدیلر. یېمە سک، جدا ناقولەى بۇلر اېدی. بو ایشیمیز آدابسیزلیك، دېب توشونیلر اېدی. بیر گیلاس میوه سووینی اۋتە ناراحتلیك بیلن ایچدیم. کاشر بېگ سۇرەدی:

- سیزلر دیوار یوزیدەگی بو عکسلرنى كۆرگن میسیزلر؟ هیچ بیریمیزنینگ اۋرنیدن تورمەگنى نى كۆریب، اۋزی اۋرنیدن توردی و بیزلرنى عکسلرنى كۆریشگە چارلب، دېدی:

- مرحمت تماشا قیلینگ: بو عکسلر، وطن اېرکینلیگی یۇلیدە مینگلرچە کورەشچی ییگیتلریمیزنینگ قانى، سوو اریققە آققندېك آقیب تورگندە آلینگن. عزیزلریم، بیز وطنی انه شونداق قیلیب قوتفرگنمیز...! او چاغده بیزدە قورال-یراق یۇق اېدی، بیراق قورچ و محکم ایمانیمیز بار اېدی. بو نرسە کورەش و اېرکینلیك اوچون برچە نرسە دن کپرە کلیراق و مهمراق اېدی...!

خواه نا خواه عكسلرنى كۆردىك و او هم مغرورلرچە بىزگە باقر اېدى. اۋغىللىرىم، بو عكسگە قرەنگلر، بو عكسنى شمال جبهه سىده آلگنمن. بو اۋشه چاغ نىنگ اېنگ قانلى جبهه سى اېدى. جبهه نىنگ قوماندانلىكى مېنىنگ ذمه مده اېدى. هه، بو يورت آسانلىكچە قوتقرىلگن اېمس... كېن رهبرلردن بىرىگە تېگىشلى بىر عكسنى كۆرسه تىب، دېدى:

- سىز اونىنگ يازوويگە توجه قىلىنگ، عكس يوزىگە يازىلگن: ايناغەم كاشر قوماندانگە ساوغە. يادى به خىر عجبىب كونلرىمىز بار اېدى و اۋلكەنى قوتقرماق اوچون قنداق كورهش و نىمه فداكارلىكلرنى قىلمەدىك، دېسىز... كاشر بېگ اوروش نىنگ حساس صحنه لىرىنى شونداق هم آب و تاب بېرىب شرحلر اېدى كه، برچه مىزنى هيجانلنتىرىب قۇيدى! اۋشه پىتده، مېن بىلن جبهه رىسى سۆزلىشەدى، دېب خبر بېردىلر. بىراق رابطه اوزىلدى... او تىلگرام ارقلەلى مېنگە يازدى:

- كاشر ايناغە: سىزنىنگ موفقىتلىرىنگىزنى ملتىمىز هىچ قىچان اونوتمەيدى، بىز سىزگە فخرلنەمىز. ملتىمىز بو فداكارلىكلرىنگىزنى هىچ قىچان اونوتمەيدى. كۆزلىرىنگىزنى اۋپەمن.

قىسقه سى، كاشر بېگ اوروش و جهاد حقىده جدا هم كۆپ سۆزلب، بىزنىنگ وطن دوستلىك حس-تويغولرىمىزنى غلپانگە كېلتىردى. اينىقسە مالیه وزيرلىكى تفتىشى كاشر بېگ سۆزلىرى تاثيرىگە كىتىب، يىغلب بىيارىشىگە سل قالگن اېدى!

- ھە ۋاۋغىللىرىم... او چاغلردە سىزلىر جدا كىچىك اېدىنگىزلىر و بىز اېسە اېركىن لىككە اېرىشماق اوچون باتىرلرچە انە شونداق فداكارلىك قىلدىك. كاشر بېك بىر آز جىم قالب، كېن دەدى:

- سىزلىرنى قىغورتىردىم، شكىللى! مالىە وزىرلىگى تفتىشى دەدى:

- جناب اونداق دېمىنگ، بىز جدا فايدهلەنىپ، لذت اېلتىك...! كاشر بېك دەدى:

- ھە، مېن ۋاتمىش خاطرەلىرىم بىلن تىرىكمەن و ايتىنلىرىم بشقەلر اوچون داستانگە ۋاخشەيدى. اېندى اصل موضوعگە كېلەمىز. شوندا مالىە وزىرلىگى تفتىشى ايتدى:

- التماس، ادامە بېرىنگ، حكايىتلىرىنگىزنى اېشىتماق اوچون بىزلىرگە افتخار بېغىشلىنگ...

كاشر بېك ۋوزى و ھىمىزلىرىم باتىرلىگىنى شرحلر اېكن، بىر ۋورتاغى نىنگ ۋولىشى نى عجاب يۋسىندە جدا اينچلى بيان اېتىپ، بىرچەمىز بلەلر دېك كۋزىمىزدن شر-ش ياش تۋكىب يىغلەدىك! كاشر بېك بىرآزدن سۋنگ ايتدى:

- سىزلىرنى جىگرخون قىلگىم اوچون عذر سۋرەيمەن، نىمە قىلەى ۋوز قۋلىمدە اېمس. ۋوشە روزگارلىرنى اېسلەگىمىدە، ياشلىرىم اختيارسىز آقەبىرەدى. مېن ايتدىم:

- التماس ادامە بېرىنگ. كاشر ساعىگە قيا باقىپ، دەدى:

- توشلیک چاغی دیر و اؤرنیدن توردی. بیز هم اختیارسیز اؤرنیمیزدن توردیک و آرتیدن باره بېردیک. کاشر بېگ بیزلرنی اؤزی نینگ اېنگ سۈنگگی مودل موتريگه میندیریب، یۈلگه توشدی.

- اۋغیللریم، توشلیکنی قه پېرده قیله یلیک؟ مېن ایتدیم:

- اصل ایشیمیزنی باشلشگه اجازت بېرسنگیز. او سۈزیمنی کېسب، دېدی:

- سیز نیمه دېسیز؟... ممکن می... سیزلرنی ییلیده بیر یۈله دن آرتیق کۆرمه یمن، مېن خودی آته لرینگیزدېک من. یوق ممکن اېمس. کېن رئیس جنابلری بویوک رستورانلردن بیری نینگ آدرسینی هیداوچی سیگه بېردی و قیته ماجرالرنی شرحله ی بېردی... توشلیک ایکی ساعت چۈزیلیدی. شو پیت مالیه وزیرلیگی تفتیشی قولاغیمگه سېکین شیپیرله دی:

- چیندن هم اویات. بونداق آدمگه قنذاق قیلیب "سېن شونداق غیرانسانی ایشلرنی قیلگن سن"، دېب ایتیش ممکن؟ حقیقتده هم نمک حراملیک بۈله دی...!

توشلیکنی قیلگندن سۈنگ، فابریکه گه قیتدیک. رئیس هر بیریمیزگه بیر پیاله قهوه تعاریف قیلیب، دېدی:

- خوب، قهوه نی ایچگندن ساره اصل ایشگه باشله یمیز. قهوه نی ایچیب بۈلگندن سۈنگ، او بیزلرنی اۋز اتاقیگه باشلب باردی. او دېدی:

- هه، بله لریم سیز ییگیتلر و کپله جک نسللرنینگ اېرکین یشلرلرنینگ اوچون بیز وطنی انه شونداق قیلیب نجات بېردیک. ویرانگر اوروشدن کېن هر مملکت نینگ رواجله نیشی نیمه لرگه باغلیقلیگی نی اۋیله گن سیزلر می؟ او صنایع

دیر... ھە ینگى صنایع قوریلەسە، اوروش كۆریب اېزىلگن ملت تېزدە یۇق بۆلەدى. اوروش توگەگندن كېين، رهبر مېنى چارلب دەدى:

- كاشر بېگ، ینگى صنایع نى كېلتىرىب، فابرىكەلرنى قورىب بو بیچاره ملتنى كىمبغلىك و یۇق بۆلىب كېتىشدىن قوتقرماق سېن و سېنگە اۇخشاش آدملىرىنگە بورچى دیر. اوندىن سۇنگ، مېن نظامى احترام قىلىب دەدىم:

- رهبر جنابلىرى، وطن یۇلىدە حتى جانىمنى فدا قىلىشگە ھم تيارمن، بىراق فابرىكە قورماق اوچون بساطىمدە ھىچ پولیم یۇق، دەدىم. شوندا رهبر بىر كولىب، دەدى:

- پولى مھم اېمس، ایش تېپەسىدە سېنگە اۇخشاش جانكویىر آدملىرىگە بۆلسە، بس.

كېين كاشر بېگ بىر مىلى بورچ صفتیدە، فابرىكەنىنگ قىلىب قورگنى حقیدە بە تفصیل سۆزلەپ، قۇشىمچە قىلدى:

- اۇغىللىرىم، بىر فابرىكەنى قورماق یاو بىلن جېھەدە اوروشگندن انچە قىين، ايشانىنگ. مېن او يىللردە اوروش، تاغ و تاش، چۆل و تىنگىدن اۋزگە نرسەنى كۆرمەگن اېدىم. اېندى بىر اۋىلنگ، بونداق حالتدە قىلىب فابرىكە قورر اېدىم؟ بىراق اۋزگە چارە یۇق اېدى. مىلى بورچ صفتیدە اونى قورىشىم كېرەك اېدى. باشىنگىزنى آغرىتمەى، جانىمنى جبارگە بېرىب فابرىكەنى قوردىم. منە اېندى كۆرىب تورگىنگىزدېك، مىنگ كىشىدن آرتىق وپنداشرىنگىز ایشلب تورىدىلر. او تىغىن دوام اېتدى: اېندى كېلىنگلر، سىزلىرگە فابرىكەنىنگ تورلى بۆلىملىرىنى كۆرسەتەى.

كاشر بېگ بيلن بيرگه زينه لردن قوبى توشديك. خندقه اۇخشش بير بيرگه باردېك. رئيس قره چوكاتلرده، تېگره گى قره فيته آلينگن عكسلرگه اشاره قىلىپ دېدى:

- بولر ينگى قوريلگن صنايع يۇليگه شهيد بۇلگنلر دير. كۇزىگه ياش بلقىب دېدى:

- ھە، بولر ينگى دېرلى برچەسى ايش جريانيده شهادت شرتى نى ايچگنلر. مېن اولر ينگى جنازه مراسىمى اوچون كۇپ پوللر صرفلب، كېين مخصوص قبرستانگه اولرنى كۇمگن من. اولر ينگى خاتين و بله-چقەلى كېين بدبخت و سرسان بۇلىشلىرىنى بىلىپ، اولرنى فابريگه ده ايشگه آلدېم. سۇره دېم:

- جناب، بولر ينگى برچەسى ايش جريانيده اۇلگنلر مى؟ و اولر ينگى اۇلومى ايشدن مى؟

- ھە، ايش اوستده، ھيچ قيسى يۇق. يشە سين وطن! يشە سين وطن!

كاشر بېگ كۇز ياشلىرىنى اريتېپ توريپ، ادارى مديرىنى چقىرىپ دېدى:

- بو بير مېنىكى اېمس، مېن بو وطنداش يىگىتلريمىز ينگى مالى دير! ايستەگن نرسەلىرىنى نظرلريدن اۇتكزماق اوچون تيارلنگى. كېين بيزلرگه باقىپ دېدى:

- ايشلر يىز توگەگندن كېين لطف اېتېپ مېنىنگ دفترىمگه ھم بير كېلىنگى. ساعت عصر بېش بۇلگندە فابريگه نىنگ قۇنغىراغى چلىندى و كېين اېرتەلبكى ايشچىلر رخصت بۇلىپ، عصر شىفتى (نوبتى) ايشچىلرى فابريگه گە كېلدىلر. تفتيشىمىز اوچ كون دوام اېتدى. اوشبو مدتدە مملكتىمىز تارىخىدن بىلمەگن

نرسەلرنى اۋرگە نىب آلدىك. بىراق فابرىكە دە قانۇنگە قارشى بۇلگن بىرانتە نرسە ھەم تاپمەدىك!! شو اوچون اويالگنچە رۇئس نىنگ قاشىگە بارىب عذر سۋرەب، كېتىش گە رخصت آلدىك. كاشر بېگ معنالى كوليم سىرەب، دەدى:

- پرواسى يۇق، بونداق نرسەلر كۆپ يوز بەردى. وطن امان بۇلسەگىنە، بۇلگنى...، برچەمىز فانىمىز، فقط وطن ىشەسىن. ىشەسىن وطن و قارلى يىگىتلرى! بىز ھەم فابرىكە نىنگ خودى بىر شرىكى بۇلگندېك خوش ابدىك. كاشر بېگ خىرلشگىدن سۇنگ، آدملىگە بىزلرنى مخصوص موتر بىلن اۋز اداره لىمىزگە بېتكە زىب قۇيىشگە بوىروق بەردى!

بىزنىڭ دردلىرىمىز شو!

بىرىنچى قرەشده بقاللىك كىچىك بىر دكانى كۆردىم. بقال بىر ياغى (تېل
خاك) قويماقده اېدى و بىر خاتىن هم ايشى نىڭ توغشىنى كوتماقده اېدى. اولر
بىزنى كۆرگن زهاتى، بىرىنچى بۆلىب خاتىن، كېن اېسە بقال كوله باشلەدىلر. سارە
بقال بقرىققە اۋخخش تاووشى بىلن دېدى:

- ھى... رشىد بېك سىزلىرىنى كوتىب اۋلتىرگن. چايخانىە شو يقىنلردە، او
تېپەدن آشسنگىز، اۋنگ قۇلدە شونداققىنە كۆرىنەدى.

- رشىد اكە كىم دىر؟ دېب سۆرەدىم.

- كۆرەسىز و تانىشەسىز، انشاءالله. دېدى كۆلىب.

تېپەگە چىققىمىزدن سۇنگ، چايخانىە كۆرىندى. بىر بلە بىز تمان يوگورىب
كېلىب:

- رشىد اېمە چايخانىەدە سىزلىرگە منتظرلر، دېدى.

مېن چىندن ھم بو موضوعگە سىنچكاو بۇلگن اېدىم. چايخانىە اېشىگىدن
كىرگنىمدە، چايخانىە آدملىردن تۆلە اېدى.

- سلام، جنابلر!

سلامنی علیک آلمسدن برچه لر کولر ابدیلر، مسخره آمیز کولگی، البته.

- رشید اکه کیم دیر؟ دهب سوره دیم.

- هایله کی! دبدی بیر او.

چایخانه نینگ بیر چپتیده چیرایلی سقاللی بیر چال منجه (تخت) اوستیگه چارزانو قوریب اؤلتریگن ابدی. او بیزنی کورگن زهاتی:

- خوش کپلیب سیز، کپلینگ، مرحمت قیلینگ! دبدی.

- لطف قیله سیز، متدار بیز. رشید اکه سیز میسیز؟

- هه، مهن من.

- بیزلردی کوتیب تورگن سیز، گویا. چونکه یؤل بوی کیمدی که اوچره تدیک، کوتیب اؤلتریگن گیزدن بیر نیمه ایتر ابدی.

- کپلینگ اؤلتریگن لر. مردم سیزلردی شهرلیکلر کیمیده کوریب، اوشه آدم لرسیزلر، دهب اویلدیلر، چاغی. ابدی ایتینگ، نیمه میل قیله سیز؟

مهن بوسه اولردی قیشلاغی یقینیده موتری بیز بوزیلگنینی شرحلب، مردم بیزلردی کوریب آق "رشید اکه سیزلردی کوتیب اؤلتریگن" دېگن جمله نی تکرار قیلگنلیک لرینی قوشیمچه قیلدیم.

رشید اکه بیزدی باشیمیزدن اوتگن ماجرانی اېشیتیب، قیشلاقلیک لرگه قره ب:

- بولر بیز کوتیب تورگن کیشیلر اېمس. اولردی اؤتگن ییلی کۆرمه گن اېدیز می؟ دېدی.

نېچه کیشی بیرگه دېدیله:

- سیز حق سیز، بیز ینگلیشگن اېکن بیز.

مېن بو اؤرینده سینچکاو بۆلیب، رشید اکه دن:

- کیم یا کیملرگه منتظر سیزلر؟ دېب سؤره دیم.

رشید اکه سؤراغیم گه جواب بېرمسدن:

- حتما کېله دیله. قه بېرده بۆسه لر هم تاپیلیب کېله دیله، دېدی.

او، کبېن چؤنتگیدن توگیلگن بیر رومالنی چیقهریب آچتی. ایچیده تۆرتته سگرت قوطیسی بار اېدی. ایکیتھ سی "ینیچه" بیرته سی "کېلینچه" و ینه بیری "بؤغازچه" اېدی. بؤش قوطیلردی یوزیگه نامفهوم جمله لر بیتیلگن و چله مه-چتی شکللر چیزیلگن اېدی. رشید اکه دن:

- بولر نیمه دی؟ دېب سؤره دیم.

- بولر بی درمان دردلری بیز، دېب جواب بېردی، آه چکېب.

- قنداق درد؟ دېب سؤره دیم تعجب مینن.

- "درد بېدرمان" لیکن اېندی عادی بیر نرسه بۆلگن. اینیقسه سیلاولر پیتی قیشلاقلیکلردی دردلری و ایستکلرینی ایشیتماق اوچون قیشلاق-مە-قیشلاق یوریب، اۆشه کته کانلری بیزنینگ سایه سینی تنگری باشی بیزدن کم قیلمه سین.

اؤتگن ییلی هم اولردن تۆرت کیشی قیشلاغی بیزگه کېلیدیلر. موتر عیناً شو چایخانه نی آلدیگه تورگنی حاضر هم کوز اؤنگیمده. اولردن بیرى موترلری تېگره گیگه تۆپلنگن آدملرگه قره ب، دېدی:

- برادرلر، حالیکچه کیشی سیزلردی درمانسيز دردلریزدی ایشیتمه گن و درمان قیلمه گن. دموکراسی نی چین معناسی، خلق ایستکلری و احتیاجلرینی قاندیریش دیر. مېن هم عیناً شو قصد اوچون بو بیرگه کېلیدیم. هرقداد درد یا قین چیلگیز بۆسه بیملال ایتینگ. بیز اولردی برطرف قیلشیده سیزگه کمکلشه بیز.

اولوس بو سۆزدی ایشیتیب، تۆپ-تۆپ بۆلیب چایخانه گه کېله باشلهدیلر. اولوس دردلرینی ایتر اېدیلر. او تۆرت کیشی اېسه سگرت قوطی لریگه بیر نیمه لر بیتر اېدیلر. بیراو ملاریا ایستیمه سیدن سۆزلسه، اولر دراو یازیب آلیب، کسللیک تی آلدینی آلماق اوچون بۆیروق صادر قیلدیلر. قیشلاغی بیز اؤقتووچیسى یکه لیگیدن شکایت قیلیب، بیر اؤزی بېش صنف تی اؤقتگینی ایتدی و بیر نېچه اؤقتووچی کېلیشینی ایسته دی. اولر بونی هم بیتیلر.

باشیزدی آغریتمه ی، مردم نیمه ییکه ایتیلر، اولر یازدیلر و برچه سینی بجره بیز، دېب وعده بېردیلر. مېن بو موضوعلرده تجربه لی بۆلگنیم اوچون اؤقتووچی گه قره ب دېدیم:

- بولر يوزگه يوز يلغان ايتهديلر. اېشكلىرى لايدن اؤتكينچه قيله بيز، دېب وعدده بېره ديلر. بولردى آلدېگه قىلنالمه يديگن ايشتى اؤزى يۇق! بىر درخواست مېن هم قيله، دېب دراو:

- باردى-كېلدىلىرى بىز آسان بۇلماق اوچون اېنگ سۇنگى اىستىگى بىز شو كه، قىشلاغى بىز و پايتخت اره سىده بىر تېمىر يۇل قورسىنلر، دېدېم.

اولر بىر نېمه لردى بيتىب مثبت جواب بېرديلر. اولر بىرچه يادداشتلردى سگرت قوطىلرېگه بىتر اېدىلر.

اولر مردم دى دردلىرېگه بيتىب بۇلگندن ساره، مردم هم چايخانه دن چىقىب كېتىلر. اولردن ايكى كىشى سى سگرت قوطى لرىنى تشقريگه تشله ديلر. مېن هم دراو اولردى آلدېم.

توشلىكدن سۇنگ ينه بىرلىرى بۇش سگرت قوطى سىنى تشله دى. اونى هم آلدېم. تورتىنچىسى شهرگه جۇن ب كېتىش اوچون موترلىرېگه مېنىب، هنوز چايخانه دن يوز مترچه اوزاقلشمه ي توريب، سگرت قوطى سىنى موتردن تشقريگه اولاقتىردى. بو كۇريب تورگنيز تۇرتته بۇش سگرت قوطى، اؤشه لر دىر.

"بىنچه" بۇش قوطى سىنى آلب دقت بىلن قره سم، يوزيگه شكرى بېگ دېگن بىر كىمسه نى آتى آلتى قتله يازىلگن و تۇرتته يولدوز، ايكىته قايق تى عكسى و بىر نېچىته مربع و مثلث شكلى هم چىزىلگن اېكن. "كېلىنچه" قوطى سىنى يوزيگه هم شونداق بيتلگن اېكن:

"خاتىنيم دى مقرر بۇلىشى اوچون توصيه ويزيت كارتى؛ واسطه بازلىك؛ بىر تجارت هيتتى ايتالياگه جۇنتماق اوچون واسطه بازلىك؛ حزب اعضاسىنى استعفا

قېلىشى آلدىنى آلىش؛ يىنە بىر مېشھور رقاصە آتى بىلەن ۸۰ تە اۇق بىلەن تېشىلگەن قەلب شەكلى!

و "بۇغازچە" قوطى سىنى يوزىگە ھەم بىر نېچىتە تېلفون نەمرەسى، نېچىتە مېشھور كابارەلەردى آتى كۆرىنەر اېدى. تۆرتىنچى قوطىنى يوزىدەگى نەرسەلەرنى اۇقيالەمەدەيم، چۈنكە بىردەن تەلاتتۇب بۇلىب قالدى:

- كېلاتتىلەر!، كېلاتتىلەر!...

- كېلاتتىلەر!

بىر آزدەن سۇنگە، اېنگە سۇنگە سىستەم بىر مۇتر چايعانە قەرشى سىگە كېلىپ توردى. اۇچ كېشى اوندەن توشدى. اولردەن بىرى تۇپلەنگەن مەردەگە قەرب:

- ھەمىشھەرلەر سلام! دەدى. و اىكىنچىسى اېسە:

- اې باتىر و شرافەتلى اولوس سلام! و اۇچىنچىسى ھەم:

- بىرچە عزيزلەرمگە سلام! دەدى.

قىشلاقلىكلەر جەواب بېرمەي، كۆلەر اېدىلەر. خۇددى بىزلەرگە بورونراق كۆلگەنلەردەك. بىراق اولر پەروا قىلمەي، اىكى كېشىسى اۋرىندىق (چوكى) گە و بىرى ھەم مەنچەگە رشىد اكە نىنگە يانىگە اۋلتىرىپ، چوقۇر و اىلىق ھال-اھوال سۇرەشىپ اۋلتىردىلەر. اولردەن قەرنى كەتە بىرى سۇرەدى:

- خۇش جەنابلەر، اۋتگەن يىلدەن بېرى ھالىز قەنداق دى؟

رشىد اكە قىشلاقلىكلەردەن نەمەندەلەك قىلىپ دەدى:

- تشکر، یخشی بیز. سیز قنداق سیز؟

- بیز هم شکر یخشی بیز. چهره لریزدی شاد و خرم کؤرگنیمدن قووانچی بیز آرتهدی. تبنگریم سیزلردی دایم خوش سقله سین.

اوچ کیشیدن قیراغی اولوسگه باقیب:

- جنابلر! عزیزلریم! دموکراسی، یعنی که خلق دردلی و ایستکلریگه بیتماق. بیز دردلریزدی چاره قیلماق اوچون حضوریزگه قدم رنجه قیلگن بیز. خدا ناخواستہ چؤچیمسدن و تارتینمسدن ایستکلریز و دردلرینگیزدی بیزگه بیملال ایتینگ. سیزلردی دردلریزدی چاره قیلش بیزدی بورچی بیز دیر. کپن چؤنتگیدن بیرته سگرت قوطی سینی چیقهریب، یوزیگه قلم بیلن بیر نیمه لر بیتماقچی بؤلدی.

بیراق کیشی هیچ نیمه دهمه دی. چایخانه ده آغیر جیم-جیتلیک حاکم بؤلدی. کپن هرکیم یانیده گی کیشی سی بیلن شبیر-شبییره لی باشله دی. قیشلاقلیکلردن بیر:

- آدملر ملاریا ایستیمه سیدن جانگه بیتگنلر. ملاریا پشه سیگه قرشی باتفاقلیکلر و کؤلمکلردی پودر سپیشگه بویورینگ دبدی.

کبلگن اوچ کیشی سگرت قوطی لریگه بیتیب قؤیدیلر.

رشید اکه اولردن بیر نینگ یازوویگه دقت قیلیب، دبدی:

- جناب، ینگلیش (خطا) بیتتیز، چاغی!

"نینچه" قوطی سینی یوزیگه بیتهدیگن کیشی رشید اکه نی سوادسیزلیگینی بیلگن حالده حیرتله نیب، بیتگن نرسه سینی خط چیزیب اوچیردی و کپین بشقه نرسه لرنی بیتتی .

رشید اکه تغین اعتراض بیلدیردی . نماینده عصبانی بؤلگنیده، رشید اکه رومالینی آچیب، اوندیگی "نینچه" سگرت قوطی سینی چیقهریب، دېدی:

- کپچیرینگ، اؤتگن ییل شو ایستک اوچون منه بونداق شکل چیزگن اېدیز!

رشید اکه نی سؤزینی اېشیتیب، برچه لر بیردن کولیب بیاردیلر و حتی اولردی اؤزلری هم . قیشلاقلیکلردن بیری:

- بیز اؤقیتووچی ایسته ی بیز . بېش صنفلی مکتبگه بیر کیشی اؤقیتووچی یېترلی اېمس، دېدی .

"کېلینچه" سگرت اېگه سی دېدی:

- سیزلر حق سیزلر . بیر اؤقیتووچی بېش صنفلی درس بېرالمه دیدی . حاضر بونی بیتیب آله بیز .

رشید اکه دېدی:

- جناب ینگلیش بیتتیز، چاغی . کپین او اؤتگن ییلگی "کېلینچه" قوطی سینی اونگه کؤرسه ته یاتیب:

- اۋتگن ییلی بیزدی شو ایستگی بیز اوچون آلتی قتله شگری بېگ تی
آتینی بیتگن اېدیز، گویا. او اوچ کیشی سگرت قوطیلرینی چۈنتکلریگه قۋیدیلر.

رشید اکه سۋزیگه دوام اېتیردی:

- جناب، اۋق تېککن قلب شکلی هم، قیشلاغی بیزگه تېمیر یۋلنی اۋلش
(وصل قیلش) اوچون چیزیلگن اېدی! کپین رشید اکه تۋرتینچی قوطینی اولرگه
کۋرسه ته یاتیب:

- بو بۋش قوطی هم سیزلردن. بوگون کېلمه گن بیریزنیکی دیر.

اولردن بیرى ناراحتلیک مینن بولر نیمه دی؟ دېب سۋره دی.

- هیچ، درد. او هم درد بیدرمان. بیراق، بو سیزنیکی می یا بیزنیکی؟
بیلمه یمن.

اوچله سی اۋرینلریدن توریب، کېتماقچی بۋلدیلر. رشید اکه دېدی:

- لطفاً ویزیت کارتیزدی اونوتمنگ. التماس، ایتینگ-چی. اونده گی قایق
رسمی بیزلردی قیسی اجتماعى ددی بیزگه تېگیشلی دیر؟

مېن رشید اکه یانینگه تورگن اېدیم. اولر موترلریگه مینه یاتگنده بیرى ایتدی:

- سگرتتی تشله شی بیز کېره ک.

ایکینچیسى:

- سېن حق سن، تشله شی بیز کېره ک. بشقه بو چل ایش بېرمه یدی.

اوجینچیسی:

- اېندی مردم بیزدی قۇلى بیزدی اۇقىگنلر.

اولردى موترى جۇنب كېتگىدن سۇنگك، مردم خودى سوت اېمەدىگن
چقە لاقلردېك يېرگە ياتىب، اوياق بو ياققە آغەنر اېدىلر! (اداغ)

بلەلرنى يىغلتىمىز!

يۇلدرە بارىب-كېلىب يورگن آدملىرىنىڭ بىرەسىگە دقت بىلن قرەگن مىسىز؟
ھەمشەرلىرىمىزنىڭ كۆپلىرى نىنگ قباغى آسىلگن. اولرىنىڭ جدا آزى غىرەئادى
خوش و كولگىلىرى نىنگ سېسى نېچە متر اوزاقدن اېشىتىلەدى. بىزدە ئادى و نورمال
كىشى يۇق. يا كۆپ يىغلىمىز و يا ھەم كۆپ كۆلەمىز. بىراق يىغلىدىگنلىرىنىڭ
سانى، كۆلەدىگنلىرگە كۆرە جدا كۆپ. بونىڭ دىلىلى ھەم تورموشىمىزنىڭ درد و
قىغودن اززانچە تۆلەلىگى دىر.

اولوسىمىز يىخىراق يىغلىش و ياش تۇكماق اوچون قەبىردە بىر قىغولى فىلم يا
درام (ھندى فىلم) و يا درد و قىغودن تۆلە بىران كىتاب تاپسەلر، دراو اۋشە تمان
بارە دىلر. اگر بىران ماتم مراسىمدىن خبر تاپسەلر، درحال او بىرگە بارىب يىغلىدىلر.
اولر درواقع اۋز حاللىرىگە يىغلىدىلر.

مېنىڭ فكىرىمچە، خلقىمىزنىڭ يىغلىشى جدا اوزون اۋتمىش تارىخىگە اېگە
و اجتماعى مسألەلرگە باغلىق بۇلىب، بارە-بارە ملت نىنگ عرف و عادىتىگە ايلنگن.
مكتىمىز اۋشە بىتلرنىڭ اېنگ يىخى مکتبلىرىدىن بىرى اېدى. كۆپلر بىزنىڭ
مكتىمىزدە اۋقىشىنى اىستىر اېدىلر، بىراق مېن او مکتبىدىن قاچگن اېدىم. اۋشە مکتبىدىن
قاچىشىم دىلىلىنى ایتالمس اېدىم. لىكن اېندى او پىتلردن نېچە يىل اۋتىب، اونىڭ
دىلىلىنى ایتەمەن. "مېن يىغلىماق و ياش تۇكماق اوچون مکتبىدىن قاچگن اېدىم!"

يىغله ماق مکتبدن قاقىشگه نيمه دخلى بار؟ دېب حتماً سؤره يسييز. قولاق سالىنگ، داستانى باشدن اياغ سيزلرگه ايتيب بېرهى:

مکتبه اخلاق، شرافت و انظباطدن بحث قيله ديگن نېچه درسيميز بار اېدى. شكري بېك اؤقتووچيميز اېدى. او صنفگه كېلگنده برچه ميز جيم بؤلب، اونگه قولاق آسر اېدىك. او شونداق هم يخشى و چيرايلى گپيرر اېدى كه، اؤقووچيلر حتى نفس هم آلمس اېدىلر. صنفده چييين اوچگنده هم، قناتى نينگ سېسى اېشيتيلر اېدى!

او پيتلر، اؤتميشده گى بدبختليكلر و درد و قيغولرنى اؤقووچيلرگه يخشى شرحلب بېريب، حاضرگى تورموشگه كؤنيكيش و شكر قيليىش و ياش توكيشگه مجبور قيله آله ديگن اؤقتووچى اېنگ يخشى اؤقتووچى، دېب تانيلر اېدى.

درس موضوعى هر نرسه بؤلسه فرقى يوق اېدى. اؤتميش دردلرگه شريك قيله آله ديگن و اؤقتووچى بيلن بيرگه آه و ناله چېكه آله ديگن اؤقووچى يخشى اېدى. هر اؤقتووچى قولىدن كېلگنچه، بيزنى يىغله تيش و آه و ناله چېكيشگه مجبور قيلر اېدى...

ادبيات اؤقتووچيميز باى اؤغلى دېك دايم قيغولى شعرلر اؤقير اېدى. "تاجى كمال" شعرلرني آه و ناله بيلن اؤقى ياتگن پيتده برچه اؤقووچيلر يوكسك سېس بيلن يىغلر اېدىلر. حتى سپورت ساعتده هم يىغلىشيميز اوچون بير نيمه لر تاير اېدىلر. اؤرنك اوچون، گوده لى و سيميز سپورت اؤقتووچيميز بيرار حركتنى يخشيراق بجرالمه گنيميزده، بيزنى اورر اېدى و بيز اېسه يىغلر اېدىك!

قيسقه سى هر كوني ايچگن سوويميزدن كؤره كؤپراق ياش توكر اېدىك. بيراق بونگه قره مهى، بيز شكري بېك نينگ ساعتيني اينتيقيب كوتر اېدىك.

"شكرى بېگ" تارىخ و جغرافيه اۇقتووچىسى اېدى. او آتە-بابالريمىزنىڭ باتىرلىگى و فداكارلىكلىرىدىن اېسلەگندە، بىرچەمىز ھۆكىللىب يىغلىر اېدىك. اينىقسە اىلگىرگى توپراغىمىز كېنگىلىگى و يورتىمىز باشىگە توشگن بلا-مصىبتلىرنى گىپىرگىنىدە، درد و قىغو كۆپلىگىدىن تماغىمىز بۇغىلىب، يارىلەى دېپىر اېدى!

"شكرى بېگ"نىڭ باى اېكن لىگىنى اونىڭ كۆرىنىشىدىن ھم بىلسە بۇلر اېدى. جدا شىك كىم كىير اېدى و پولىگە ھم محتاج اېمس اېدى. اونىڭ اۋزى ھم شو مکتبەدە اۋقىگىنى اوچون، مکتىمىزدە بىر نېچە ساعت درس بېرىش و بىزنى بىلىمدن سىراب قىلىشنى اىستەگن اېدى. اۋلكەدن سۆز آچگندە بىز يىغلىر اېدىك. يورت دېگىنىدە بىيغىمىز تاووشى كۆتەرىلر اېدى و نھايت درس سۆنگىگە "آتەلر يىمىز اۋتە فداكار كىشىلر اېدىلر" دېگىنىدە، يىغى-زارى تاووشىمىز تابارە كۆتەرىلر اېدى.

بىر كون شكرى بېگ صىفگە كىرىپ كېلگىنىدە، قىافەسى اۋزىگىن اېدى. دايمگىدېك كىملىرى تۈزۈك اېمس؛ نىكتايى نىڭ توگونى آچىق؛ كۆيلىگى نىڭ توگمەسى آچىلگن؛ رىڭ-قوتى مجسمەدەى اوچگن اېدى. او انە شونداق اوست-باشى غىرمنظم حالده صىفگە كېلدى و كتە-كتە آدمىلر تشلب، صىفدە يورى باشلەدى. اۋقوۋچىلر حىرتلەنىپ، بىر-بىرلىگە باقر اېدىلر و كىشى موضوعنى بىلمس اېدى.

نھايت، او اېشىك يىقىنىدە توردى. او شونچەلىك ناراحت و قىغولى اېدى كە، مېن اونى كۆرىپ يىغلى باشلەدىم. بلەلر ھم استە-سېكىن يىغلىشگە شى لىنماقدە اېدىلر. اۋشە كونگچە، بىرىنچىدىن شكرى بېگ آتە-بابالريمىزنىڭ باتىرلىگى و قھرىمانلىگىدىن سۆزلر اېدى، كېىن بىز بلەلر يىغلىشگە باشلر اېدىك. بىراق او ھنوز گىپىرمەى تورىپ يىغلىشگە باشلەگن اېدىك. شكرى بېگ نىڭ اۋزى ھم يىغلىر اېدى. بلاخرە، او قلىتراق سېس و اوزىق-اوزىق سۆزلر بىلن دېدى:

- بلەر، بىر سىلكىنىش (زلزله) "ترگال" نى بىر بىلن يىكسان قىلدى. "ترگال" بوزىلگن... نھايت موضوعنى بىلدىك و بلەرنىنگ نالە و فریادی هم چىقىدى و برچەمىز بىرگە يىغلەدىك. شكرى بىگ نىنگ قول ايماسى بىلن بلەر جىم بولدى. او سۇزىگە دوام اېتىب:

- وطنداشلىرىمىزگە كىمكى قىلىش بىزىنىنگ مىلى بورچىمىز دىر. هر كىم قىچە يىكە قىلالسە، پول و كىم كېلتىرسىن، دەدى.

بىز شونچە هم يىغلەر اېدىك كە، حتى جانىمىزنى بېرىشگە هم تيار اېدىك. اۇقتىووچى هر بىر اۇقووچىدن بىر تە-بىر تە: قىچە بىتەي؟، دېب سۇرەب كىتابچە سىگە بىتەر اېدى.

حرمتلى اۇقووچىلەر، بىر اۋىلب كۇرىنىنگ-ا، هر كونى كۇپى بىلن ۲۰-۲۵ قروش (هر بىر تورك لىرەسى ۱۰۰ قروش دىر-يارقن) خرچى آتە-آنەلرىمىزدن آلەدىگن بىز اۋن-اۋن بىر يىش بلەرنى، اعانە بېرىشگە قىنداق مجبورلر اېدىلەر.

بىراق، شكرى بىگ تاش يورەكنى هم سوو-سىماب قىلەدىگن درجەدە اۋلگنلەر بلە-چقەلرى نىنگ اىنچلى حالى حقىدە آب و تاب بېرىپ قىغولى سۇزلر اېدى. نھايت، برچە بلەر پول كېلتىرىشگە قرار قىلدىلەر. بىرى بىر لىرە دېسە، اىكىنچىسى بىر يىرەم لىرە و بشقەسى اىكى لىرە دېر اېدى.

مېن بلەلىگىمدن كۇنگىلچن و يورەگىم نازك اېدىم و شو اوچون هم كۇپ قىيناقلر و ضررگە دوچ كېلگن من. شكرى بىگ، سىزلر بو تىنچ و ايسىق بېردە راحت اۋلتىرگن سىز. لىكن "ترگال" دە اىنى-آغە و آپە-سىنگىللىرىنگىز توپراقلىرىنىنگ آستىگە قالگنلەر دېگىندە اۋزىم و تىلىمنى توتالماي، تېلبەلرچە بقىرىپ بىياردىم: اىكى يىرەم لىرە!

شکری بېگ باش ایملب تشکر قیلدی و آتیم قرشی سیده: اؤن یشر، ایکی
یریم لیره، دېب بیتیب قۆیدی.

او بیتلر، یعنی اؤتتیز ایکی ییل بورون (داستان یازیلگن بیت، نې بوگونگی
پیت-یارقین) ایکی یریم لیره میز حاضرگی اؤن بېش لیره گه تېنگ اېدی. مېن کېسکین
احساسات و هیجان طفیلی نیمه قیله آتگنیم نی ییلمس اېدیم.

شکری بېگ قیته سؤزلشگه باشله دی: بله لر یتیم بؤلگنلر، آنه لرینی قۆلدن
بېرگنلر. مېن قلتیراق سېس ییلن دېدیم:

- اوچ لیره! شکری بېگ تغین دوام اېتدی:

- وطنداشلریمیز سیزنینگ کمکلرینگیزگه محتاجلر!

- بېش لیره! دېب بقیردیم.

- دینداشلریمیز بیچاره بؤلگنلر!

- آلتی لیره، جناب!

تاووشیم بوتون صنفنی تۆلدیرگن اېدی. کۆزیم، صنفداشلریم نینگ یاشدن
تۆله کۆزلریگه توشگنده، اختیاریم قۆلیمدن کھتیب، اؤزیمنی توتالمه دیم و جناب
یېتی لیره! دېب بقیردیم. عیناً قۆنغیراق (زنگ) چلینگنده: اؤن لیره! دېب بقیردیم.
یخشی هم که قۆنغیراق چلینگن اېکن، عکس حالده شکری بېگ سؤزلری نینگ
تأثیریده یوز لیره و یا مینگ لیره هم دیشیم هیچ گپ اېمس اېدی.

كۆپ يىغلهگن اوچون كۆزلىرىم قىزەرىپ كېتىگن اېدى. اويگه كېلگنىمدن سۇنگ، آنەمگه يېر سىلكىنىشىدن ضرر كۆرگنلرگه اۋن لىره كمك قىلەيلىك دېگنىمدە، يوزىمگه شونداق يېر قتيق ترسكى توشىردىلر كه، كۆزىم آلدى قرانغو بۇلىب، تېگره گىم گه ايله نىب كېتىدىم.

اېرتەسى مکتبگه بارمەدىم. يىخشى اۋقووچى بۇلسم هم، مکتبگه بارالمەدىم. كوچه لردە سنقىب يورر اېدىم. اېندى سىزلرگه ايتماقچى من:

بلەلرنى يىغله تيش اۋرنىگه، اولرنى كولدېرسك يىخشى اېمس مى؟ (اداغ)

بویورتمه بیانیه

نېچینچی قتله قماقدن چیققنیمده ایشسيز، پولسيز و دوستسيز اېدیم. ماجرادن خبری بؤلگن اېسکی اورتاقلریمدن بیری دېدی:

- سېنینگ ایشسيز و پولسيز اېکنینگ چیندن هم حیف.

- خی نیمه قیلەى، دېپسن؟

- اېرتەگە قاشیمگە کېل، سېنى دوستلریمدن بیری ییلن تانیشتیره من. سېنگە اؤخشش بیر کیشی اونگە کېرەك. اېرتەسى اورتاغیم مېنى دوستی ییلن تانیشتیردی. او بوتدوز اېکن و عیالترینگ ایاق کیمى نى بیتیم (قرارداد) اساسیده تیکر اېدی.

او پیتده تورکیه ده دموکراسی اېندیگینه سېکین-سېکین رواج تاپەیاتگن اېدی. هیچکیم بیراونینگ سؤزینی اېشیتمس و برچەلر تورکیه نى زوال و نابودلیکدن قوتقرماق اوچون وکیل بؤلماقچی اېدیلر.

او پیت سیلاولر فصلی اېدی و کفاش دوستیمیز هم اؤزینی کاندید قیلیب، برچه رسمی باسقیچلرنی اؤتکەزیب، کورهش میدانیده آتشین بیانیه بیتیب بېریش اوچون مناسب بیر کیشینی ایزلب یورگن اېکن. او بیتیلگن بیانیه نى یادلب، خلق الله حضوریگە ایراد قیلماقچی اېکن. او ایتر اېدی:

- مملکت نینگ مینگلرچه ایشچیسى مېنى آت و نشانیم بیلن تانییدی. بو توده لر نینگ حق-حقوقیدن دفاع قیلیش مېنینگ کبله جک ریجه م دیر. مېن اولرنى خوجه یینلر و بادارلری ظلمیدن قوتقرماق اوچون کوره شه من. اگر بو ایشچیلر نینگ تورتدن بیرى هم مېنگه رأى بېرسه، مېن وکیل بۇله من.

او تورکیه نینگ رواجله نیشی و ترقیاتی اوچون کۆپ ریجه لر ی بار ابدی. بیراق افسوس که سوادسیز ابدی و کبله جک ریجه لرینی بیتالمس ابدی. شونینگ اوچون، بیر یخشی بیانیه یازیب بېریشنى مېندن ایسته دی.

مېن ایستگینی اینابتگه آلیب، یخشی بیر بیانیه بیتیب بېردیم. حافظه م ایش بېرگنیچه اؤشه بیانیه ده بو مطلبلرنی کیریتگن اېدیم:

بیرتیق جورابلرنی یوقاتگندن اؤزگه نرسه نکیز بۇلمسه ای عزیز ایشچیلر! سیزلر اؤزینگیز توقیگن جورابلردن کییشگه حقینگیز یوق! توقیگن تکه لرینگیزدن فایده لسنگیز! تیککن بوتلرینگیزنی کییسنگیز! اؤزینگیز قورگن اویلرده یشه سنگیز. حال بو که بشقه لر کییه دیلر و یشه دیدیلر. اېندی اؤزگه لر اوچون ایشلش و بشقه لرگه فایده کبلیتیشنی بس قیلینگ!

اولر سیزینگ محنتینگیز طفیلی آپارتمانلر، دنغیلله مه اویلر، لوکس موترلر ساتیب آله دیلر. حال آنکه، سیزلر قشاقلیک و آچلیک بیلن دایم آلیشیب یوریب سیزلر. اولرینگ ظلم و ستملرینی یوق قیلیش یتى اېندی کېلدى!...

او پیت بونداق سۆزلرنی ایتیش ممکن اېمس ابدی. (بیراق اېندی قرهنگ که بیملال ایته من!)

بیتهن بیانیه مردککه معقول بؤلدی. او یریم ساعتدن سؤنگ ۱۰ لیره بېردی. کپنلری بیلسم، او ۲۰ لیره بېرگن اېکن، لیکن دوستیم ۱۰ لیره سینی اؤزی نینگ کمیشنی اوچون اؤلجه قیلگن اېکن! خدا برکت بېرسین، او بیتلر نینگ ۱۰ لیره سی هم اؤشنداق ۱۰ لیره اېدی-ده!

مېن او زمانده هر بیر داستانیم نی ۲/۵-۵ لیره ساتر اېدیم. اگر شونداق بیانیه لر نینگ مشتریسی بؤلگنده، ایشانیگ کونیده ۱۰-۲۰ ته سینی یازیشگه هم تیار اېدیم.

کاندیداتوریمیز بیانیه نی یادلشگه کیردی، بیراق قنی مطلبلرنی یادله ی آله دیگن اؤشه میه؟ اېنگ یمانی شو اېدی که، او "سیز" و "اولر" نینگ اؤرنینی خطا قیلیب، المشر اېدی. مثال اوچون:

اولر گؤزل و حشمتلی قصرلریده ناز اویقوده یاتگنلریده، سیزلر شوشب کپتگن تامی چکک قیله دیگن کلبه لرینگیزده، او یاقدن بو یاققه قاچیب یورگن سیز. دېگن مطلب اؤرنیگه، او:

سیزلر گؤزل و حشمتلی قصرلرده ناز اویقوده یاتگنلرینگیزده، اولر شوشب کپتگن تامی چکک قیله دیگن کلبه لریده، او یاقدن بو یاققه قاچیب یورردیلر!

مینگ زحمت بیلن اونگه بیانیه نی یادلته آلدیم. کاندیداتور نینگ فکریچه، بیتلگن بیانیه اؤشه وقتگچه ایراد قیلینگن جدا زور بیانیه اېمیش. بیراق یماق بختیمیزگه بیانیه نینگ اېندی اوچ-تؤرت سطرینی ایتگنده، میتینگگه پولیس داریب، کاندیدینی اوشلب، پولیس اداره سیگه آلیب کپتدی.

او یېرده، بیانیه‌نی بیتگن آدم نینگ آتی و آدرسینی اوندن سؤره‌گن اېدیله و دراو اوشلب آلیشگه شی تورگن اېدیله. لیکن اگر مېنی اوشله‌سه لر کۆپ مدت قماقده قالب کپتیشیم نی بیلیم:

- بو بیانیه‌نی پُسته خانه قرشی سیده‌گی کیشیلرگه نامه یازده‌دیگنلردن بیری یازگن و مېن اوننی تانیمه‌یمن، دېب جواب بېرگن اېدی.

او بونداق آسانگینه پولیس چنگیدن قوتیلامس اېدی. لیکن مغازه‌نینگ آدرسی، هرکونی بازارگه تیکیب چقه‌ره‌دیگن بوتلری نینگ سانی، چکلری نینگ نمره‌سی و بانک اعتباری حقیده‌گی اولرگه بېریلگن معلوماتلر کۆره، پولیس اوننی بیر شریف و حیثیتلی وطنداش صفتیده تن آلیب، قویب بییارگن.

او قویب بییاریلگندن سؤنگ ۵-۶ ته آتشین بیانیه یازیشیم نی بویوردی. هرچند او سیلاوده ییقیلدی، بیراق بو بدچانسلیک اېدی. چونکه اوننی یینگیب، سیلاونی یوتیب چیققلرنینگ فهم و شعورلری اوندن چندان کۆپ اېمس اېدی!

شونداق قیلیب، مېن بیلن او دوستله‌شیب قالدیک. قچان که اونگه بیران بیانیه کپره‌ک بؤلیم قالسه، البته که مېنگه مراجعت قیلر اېدی. او حتی بیر کونی قیزی نینگ نکاح توییده اؤقیله‌دیگن بیانیه‌نی مېندن التماس قیلدی. ایتیشلریچه، کییاوخیل آبرولی و معتبر عایله‌لردن اېمیش، گویا و او مېن تیارله‌گن بیانیه ارقه‌لی اولرگه چندان کله‌سی بؤش آدم اېمسلیگی‌نی کۆز-کۆز قیلماقچی اېکن!

ایسته‌گن بیانیه‌سینی تیارلب بېردیم. او قاشیمدن کپته‌یاتگنیده داکترلرنینگ فیسینی بېره‌دیگندېک، آلدیمگه ۵۰ لیره قویدی.

او پيتلر هر بير داستانيمگه شيرينگينه ۱۰۰ ليره بېرر اېديلر. شو باعث، پولنى
آلمه ديم.

- اگر المه سنگ خفه بوله من، بشقه آلدینگه کېلمه يمن، دېدى.

- اختيارينگيز، هروقت بيانيه کېره ك بولسه تشریف کېلتيرينگ.

كېنلرى اېشيتسم، او بيتيلگن بيانيه نى تويده اوقيب، برچه گه كولگى بولگن
اېكن. كانديد دوستيم بيانيه نينگ بير بوليمى نى اونوتيب قالگن، كېين چونتگيدن
بيانيه نى چيقوماقچى بوليب، قولگه كفاشليك ايشيلريگه عايد رقملىر و معلوماتلر
بيتيلگن نېچه ورق کېليب، چيقرگن و اولرنى شونداق اوقېگن:

عزيرلريم، اېندى كه قوللرينگيزنى بير-بيرينگيز قوليده كوريب توريب، جدا
قوانيب سيزلرگه يخشى اېرته ايسته يمن. اېرته كه ۲۰ جوره عادى زنانه و ۳۰ جوره
هم بندلى زنانه مسيو هيرستاكى گه تيارلب، ماركېتيميز آخريگه يېتكه زيب بېريشيم
كېره ك!

كونلردن بير كون تغي ن مېنى اېسلب کېليب:

- قوليم يېتگينگه. مشكليم نى فقط سېن يېچه آله سن. كمكينگ كېره ك
بولدى، دېدى. او سوزيگه دوام اېتېب:

- اوغليم انجنير بولماق اوچون بېش ييل دير كه آلمانگه كېتگن. او مېنگه
نامه يازيب، ايكي اياغينى بير اېتيككه تيقېب، تحصيلينى چله قېليب وطنگه
قيتماقچى. مېن نامه بيتيب، يلىنېب-يالواريب بير آز بشقه هم چيدهب، اوقيشينگنى
توگت و انجنير بوليب قيتگن، دېسم هم قولايگه كيرمه ي قيتيب کېلماقچى. اېندى

سېن بيران جانگداز شعر اونگه ياز، بلکه شيطان نينگ اېشگيدن توشيب، کونسه، دېدى.

اوغلى يازيب ييارگن نېچيته نامه سيني اوقيب، او شو ۵-۶ ييل ايچيده نه يلغوز اوقيب انجنير بولمه گن، بلکه ۵-۶ مينگ ييل بشقه هم اوقيسه انجنير بولالمه يدى. بو ايشلردن اونينگ مقصدى، فقط آتە سیدن کوپراق پول اونديرش ابکنى بيليندى.

قيسقه سى مناسب بير شعر يازيب اونگه بېرديم. او بو قتله هم پول بېرماقچى بولدى:

- ياغ آلمه يمن.

- خواهش قيله من. آلمه سنگ بشقه آلدینگگه کېلشگه يوزيم بولمه يدى.

- قره، اېندى مېن و سېن دوستله شيب قالگنمىز. سېن قيين کونلريمده قوليم تنگ بولگن پيتده قوليمدن توتيب، کمکلشدينگ. قچان که ايسته سنگ، قاشيمگه کېله بېر. اما شرطى شو که هيچ قچان پول-مولدن سوزله مسنگ!

کۆپ ييللر اوندن خبريم يوق اېدى. نيمه بولدى يو اوکونلرى کوزلرى ياشدن تولگن حالده قاشيمگه کېلېب، دېدى:

- قرين آتەم عمريني سېنگه بغيشله دى.

- تسليت ايتە من. بو سېنينگ سونگى غمينگ بولسين، انشاء الله.

- اېرتەگه جنازه نى فلان مسجده اوقيمىز.

- جۇپ يىخشى ، مراسمگە حتماً اشتراك اېتمەن .

- آلدینگگە بىر التماس اوچون كېلدىم .

- بويورینگ ، لطفاً!

- قبرستاندە اونینگ قبرى اوستيگە اۇقيلەديگن بىر بيانە اىستەيمەن .

- اگرچه ايشيم باشىمدن اشىب ياتىدى و جدا بندەن ، ليكن التماسىنگنى رد اېتمەيمەن . كۆز اوستيگە ، عصر چاغلىرى كېلىپ آلكين .

- اما بيانەنى مېن اۇقىمەيمەن . التماس اونى سېن اۇقىسىنگ . نجات كە شوگينە خواهشىمنى قبول قىلمەسىنگ ؟

- نيمە ؟ ... مېن اۇقىمەن ؟ آخر مېن او رحمتلىنى قچان تانىمەن ؟

- التماس ، سېن اېندى ايلگرگى او گىنام يازووچى اېمىس سەن . بىرچە خلق خدا سېنى تانىدىلەر . سېنىنگ لطفىنگ مېن و رحمتلى قەيىن آتەم اوچون كتە افتخار ! سېن خو دوستمىز دەپ ايتگن اېدىنگ -كو !

اونىنگ شەلىگى و مېندەن اۋزى و مغازەسى ريكلامى اوچون فايدهلنماقچى ليگىنى يىلدىم . بىراق كۈنگىم نازكلىگى و طبعىم يوشاقلىگى باعش ، كىشى اۋزىمدەن رنجىگنى يا مايوس بۇلگىنى ايتەمەيمەن . اينىقسە اۋتمىشەگى ۱۰ لىرەگە بيانە بيتىب يورگن آغىر چاغلىرىنى اېسلب ، اېندى اگر التماسىنى رد اېتسەم ، مېنى ناسپاس و قدر بىلمەديگن آدم اېكن دەمەسەن ، دەپ قبول اېتدىم :

- خوب، اېندی شله سن، قبول قیله من. بیراق ایتگین-چی، قهیین آته ننگ قنداق خوی-خاصیت و بېلگیلرگه اېگه اېدی؟

- هیچ، نیمه دبی. او چندان آدم اېمس اېدی!

- تورموشیدن ایتیب بېر!

- رحمتلی یورتیمیزنینگ مشهور دانگهیی چاقوکشلیردن اېدی. کۆپ قتله عسکرلیک خدمتیدن قاچیب، نهایت ۵۰ یشرلیگیده ترخیص آلیشگه موفق بۆلدی.

کۆپ مراتبه هم چاقوکشلیک، اوروش-جنجال قیلیش، آدم اۆلدیریش و بشقه جنایتلری طفیلی قملگن اېدی. او زمانه سی نینگ اېنگ بېشرفلیردن بیری اېدی. اۆلگنی یخشی بۆلدی، چونکه مملکتدن بیر میکروب کملمدی.

- بونداق بیر مشهور و آت-آوازله لی آدم نینگ قبری اوستیگه قنداق قیلیب بیانیه بېراله من؟

- سېن قیلاله سن. سېندن بشقه آدم بونینگ عهده سیدن چیقالمهیدی. دوستلیگیمیز حق حرمتی اوچون هم بۆلسه التماسیمنی رد اېتمه.

اېرته سی جنازه تشیع بۆله دیگن مسجده گه باردیم. بو جنازه دن تشقیری بشقه بېشته جنازه هم کۆپ گللر بیلن بار اېکن. نیمریکه بۆلگن بۆلگن بۆلسه جنازه اۆقیلیب موتر و امبولانسلرگه مینیش چاغی یوز بېردی.

مسجده ده آدملر شونچه لیک گوجوم اېدی که ایت اېگه سینی بیتیرر اېدی. آدملریننگ سورا-سورلری بیلن موترلردن بیریگه مینیب آلدیم. بونی قره ننگ که، اۆشه باشدن مېن بیزنینگ جنازه میزگه تېگیشلی بۆلمه گن موترگه مینگن اېکنمن.

قبرستانگە يېتىپ بارگىمىزدىن سۇنگ، آدملىرى تەدەين ايشلىرى و قارىلار ايسە قرآن تالوتىگە مشغول بۇلدىلار. شوندا مەن يورتىمىزگە كۆپ خىدمەت قىلگن بىر خانم نىنگ جىزاسى اوستىگە كېلگىم نى بىلدىم. كاندىداتور دوستىم نى قىچەلر اىستىسىم ھم، لىكن تاپالمەدىم. او بىرەر گوشەدە حسرت و قىغۇ ياشلىرىنى تۇكىب اۇلتىرگن دىر، دەپ اۇيلەدىم. اېندى بشقە بىراونىنگ قبرى اوستىگە ادەشىب كېلگىم گە ھىچ قىداق شك-شېھە يۇق اېدى.

اويوشمەلر، تىجارت اتاقلرى رىاستى، پىشەورلر و اصناف تماندىن كېلتىرىلگن گل چىنلرلى قىر اوستىگە قۇيىلگندىن سۇنگ، بىانىەگە نوبت يېتىدى. شوندا مەن دراو اۇزمنى بىر آز بلندىراق جاىگە يېتكىزىپ، شونداق صحىتگە باشلەدىم:

- مرحوم و مغفور اۇلكە سپورتى نىنگ مشهور چەرەلرىدىن سەنلر اېدى.
چاقوبازلىك رىشتەسىدە اۇلكە مىزىنىنگ رىكوردلى لرىدىن اېدى.

قولاغىمگە ھەممە كېلدى، بىراق بونىنگ شونداق مراسىملردە يوز بېرەدىگن مردم نىنگ درد و الملىرىدىن كېلىپ چىققن، دەپ اۇيلەدىم.

- خدا رحمتلى يورتىمىزنىنگ تانىقلى وطنپرستلىرىدىن اېدى. او عمرى نىنگ اېنگ يىخى دىملىرىنى عىسكىلىك قىلىپ، خىلق خىدمىتىگە اۇتكىزدى.

غەلە-غولە كۆپەيدى. "بو كىم بۇلدى؟"، "جىم بۇل!" و "بونى ھىدەنگلر!" كىبى سۆزلرنى ھم اېشىتىدىم.

- رحمتلى استىداد و اتى دىموكراسى دورىدە كۆپ يىللرنى قىماقدە اۇتكىزدى.

بقیر-چقىرلر كوچه يدى و سۆكيشلر آرتدى. حاضر كيشيلر خودى بىراونى قولگه توشيره آتكندېك، حلقه لىنى تارراق قىلردىلر. قرهنگك كه شونداق بىر قلتىس و نازك پىتده كانديداتور اورتاغىم نجات فرشته سى سىنگرى تاپىلىب كېلىب، دېدى:

- اې بابا قەبەرلەردە بۇلدىنگە. اىكى ساعىدىن بېرى سېنى اىزلەيمەن. بىزىنگە جنازە و قەبرىمىز مەنە او يەردە. گل چىنەرلىمىز ارەلەشىب كېتىگەن اېكەن.

اوچ دستە گلنى دوستىم و اىكىتەنى ھەم مەن اىب، قەيىن آتەسى نىنگە قەبرى اوستىگە كېتىدىك. بىراق بىيانە بېرىشىم اوچو او يەردە ھىچكىم يۇق اېدى.

اورتاغىم قەبر اوستىگە گللىرىنى قۇيىپ، قارىلر و گدالرگە بىر آز پۇل تىرتىگەن سۇنگە، اىكلەمىز قەبرىستان نىنگە كىتە اېشىگىدىن چىقىپ، شەر تمان جۇنەدىك. يۇلدە او مېنگە باقىپ، دېدى:

- نطق قىلالمە گىنىنگە واقعا حىف بۇلدى.

- نىمە قىلەى گللىر، موتىرلر، مردم اىنىقسە جنازەلر آلدىمدەن ارەلەشىب كېتىدى. شو اوچون ھىچ نرسە قىلالمەدىم. جدا يىخشى بىيانە بىتىگەن اېدىم.

- سىزدەن بىر التماس قىلىمە مەكەن مې؟

- خواھىش قىلە مەن.

- اېندى اۇشە بىتىگەن بىيانە نىنگىزنى كۇپ تىراژلى بىرار روزنامەدە نىش قىلىشىنگىز مەكەن مې؟

قۇلىدىن قاچىپ قوتىلماغىم اوچون:

- البتە، بۇلەدى. سىز ايتمه سنگيز هم، اوزيم قيلماقچى اېديم!

موتردن توشيب خيرلشماقچى بۇلگن بيتده، او دېدى:

- بير نرسه نى ايتماقچى اېديم:

- تېزراق ايتىنگ، ايشيم بار.

- قهين آتم نىنگ قبرى اوستيگه بيانيه بېرگىنىنگ نى بيله سن مى؟!

- ياغ.

- اونده اېشيت: بيز اوستيگه تورگن قبرگه قهين آتم نى قۇيماقچى

بۇلگنلريده، قره سم اونىنگ اۋرنيگه اۋشه خاتىنى قۇياتيدىلر. بيراق مېن سېسىم نى
اصلا چىقرمه ديم. سېن قبرنىنگ يوزيگه باق، اونىنگ ايچيده نيمه ايشىنگ بار!!

(اداغ)

عرصاتده قالگن اوی!

او اویگه کوچیب بارگنیمیزنینگ ایکینچی کونی اېدی. اۋنگ تماندهگی قۋشیمیز خوش صحبت کېکسه بیر کیشی اېکن. او مېنگه:

- اگر بو اوینی کرایه آلمسنگیز جدا یخشی بۇلر اېدی، دېدی.

ناراحتلیک ییلن قری آدمگه باقیب، دېدیم:

- اما آته جان، زمانه نینگ رسمی بونداق اېمس. ینگ قۋشنی کوچیب کېلگنده، معمولگه کۋره قۋشیلر کۋرگنی کېلیب، اونگه خوش کېلدینگیز، دېب ینگ اویده تینچ و بختلی یشلرینی ایستر اېدیلر. بیراق سیز افسوس که خوش کېلیب سیز او یاقده تورسین، بیرینچی قتله بیزنی ناراحت قیلووچی سۋزلرنی ایتدینگیز.

چال ساووق قانلیک ییلن دېدی:

- اوکه جان، مېن سېنینگ خیر و صلاح نگی ایستر اېدیم، که ایتدیم. بیراق شونی بیلیب قۋی که، بو اویدن بو محله اۋغریلرینینگ ایاغی هیچ قچان اوزیلمهیدی.

- ايشانيش قيين. اخير قنداق قىلىپ بيزنىڭ اويگه اۋغريلر كېلسه يو، بشقه اويلرگه بارمسه؟!

كوچه ميزده گى بقاللىكدن سگرت آلماق اوچون ناراحتلىك بيلن اويدن چىقدىم. سگرت آلگنيمچه، دېدىم:

- چىندن هم عجايب نافهم آدملىر بو دنيا موزده يشه يديلر!

- نيمه بوليدى، جناب؟ دېب سۋرەدى بقال.

- اۋنگ تمانىموزده گى بير اخماق چال يشىنى يله سىز مى؟

- ھە، يله من.

- بوكون كېلىپ خوش كېلدىڭىز دېش اۋرنىگه:

- بو يېرنى كرايه آلمس ليگىز كېرەك ابدى، بو اويگه اۋغريلر كېلىپ- كېتە دىلر، دېدى.

بقال دېدى:

- اتفاققا تۇغرى ايتىدى. اگر او يېرنى آلمە سنگىز يخشى بۇلر ابدى. چونكە بو محلە اۋغريلرى نىڭ اياغى او اويگه آچىق!

اونگە ھىچ نيمە دېمىسدىن اچىندىم. ناراحت حالده اويگە كېلدىم. كېچكى اوقاتدن سۇنگ، سۇلدەگى قۇشنىمىز خاتىنى و بلە-چقەلرى بيلن اويىمىزگە كېلدى. يريم كېچەسى اويلرىگە قىتكىنچە، اپر و خاتىن بير آواز بيلن دېدىلر:

- بو اوى جدا يخشى اوى، بىراق ايزچىل اۋغرى اونگە توشەدى.

اۋشە كېچە، نىمە اوچون اۋغرى شو اويگە كېلەدى، بشقە اويگە بارمەيدى؟
دېب سۇرالمەدەيم.

خاتىنىم ناراحتلىگىم نى كۆرىپ، دېدى:

- عزيزىم كۆپ ھم ناراحت بۇلمە. بو زمانە نىنگ آدملرى كرايە نشىنى
چىقماق اوچون مىنگ و بىر يۇلنى اۋىلب تاپەدىلر. بو ھم اۋشە يۇلردن بىرى دىر.
بىزنى قۇرقىتىپ، بو بىردن چىقارماقچىلر. كرايەسى ارزانلىگى اوچون يا اۋزلىرى
آلماقچى يا ھم بىرار قوم-قورىنداشلىرىگە آلىپ بېرماقچىلر، دېب اۋىلەيمەن.

خاتىنىم ايتگن سۆزلىرى بىرحدگچە منطقى كۆرىنر اېدى، بىراق بونگە قرەمەى
اۋشە كېچەسى اويقو كۆزىمگە كېلمەدى. اۋغرى يا اۋغرىلر بىلن وعدەم باردېك
اويغاق ياتدەيم.

توننىنگ يىمىدە بىر نىمەنىنگ تېككەن سېسى بىلن اويغايىب كېتدەيم.
اۋرىمىدن تورىپ، تېزدە ياستوق آستىدن تىفنگچەنى آلىپ شى توردەيم.

- قىمىرلەمە، قىمىرلەسنگ آتەمن. ھمە بىر قىب-قرانغو اېدى. نابىلدىگىم
اوچون سويچ لىنىنگ جايى نى ھم بىلمس اېدەيم. بىراق ھر قەلەى پشەلب تايىپ،
چراغنى ياقشىم كېرەك اېدى.

يورىپ سويچنى اختەرىپ، دىوارمە-دىوار پشەلب يورگىمىدە اياغىم بىر نىمە
گە بند بۇلىپ، بىقىلىپ بېرگە توشدەيم. مېن اۋغرى اياغىمگە چىل بېرىپ بىقىتىگىنى
بىلىپ، اۋق اوزماققە تىمىم آلدەيم. بىراق افسوس كە تىفنگچە قۇلىمىدن توشىپ،
قرانغودە تاپالمەدەيم.

شو چاغده قرانغوده بدننى لرزەگە تشلەيدىگن يوكسك فاه-قاهلەگن كولگى
تاووشى اېشيتىلدى. اۇغرىنى خطاب قىلىپ دەيدىم:

- او مردكە، بىرار فىلمى صحنەنى اۋىناتىب بىز، دەپ اۋىلەدىنگ مى؟ اېركك
بۇلسنگ، اۋزىنگنى كۇرست، كېين سېن بىلن حساب-كتاب قىلەي؟

- سويچ نى اختەرىب يورىب سن، چاغى؟ سويچ كىرىش اېشىك نىنگ
اۋنگ تمانىدە. برچە كرايه نشىنلر سويچنى تاپەن، دەپ آواره بۇلەدىلر!

- بو گىلرنى اوياققە قۇيگىن. اگر قۇلىمگە توشسنگ، نىمە قىلگىمنى بىلەن

مى؟

- بىلەن، بىراق چراغنى ياقىشگە اجازە بېرىنگ!

بلاخرە سويچ نىنگ سېسى اېشيتىلىپ، اتاق ياختى بۇلدى. اۋشندە يىقىلىپ،
مىزىنگ تگىگە بارگىمنى بىلدىم. خاتىنىم ھم جان ھوليدن منجە (تخت) نىنگ
آستىگە يىشىنىپ آلگن اېدى.

مېنگە ايكى برابر كېلەدىگن بىر كىمسە تېپەمدە تورگن اېدى. تورسم
گودەمنى كۇرىب، جراتى يەنە ايكى برابر آشمەسەن، دەپ يىقىلىپ ياتگن اۋرنىمدن
تاووشىمنى غۇرراق قىلىپ دەيدىم:

- خۇش، سېن كىم سەن اۋزى؟

- نوكرىز، اۇغرى!

- اما نظرىمده اۇغرى كۆرىنمەيسن. اگر بىزنى قورقۇتىپ بو يىردن كۆچىرماقچى بۇلىپ كېلگن بۇلسنك، يىھودە ايش قىلىپ سن. اېندى يىخشى كۆزلرىمگە قرەگىن.

مردك دېدى:

- حاضر اۇغرىلىگىم يا اېمسلىگىم نى كۆرسەتىپ قۇيەمن.

اوندن سۇنك، او دراو حركت قىلىپ اويدەگى دردگە يرهيدىگن نرسەلرنى يىغە باشلەدى. اولرنى كتە بىر روجايىگە باغلب توريب:

- اونده بو پېرنى سىز اۇزىنگىزگە ياتاق (اوخلش اتاقى) قىلىپ اېكن سىزلر-ده. ايلگركى كرايه نشىنلر بو اتاقنى نشىمن اتاقى قىلگن اېدىلر. اوندن ايلگرگىسى هم!

- سېن اۇغرىلىك قىلماقچى سن، چاغى. سېندن شكائت قىلماقچى ليگىم نى بىلەسن مى؟

- بار، كىم گە شكائت قىلسنك، قىلەبېر. اگر شو يىردەگى پوليس حوزەسىگە بارسنك، حوزە آمريگە مېن تماندن هم سلام ايت!

- اما مېن حوزەگە باريب كېلگونىمچە سېن قاچىب كېتەسن.

- يۇق، قاچمەيمىن، دېب سۇز بېرەمن.

- يۇق، شونداق قىلىپ مېنى "نخود سياه"تىنگ ارقەسىگە بىبارىب، اۇزىنگ بار-ياغىمىزنى آلىب كېتەسن. اگر سۇزىنگ چىن بۇلسە، قۇل-اياغىنگى بىغلشگە رخصت بېر. اۇشندە...

خاتىنىم شاوقىنلەدى:

- آھاي مردم... كىمك... كىمك... كىمك قىلىنگلر، اۇغرى كېلگن!

برچە محل مردمى اېشىگىمىز ارقتە سىگە تۈپلەنىپ تورگندېك، بىر دىقە
اىچىدە ھەملرى اويىمىزگە كىرىپ كېلىدلىر.

قۇشنىلر ساووق قانلىكلرىنى قۇلدن بېرمەي، بىرىرىلرى بىلن سۇزلەماقدە
اېدىلر.

- آ آ آ... بو اويگە ىنە اۇغرى كېلىدى!

- تاختە... قرەي... بو قتلە كىم دىر؟

قۇشنىلر ارەسىدە حتى اۇغرى بىلن سلاملەشىپ، حال-احوال سۇرەشگنى ھم
بار اېدى!

اۇغرى ھم پرواسىزلرچە كېرەكلى نرسەلرنى يىغىش بىلن مشغول اېدى. مېن
اېسە قۇشنىلرگە باقىب:

- اورتاقلر، بو اۇغرىنى بىلشە كىمك قىلىنگلر. كېىن حوزەگە خبر
بېرىلىك، اونى كېلىپ آلىپ كېتىنىلر، دېدىم.

- والله بو حقدە بىر نىمە دىيالمەيمىن، نىمەيى كە قىلسىنگىز اختىيارىنگىز. اما
نظرىمدە بىھودە ايش قىلەسىز.

مونداق بىر عىجب و غرىب بېردە ىشەياتگىمدن شاخ چىقرگنىم گە سل
قالدى.

خاتینیم کبلیتیریب بېرگن ایپ بیلن اؤغرینی یخشی چندیب بقله دیم. او هم هیچ قنفاق مقاومت سیز قرشیمده تیککه توره بېردی.

مردکنی یخشی چندیب بقلب، اتاقلردن بیریده قنب قویدیم. کپین خاتینیم بیلن نفسک اوریب، حوزه گه باردیک و ماجرانی باشدن-ایاغ پولیس گه ایتدیک.

پولیس آمری بیر آزدن سؤنگ اویمیز آدرسنی سؤره دی. خاتینیم انیق آدرسنی اولر اختیاریکه قویدی.

آمر آدرسنی کورگندن سؤنگ، آه چکیب دېدی:

- آها... ینه اؤشه اؤی؟

- هه جناب، ینه اؤشه اؤی!

- بیز بو موضوعه اره لسه آلمه میز. چونکه اوینگیز بیزنینگ حمایه ساحه سیدن تشقریده دیر.

- اونده بیز نیمه قیلیشیمیز کبره ک، جناب؟ او بیچاره مردکنی بیکارگه ایپ بیلن چندیب بقلب قویگن بیز می؟

- اگر اوینگیز بیر آز یوقاریراقده بؤلگنیده، بیزگه باغلیق بؤلر اېدی. اؤشنده بیز موضوعنی کوریب چیقرالر اېدیک!

خاتینیم دېدی:

- لیکن کرایه آلیش اوچون او یانیمیزده گی اوی بؤش اېمس اېدی.

شونده، بیز آلگن اوی عیناً ایکی حوزه حمایه منطقه سینینگ اۋرته سیده گی
چېگرده جایلشکنینی بیلدیک .

آمر دېدی:

- سیزینگ حمایه وی منطقه نگیز (...) حوزه سیگه تېگیشلی دیر .

بو حوزه اویمیزدن انچه اوزاقده جایلشکن اېدی . شونینگ اوچون ، خاتینیم
بیلن او بیرگه بیتیب بارگنیمیزده تانگ آتگن اېدی .

او پیرده هم ایلگرگی حوزه گه اۋخشش بعضی نرسه لرنی سۋرهب ، بیز هم
بعضی نرسه لر ایتدیک . نهایت ، پولسلردن بیری دېدی :

- آ آ آ ... ینه اۋشه اوی ؟

- هه جناب ، اۋشه اوی !

- اویینگیز اۋشه اویدن بیرگینه اوی قویراقده بۋلگنیده اېدی ، بیزینگ
حمایه وی ساحه میزگه کیرر اېدی . بیراق حاضر اویینگیز بیزینگ منطقه میزدن
تشقریده تورگن !

خاتینیم دېدی :

- خدا او بیچاره مردککه رحم قیلین ، اونی جدا قتیق چندیب بغله گنمیز ،
چاغی !

- ایتینگ -چی ، اویمیز قیسی منطقه ده جایلشکن ؟ دېب سۋرهدیم .

- اوینگیز ژاندارمری (چېگره چیلر-سرحدی) منطقه سیگه تېگیشلی دیر. بیز اولر نینگ منطقه سیگه دخالت قیلامه ییمیز. سیز اؤشه لرگه مراجعت قیلینگ، اولر ایشینگیزنی کوریب چیقیشلری ممکن.

خاتینیم ییلن بیرگه پولیس حوزه سیدن چیقیدیک. خاتینم ایتدی:

- یور اویگه باره یلیک، مبادا مردک قیسلیب اؤلیب، قانی بؤیینیمیزگه توشمه سین، تعین.

اؤغرنی قؤلگه توشیریش یۆلیده قتل عمد گناهی ییلن کۆپ بیللر قماقغه توشمه یین، دېب درآو خاتینم نینگ سۆزینی قبول قیلیب، چاپه لب اوی تمان کپتدیک.

اؤغری بغله گنیمیزدېک تورگن ابدی.

- خوب برادر حالینگ قنفاق دیر؟ دېب سؤره دیم.

- یمان اېمس، فقط بیرآز آچ من!

خاتینیم یخچالده گی بیرآز لوبیانی آلیب کېلدی. بیراق اؤغری جنابلری لوبیانی یاقتیرمس اېکنلر! خاتینیم بیرآز قیسمه قصابلیکدن آلیب کېلیب، کوفته پشیریب بېردی.

اؤغری جنابلری اوقاتلنگندن سؤنگ اونى اؤز حالیکه قوییب، مېن و خاتینیم بیرگه ژاندارمریگه باردیک و ماجرانى او یېرده گیلرگه ایتدیک. پُسته نینگ رُئیسى اویمیز آدرسینی سؤره دی. آدرسنى ایتگنیمیزده، او بیر آه چېکیب:

- آھا...، اۋشە اوی؟

- ھە، اۋشە اوی!

اما او پیر شەر حدودیکە تېگیشلی دیر، بیز اونگە دخالت قیلامهیمیز. سیز اۋشە منطقه نینگ پولیس حوزەسیگە مراجعت قیلاماغینگیز کەرەك. رئیس کپین بیر نقشەنی چیقەریب، سۋرەدی:

- باللنك، سیزلر نقشەنی توشینە سیزلر می؟ منە کۆرینگك، بو پیر ۱۴۰ درجە اېگری بیر چیزیک بیلن بېلگیلنگن. منە او پیر اویینگیزدن یوقاریراقده جایلشگن بیر سوزیش کۆلی دیر. بو پیر ھم سیزدن قویی جایلشگن ۲۰۸ درجە اېگری چیزیک دیر. اېندی کۆریب تورگینگیزدېك، اویینگیز منطقه میز ساحەسیگە کیرمەیدی. اما اگر ایکی مترگینە قوییراق بۆلگنیدە اېدی، اویینگیز بیزنینگ ساحەمیزدە جایلشگن بۆلر اېدی!

- جناب، ایکی متر خو ارزشی یوق. لطف اېتیب شو ایکی مترنینگ خیریدن اۋتینگك!

- نیمە قیین چیلکیر تاپیلشینی سیزلر خو بیلەمە یسیزلر. مېن بو ایشلرنی یخشی بیلەمن. یخشی باللنك، اویینگیز خودی پولیس و ژاندارمری منطقه لری نینگ چېگرە سیدە جایلشگن. اویینگیزنینگ ۲/۵ متر میدانی بیزنینگ منطقه میزگە کیرەدی، البته. لیکن بیلە سیز کە، اۋغیرلیک حویلی میدانیدە اېمس، اتاق نینگ ایچیدە بۆلگن-کو. شونینگ اوچون، بیزگە تېگیشلی بۆلمە ی، پولیسگە قرەیدی. خاتینیم دېدی:

- عزیزیم یور اویگه باره یلیک. مبادا اۇغرى بىچاره گه بىرار نىمه بۇلگن بۇلمەسىن، تىغىن. اۇلىب قالسه، بوتون عمر جنجالىگه قالىب كېتمە يلىك.

ايكلەمىز اويگه بارىب، اۇغرىدن سۇره دىك:

- قنفاق سىز؟

- تېزدە سوو كېلتىرىنگ، جدا سووسەگن من.

سوونى ايچگنن سونگ، دېدى:

- سىزلر مېنىنگ اېركىنلىگىمنى سلب قىلدىنگىزلىر. اگر بو بىردن چىقسىم، ايكلەنگىزدن عرض قىلەمن!

- جناب ناراحت بۇلمنگ، بىزىنگ هم گناھىمىز يۇق. برچە گناھ اوينى محافظوى ايكى منطقه سىدە قورگن اۇشە بىشرف اوى اېگەسىنىنگ بۇيىنىگە. بارىب هر بېرگە عرض قىلسك، بىزىنگ منطقه مىز اېمس، دېب جواب بېرەدىلر.

- مېن سىزلرگە ايتدىم كە، تېز قۇل-اياغلىرىمنى بېچىنگ، عكس حالده اېركىنلىگىمنى سلب قىلگنلىرىنگىز اوچون قۇللىرىنگىزدن عرض قىلەمن. شونچە هم آواره قىلەى كە، تىرىكلىكدن بىزار بۇلىنگ!

- اونده عصرگچە مھلت بېر، اۇلىب كۇره يلىك. اۇشندە قەبېرگە كېتىسنگ، كېتەبېر!

- بو ايش بوگون و اېرتە دېماق بىلن حل بۇلمەيدى. بو چېگرە منطقه لىرى مسأله سى حل بۇلمەگونچە هيچ ايش آلغە كېتمەيدى.

ینه بیر قتله پولیس حوزه سیگه باردیک. آمر بیر نقشه نی چیقهریب، دېدی:

- منه یخشی نقشه نی باللنگر. نقشه گه کوره حویلی میدانی نینگ بیر بولیمی ژاندارمری ساحه سیگه قره شلی. تعمیرنینگ یریمی بیزگه و یریمی هم ژاندارمری ساحه سیده جایلشکن.

- یاتاغیمیز سیزنینگ منطقه نگیزده، چاغی. چونکه اوغیرلیک شو یپرده یوز بېرگن. شونگه کوره، قضیه سیزلرگه تېگیشلی بوله دی.

- سوزینگیز تۆپه-توغری. بیراق اوغری آسماندن توشکنی یوق-کو، بیزگه تېگیشلی بولسه. قره ننگ، اوغری بیرینچیدن ژاندارمری ساحه سیگه تېگیشلی حویلی میداندن کیریب کېلیب، کپن یاتاققه بارگن. بو نرسه نینگ مبهم یرى یوق-کو! کۆپ پیتلردن بېری بیز بیلن ژاندارمری اؤرتهمیزده مفصل مذاکره و صحبتلر دوامی بار. ساحه نینگ قطعی بېلگی لنگنیدن سونگ، سیزنینگ جنجالینگیز هم حل بوله دی.

ناچار اوی تمان جؤنب کېلدیک. یؤل بویى حالیکى چال نینگ اویى آلدیدن اؤتکینچه، او بیزنى کوریب، دېدی:

- خدا یمان کونى کورستمه سین. اوینگیزگه اوغری توشیدى، دېب اېشیتدیم؟

- یمان کون باشینگگه توشمه سین، هه اؤتگن کېچه اوییمیزگه اوغری توشکن اېدی.

- مېن اول سیزگه ایتگن اېدیم، لیکن سیز خفه بولگن اېدینگیز. هه اوغلیم، او اویده کیشی یشه مگنی اوچون ارزان کرایه بېره دیلر. سیز کېلمسدن آلدین، اېگه سی شهر نقشه سیگه کیرگیزماق اوچون اوینى بوزیب ایکى متر یوقاریراقده

قورماقچی اېدى. سىزىنىڭ يشەماقچى بۇلگىنىڭىزنى كۆرىپ، بوزىشنى تاختە تىپ، سىزگە كرايه بېردى. شوندا چال نىڭ كىمىرى دېدى:

- اوکه جان عىب سىزلردە اېمس، عىب يېر يوتكور اوى نىڭ اېگە سىدە. اوى قورگندە فقط گاز، برق، سوو و منظرە سىگە اعتبار بېرەدىلەر، اوى نىڭ شەر ساحة سىدە بار-يوغلىڭى گە قرەمە يدىلەر. اخىر بو اوى اېگە سىدن:
 حالىگچە پوليس و ژاندارمى چېگرە سىدە كىم اوى قوربىدى كە سىن قورەسن؟ دېب سۆرەيدىگن كىشى نىڭ اۋزى يوق!

بىر يىللىك كرايەنى تاپشیرگىمىز اوچون، اويدن كۆچالمە دىك. اۋغرى نىڭ قۇل-اياغىنى يېچىپ، كېچكى اوقاتى او بىلن بىرگە بىدىك. كېين او جۇنب كېتكىنچە، دېدى:

- خفە بۇلمىنگلر، بىر-ايكى كوندن سارە يىنە خذمتىنگىزگە كېلەمن!
 منە اېندى ۵-۶ كىشى دايمى اۋغرى بىر كېچە دن نرى اويىمىزگە كېلەدىلەر. حتى بو پىتلر اولر بىلن قۇل بىرىكتىرىپ، يات اۋغرىلرنىڭ آلدىنى هم آله مىز. كۆرە يلىك-چى، تېنگرى نىمە قىلر اېكن. اوندە گچە بىز آلتى كىشى اۋغرى و مېن بىلن خاتىنىم اوى نىڭ يشاۋچىلرى صفتىدە اويدە يشب توره مىز. اوندە گچە، اويىمىز ساحة سى بېللى بۇلىپ، يا پوليس حوزە سى و يا هم ژاندارمىگە عرض قىلەمىز!

بىراق اۋشندە هم اۋغرىلرگە قرشى شكايەت قىلىشىم مەكەن اېمس. نىمە اوچون؟

چونكە اويىمىز خرچلرى نىڭ بىر قىسمىنى اوغرىلر تۆلەيدىلەر-دە!!

("بىر چېت اېللىك استانبولدە!" آتلى تۇپلمدن)

محمد حلیم یارقین (قویاش ۱۳۲۹/م. ۱۹۵۱/سرپل)

محمد حلیم یارقین علمی- ادبی و فولکلور تحقیقات ساحه‌لردن تشقیری، بدیعی نثرنینگ طنز(هجویه) ساحه‌سیده هم قلم تېیره‌تیب کېلماقده. او، چمه‌سی قویاش ۱۳۸۴- ییلدن باشلپ طنز حکایه‌لرینی یازه باشله‌گن.

حلیم یارقین‌نینگ طنز حکایه‌لری افغانستان، اوزبېکستان و تورکیه اۆلکه‌لریده نشر بۆلیب کېلماقده. او، بو ساحه‌ده ۱۰۰ دن آرتیق حکایه و قیسقه طنز یازگن. اونینگ ۷ ته اوزبېکچه طنزلر تۆپلمی، ۳ ته فارسچه تۆپلمی همده ۴ ته ترجمه کتابی نشر بۆلگن.

حلیم یارقین میلادی ۲۰۰۷-ییلی، اوزبېکستانده "مشتوم ژورنالی" و "افندی" جریده‌سی تماندن اۆتکز یلگن بېلشوو(مسابقه)ده، طنز(هجویه) بۆییچه بیرینچی اۆرین و مخصوص ساورین آلیشگه اېریشگن.

یازوچی نینگ کارتونی پرتیتی چیزگیجیسی: مشتوم ژورنالی نینگ ماھر کارتونیستی حسین صادقوف.

حليم يارقين نينگ نرقلگن طنز كتابلرى:

الف) اۆزبېكچه كتابلر:

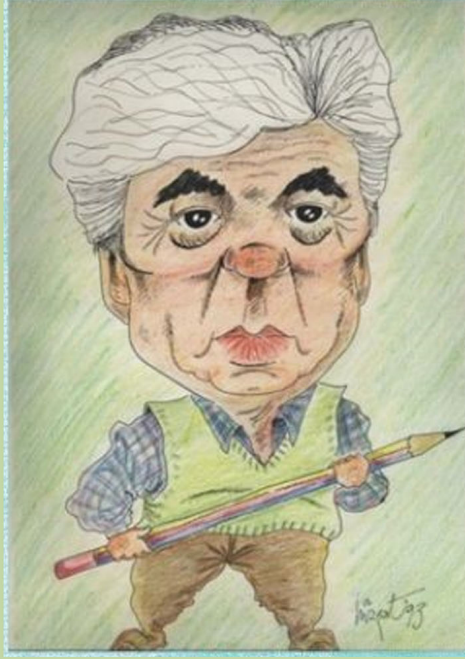
۱. وكالت دغدغه لرى!، كابل: قوياش ۱۳۸۶-يىل .
۲. يىنگى رئيس هم كېلدى!، كابل: قوياش ۱۳۸۶-يىل .
۳. بيز اعلانلر تخته سيميز!، كابل: قوياش ۱۳۸۶-يىل .
۴. دهيدى ايتلر كمپانى!، كابل: قوياش ۱۳۸۹-يىل .
۵. سؤكيش هم پول بؤلركن!، كابل: قوياش ۱۳۸۹-يىل .
۶. حاجى تريشر!، كابل: قوياش ۱۳۹۲/م. ۲۰۱۳-يىل .
۷. بيز نېگه اوروشه ميز؟!، كابل-انقره: قوياش ۱۳۹۹-يىل .

ب) فارسچه كتابلر:

۸. راز تشنابها!، كابل: قوياش ۱۳۹۲-يىل .
۹. نمايش عجيب!، كابل: قوياش ۱۳۹۲-يىل .
۱۰. كمپاين سگهائى ولگرد!، كابل: قوياش ۱۳۹۲-يىل .

ج) اؤگيرمه (ترجمه)لر:

۱۱. بو اؤشه بيچاره گينه!، جلال نورانى، كابل: قوياش ۱۳۹۲ .
۱۲. شعر شيداسى!، عزيز نسين، انترنت ترماغى/pdf، ۱۴۰۳ .
۱۳. بير جفت لعنتى جوراب!، عزيز نسين، انترنت ترماغى/pdf، ۱۴۰۳ .
۱۴. اويله نيش راهنماسى!، عزيز نسين، انترنت ترماغى/pdf، ۱۴۰۳ .

Şiir Tutkusu

Aziz Nesin

Çevirmen: M. Halim Yarqin

2024